

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Pracoviště Orální historie – Soudobé dějiny

Bc. Jana Kaiserová, DiS.

Obec Slavhostice na pomezí soudobých dějin

Diplomová práce

Vedoucí práce: **PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.**

Praha 2013

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27. června 2013

Bc. Jana Kaiserová, DiS.

V úvodu této práce bych chtěla poděkovat panu Jiřímu Plachému ze Slavhostic, bez jehož pomoci by tato diplomová a ani předešlá bakalářská práce nevznikly. Byl to právě on a jeho nadšení, jež mě přivedlo na myšlenku toto téma zpracovat.

Dále bych chtěla poděkovat svým současným i bývalým spolužákům, kteří přicházeli s dobrými radami, kde které dokumenty a záznamy potřebné pro práci hledat, popřípadě mi je rovnou našli.

Obsah

Abstrakt

1. Úvod	1
2. Metodologie	4
3. Praktická část	6
3.1. Od nejstarších dob po dnešek	6
3.2. Slavhostice na pomezí soudobých dějin	10
3.3. Škola	33
3.4. Hospodářská situace	52
3.5. Spolky a kultura	72
4. Závěr	87
Seznam pramenů a literatury	90
Seznam příloh	94

Abstrakt

Má diplomová práce Obec Slavhostice na pomezí soudobých dějin zachycuje historii a vývoj obce Slavhostice, ležící v Královéhradeckém kraji v okrese Jičín, v důležitých dějinných okamžicích. V době první světové války, v době meziválečné, druhé světové války a poválečné. Dále se zaměřuje na jednotlivá témata, a to na školu a děti školou povinné, na kulturní život a různé obecní spolky a hospodářskou situaci.

Cílem mé práce je zobrazit spojitost, a naopak i kontrast mezi velkými a malými dějinami. Zobrazit vliv světového vývoje na chod této malé obce a zároveň ukázat, jak si žije svým vlastním životem událostem navzdory.

Události v obci jsou zde vykresleny na základě kronik, účetních knih, korespondence, domovských listů, fotografií a mnoha dalších dokumentů, mapujících historii obce. Jako doplnění posloužily pak vzpomínky dvou jejích obyvatel.

Měla by být přínosem pro regionální dějiny.

My Thesis Municipality Slavhostice on the Border of Contemporary History shows the history and progress of the village Slavhostice lying in region Hradec Králové, district Jičín, in important historical moments. During the World War I, during the inter-war period, the World War II and post-war period. It also focuses on particular topics, school and schoolchildren, cultural life and various municipal associations and economic situation.

The aim of my work is to show continuity, and vice versa the contrast between large and small history. Show the impact of global progresses to this small village and to show, a life of its own, despite the events.

Events in the village are drawn based on the chronicles, accountancy, correspondence, home lists, photos and many other documents tracing the history of the village. As a supplement serve two narrations of its inhabitants.

It should be a merit for Regional history.

1. Úvod

Ve své diplomové práci se opět dostávám k obci Slavhostice, jež leží v Královéhradeckém kraji. Nahlédnutí do její minulosti mi, občasné návštěvnici této obce, přišlo natolik zajímavé, že mi bylo jasné, že se k tomuto tématu ještě vrátím. Stejně jako u bakalářské práce, věnující se Slavhosticím v období druhé světové války, je mým cílem zmapovat dějiny této malé vsíky v porovnání s velkými dějinami a vyzdvihnout důležitých okamžiků v životě obce, byť nám jejich důležitost může připadat dnes minimální. Tentokrát v delším časovém úseku, a to od roku 1914 do, maximálně, roku 1975. Toto časové rozmezí jsem si vybrala proto, abych zachytila osudové okamžiky z našich dějin, tedy 1. světovou válku, 2. světovou válku, rok 1948 a rok 1968. Rokem 1975 jsem pak chtěla ukončit kapitolu věnující se škole a kultuře, neboť tím, že přestala fungovat místní škola a bylo málo dětí, začala pozvolna upadat i kultura a jakási pospolitost této obce, což je znát až do dnešních dnů.

Již v roce 2006 jsem svým nápadem o této vsi psát, dost lidí, místních i svých známých, pobavila. Většina z nich byla přesvědčena o tom, že v obci se nestalo nic významného, o čem by se dalo psát, a každodenní život považovala za nedůležitý. V té době o této neznámé obci totiž padla maximálně jedna věta v průvodcích a na internetu, víceméně odkazující jen na to, že tato obec existuje. Jenže je zde skutečnost, o které ti, co se smáli, nevěděli, nebo která jim unikala. Dnes jsou Slavhostice jen torzem životem bující obce, jež má své nejlepší období dávno za sebou, ale já píši o jiných Slavhosticích. O takových, kde žilo téměř 550 obyvatel a kde fungovalo i 46 živnostníků. O takových, kde se konaly zábavy, divadelní přestavení, poutě, slavnosti a plesy, dost vzdálené dnešní tancovačce. Píši i o Slavhosticích plných dětí.

Jak jsem již zmínila v poděkování, k této myšlence mě dovedl pan Jiří Plachý. Pan Plachý žije ve Slavhosticích necelých 60 let a je místní řezbář, truhlář, ale především archivář – amatér a kronikář. Jeho vášeň pro historii obce u něj propukla zhruba před 30 lety, a nutno podotknout, že jej téměř pohltila. Tedy určitě pohltila jednu místnost, ve které se všechny historické prameny nacházejí, a které by mu mohl hravě závidět i Státní okresní archiv v Jičíně. Informace, které za roky nashromáždil, si rozhodně nenechává jen pro sebe. Kromě rodiny, jež je často zapojena do pomocných prací souvisejících s archivováním, si může přednášku o historii obce vyslechnout každý zájemce nad hrnkem lahodné kávy či sklenkou ještě lahodnější slivovice. Či se může každé

léto projít s panem Plachým a dalšími zájemci po Češovských valech až k místu, kde kdysi stával kostel, spojený s křesťanstvím v této oblasti. Akce, jež ale přilákají i stovky návštěvníků, jsou výstavy, které pořádá vždy k nějaké příležitosti v místním kulturním domě, například jedna z nich nesla název Zatoulané osmičky a tou poslední zatím byla výstava v roce 2012 věnující se 680 letům výročí obce. V letošním roce má v plánu věnovat se trojkám v osudových letopočtech a rok příští zase výročí 100 let od vypuknutí 1. světové války. Důvod, proč uspořádat další a další výstavy, si pan Plachý jistě najde, tak nezbývá než mu přát, ať se mu, i přes nepřízeň osudu, která jej postihla, v tomto směru daří.

Materiály, jež má pan Plachý doma a které sahají i několik set let do minulosti, se přímo vybízely ke zpracování. Měla jsem jistotu, že mám před sebou téma dosud nikým nezpracované, a o to silnější jsem pak měla pocit, že smysl se do něj pouštět, a hledala jsem v literatuře nějaký vzor. A našla. Mou největší inspirací nemohla být žádná jiná kniha než Petráňovy Ouběnice, i když s její kvalitou svou práci srovnávat rozhodně nemohu. Materiálu mám ovšem tolik, že by to stejně tučnou knihu jistě vystačil.

Petráňova kniha převyšuje všechny knihy, jež se dějinami jednotlivých obcí zabývají a vycházejí ve stále hojnějším počtu. Tyto knihy jsou přínosné pro regionální dějiny, neboť dějiny obcí patří do oblasti zájmu regionálních dějin, tvoří jejich autonomní součást. Obec je vlastně nejmenší region. Dějiny obcí jsou podrobným zkoumáním lokální mikrostruktury, což je protipól zkoumání společenských makrostruktur. Jejich funkcí je pomoci regionu poznat sám sebe, svou minulost. Část odborníků odpírala regionálním dějinám právo na existenci a přecházela tento problém tvrzením, že dějiny jsou jenom jedny. Druhá část odborníků se pokusila najít východisko v tvrzení, že místo regionální historie je lépe uvažovat o regionálním aspektu či momentu v dějinách. Faktem je, že regionální dějiny nejsou samostatnou vědní disciplínou, jsou nedílnou součástí celé historiografie. Představují ale jen specializaci v rámci prostorového či územního členění celé historiografie a zabývají se historickým vývojem společnosti na územně menších jednotkách. Já osobně souhlasím s názorem, že zkoumat mikrohistorii je důležité pro poznání sebe sama. Ve snaze dozvědět se o regionálních dějinách ještě více a vyvarovat se při psaní práce zbytečných chyb, jako je zachování čistě letopiseckého či kronikářského postupu, jsem pročetla metodické příručky Josefa Bartoše, Jindřicha Schulze, Miloše Trapla: Regionální dějiny. Pojetí, poslání, metodika a Davida Papájika: Dějiny měst, městeček a vesnic.

Obzvlášť mě zaujal projekt Kabinetu regionálních dějin ZZ UP v Olomouci Dějiny obcí z roku 2002. Cílem tohoto projektu je překlenout bariéru mezi odbornou historickou obcí a představiteli obcí a garantovat odbornou úroveň vzniklé publikace.

Práci jsem rozdělila tematicky, neboť jsme se snažila vyhnout tomu, aby působila jako kronika, což se u tohoto typu práce může stát. Tím mi ale v jednotlivých blocích vzniklo pár prázdných míst. Ta neznamení, že by se v obci tou dobou nic nedělo, ale události zapadají do politického vývoje a mají i dopad na hospodářskou situaci. Z toho důvodu jsem musela volit mezi dvěma.

Po úvodu, pojednávajícím o tom, jak jsem se k tomuto tématu dostala, a metodě, kterou jsem pro práci využila, představuji ve zkratce Slavhostice od prvních písemných zmínek až do dnešních dnů. Jedná se o velmi stručné seznámení s obcí, protože předpokládám, že ji zná nebo ví, kde se nachází, jen minimum lidí.

Poté zpracovávám jednotlivá témata. Prvním tématem je obecná historie, zachycující Slavhostice především v zlomových osudových okamžicích, čili, jak už bylo zmíněno, během 1. světové války, 2. světové války, roku 1948 a roku 1968.

Druhým tématem je dopad politických změn na školu a děti školou povinné. Jak se plnila školní knihovna, aby byla vzápětí probrána a knihy vyházeny, jak se měnily školní oslavy a státní symboly ve střídách.

Třetím hospodářská situace, podřizující se víceméně polickým okolnostem, plná omezení, nařízení, příkazů, výkazů a dodávek.

Ve čtvrtém tématu, spolky a kultura v obci, jsem se zaměřila na rozkvět ochotnického divadla na počátku 20. století, přes snahu zachovat jeho tradici během 2. světové války až po ukončení činnosti a vyžívání se v kulturních vložkách a besídkách, jež pomáhaly posilovat budování socialismu.

V závěru práce se zamýšlím nad tím, zda jsem dosáhla cílů, které jsem si stanovila, a co ještě by se dalo prozkoumat, ale také nad dalším osudem obce.

2. Metodologie

Při tvorbě své diplomové práce jsme nepoužila metodu orální historie, a to hned z několika důvodů. Tím nejdůležitějším je, že již skutečně nežil nikdo, kdo by si pamatoval první světovou válku v obci. Proto jsem také nechtěla jednu polovinu práce zpracovat na základě pramenů a druhou na základě vyprávění. A posledním důvodem bylo i to, že místní nebyli nijak sdílní, neboť nejsem z obce, navíc jsem z Prahy.

Vzhledem k tomu, že tato práce rozšiřuje moji bakalářskou, jsem již věděla, kde mám jaké materiály pro ni hledat. Velké množství dokumentů mi poskytl pan Plachý. Jednalo se o dokumenty cenné, protože to byla korespondence obecního úřadu či MNV, pokladní knihy a sumáře. U takových pramenů je stoprocentní jistota spolehlivosti, neboť jsou to prameny úřední, objektivní, všechny byly řádně podepsány a orazítkovány. Stejně tak mi pan Plachý propůjčil i fotografie, popřípadě jejich kopie, které měly velkou vypovídající hodnotu. Obzvláště v případě, kdy se jednalo o fotografie, které zasílali vojáci v první světové válce rodinám. K nim často připsali i pár řádků.

Druhým zdrojem materiálů byl SOkA Jičín, tedy pokud mě zrovna neodkazoval na pana Plachého. Zde jsem našla prameny především pro kapitolu o místní škole a dětech. Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880 mi poskytla dostatek materiálu k období, kdy slavhostické děti docházely právě do ní, než jim byla v roce 1930 postavena škola vlastní. Z této kroniky jsem také čerpala informace ohledně rukování do první světové války. Z vršeckých materiálů jsem využila ve své práci ještě Paměti obce Vršec a Paměti obce Vršec II. Dalším důležitým pramenem byla pamětní kniha 1929 – 1975 Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, a Pamětní kniha 1940 - 1944 Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, kronika vedená v době okupace ve zvláštní knize, která byla po válce odebrána. Dále jsem čerpala z korespondence a zápisů ze schůzí školní rady.

U kronik, u nichž je otázka, jak moc jsou subjektivní, když nejsou rodinné, ale vytvořené pro nějakou instituci, jsem si všimla jedné zvláštní věci. Přes své zápisy na mě působili i jednotliví zapisovatelé do nich a bylo zajímavé pozorovat jejich zaměření a styl psaní. Někteří se věnují nejen škole, ale i politické situaci, jiní zase věnují velký prostor kultuře, tudíž bylo možné využít zápisy i v jiných kapitolách mé práce. Občas si troufli politickou situaci i kritizovat, ale působí téměř komicky, když jeden a ten samý pisatel velebí na počátku velké války Rakousko-Uhersko, aby je o čtyři roky později strhal jako největšího utiskovatele.

Na závěr bych k SOkA Jičín chtěla podotknout, že se mi v badatelně snažili vyjít vstříc a objevit všemožné zdroje informací, odkazující na Slavhostice. Nebylo to vždy snadné, protože se hodně dokumentů, hlavně k 60. a 70. létům, nezachovalo. K dokonalosti bohužel chybělo jen to, že mě i přes žádost vedoucího práce nepustili k fondům JZD Třešňový květ, což mou práci přeci jen trochu ochudilo.

Dalším archívem, který jsem hodlala pro práci využít, byl Vojenský ústřední archív, kde jsem ovšem z důvodu jeho stěhování nemohla využít badatelný a musela jsem vzít za vděk alespoň vyhledáváním na jejich webových stránkách.

Rozhovorů jsem v práci sice minimálně, ale nakonec také využila. Zajímavým nakopnutím při mém bádání bylo objevení cyklu „Děti 50. let“ ve videoarchivu České televize. V tomto pořadu vystupoval pan František Brož, který byl v roce 1951 spolu se svými rodiči vystěhován ze Slavhostic poté, co byl jeho otec označen za kulaka. Během padesáti minut seznamoval pan Brož diváky se svou rodnou vsí i novým, rodině přiděleným domovem. Mým jediným cílem pak bylo navázat s panem Brožem kontakt, abych si mohla nějaké informace ověřit či upřesnit, což se mi nakonec podařilo. I když naše rozhovory díky vzdálenosti probíhaly pouze prostřednictvím internetového programu na telefonování, Skypu, přinesly plno hodnotných zajímavostí. Ne všechny jsem využila pro svou práci, ale byly důležité pro dokreslení kontextu a pohledu na Slavhostice.

Vyprávění pana Plachého jsem pak využila pro mapování života v obci v 70. letech.

Na úplný závěr chci zdůraznit ještě jeden postřeh, a to ten, že v letošním roce jsem, na rozdíl od let 2006 a 2007, kdy vznikala má bakalářská práce, využívala při psaní více internet, a to z důvodu, že hodně věcí bylo již digitalizováno nebo se zde nacházela různá statistická data a dokonce i Slavhostice založily vlastní webové stránky.

3. Praktická část

3.1. Od nejstarších dob po dnešek

Přesná poloha obce je 50°18'44" severní šířky a 15°20'42" východní délky. Leží na samém západním okraji Královéhradeckého kraje v okrese Jičín, v nadmořské výšce 258 m n. m. V těsném sousedství obce se nachází přírodní památka Žlunické polesí¹ a archeologická památka Češovské valy.²

Obec Slavhostice je starodávnou vsí. Na celém území obce a na svažitéch polích při vesnici se nacházejí sídliště a pohřebiště z dob prehistorických. Stáří osídlení se dá podle nálezů dost dobře určit. Kamenné nářadí, zbraně a keramika dávají nahlédnout do života dávných předků. Přišlo se i na řadu sídelních jam, ve kterých byly nalezeny zbytky nádob. Bylo zjištěno, že pocházejí z nejstarší doby osídlení, asi 7 000 let před Kristem. Druhá část nádob má stáří 6 000 až 4 000 let před Kristem. Rovněž se našly bronzové spony či kamenný kadlub na odlévání seker. Z doby železné byly nalezeny dva hrnce. V jednom z nich byl nalezen železný násadec a čtyři železné klíny. Rovněž byly objeveny zbytky dřevěných chat, tyto chaty stály v řadách, 25 metrů od sebe. Bylo také nalezeno několik obilnic. Předmětem lovu tehdejších obyvatel, jak svědčí zbytky nálezů kostí, byli divocí vepři, srnčí a jelení zvěř.³

Mezi posledními kmeny při stěhování národů dorazil kmen Bílých Charvátů. Tento kmen osadil území okolo řeky Cidliny. Neví se, kde se tento kmen usadil nejdříve, ale můžeme se domnívat, že to bylo Hradiště Češovské. Kmen Bílých Charvátů se pak rozvíjel v jednotlivé rody se svými otci. Zakládali nová sídliště a počali se jmenovat podle svých zakladatelů. Tak po Vršatovi vznikly Vršce, po Žlutanovi Žlunice a po Slavhostovi Slavhostice.⁴ Tento vývoj trval asi 500 let. Všechny tyto kmeny měly zpočátku své bohy, postupně však přešly na víru křesťanskou. Bylo to nejspíše zásluhou některého křesťana

¹ Přírodní památka Žlunické polesí zahrnuje lesní porost mezi obcemi Slavhostice, Žlunice, Sekeřice a Chroustov. Vyhlášena byla 26. září 1990 a má rozlohu asi 200 ha. Předmětem ochrany jsou rozsáhlé lesní porosty přirozeného složení, typické pro Jičínsko.

http://kolo.unas.cz/r2005/rovensko/rezervace/pp_zlunicke_polesi.htm [dat. cit. 5. 5. 2012]

² Staroslovanské hradiště na vrchu Hradiště 11 km jižně od Jičína. Nálezy mincí vyvolaly domněnku, že by mohlo jít o keltské oppidum. Nejvíce objevů je však z doby hradištní a předpokládá se, že hradiště vybudovali Charváti, kteří tu sídlili od 6. do 10. století. Patrně nejstarší zpráva o hradišti jako o „velkém ležení Táboritů“ je obsažena v dotazníku Kopidlanského panství. Objevitelem a pravděpodobně i prvním průzkumníkem byl F. A. Vacek, děkan z Kopidlna, který na lokalitu upozornil v roce 1826. Dnešní podobu ovšem lokalita dostala až později, nejspíše lze uvažovat o době vpádu švédských vojsk generála Bajera do Čech roku 1639. U vstupu do hradiště je pomník myslivce Tomáše Svobody, postavy z Jiráskova Temna, jehož myslivna stála v sousedství valů. Kolektiv autorů, *Turistický lexikon A – Z*, Praha 2001, s. 149 – 150. Vladimír ČTVERÁK, *Encyklopedie hradišť v Čechách*, Praha 2003, s. 59 – 61.

³ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975)*, kn. č. 1, s. 5.

⁴ Dr. Antonín PROFOUS - Dr. Jan SVOBODA, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. Díl IV. S – Ž*, Praha 1957, str. 98.

laika, který na Bližkově utvořil poustevnu, z níž časem povstal kostel sv. Jiří.⁵ Podle pověsti se prvními křesťany staly dvě dívky proti vůli svého otce. Nechaly se pokřtít a otec je pak obě zabil. Dodnes se tomuto místu za Bližkovem říká Křesťanec. Křesťanství se pak rychle rozmohlo.⁶ O Křesťanci se rovněž říká, že zde roku 1423 Jan Žižka, po vítězství nad Čeněkem z Wartenberku u Veliše a po rozboření kozojedského hradu, pochoval své padlé vojíny, když tábořil na Češovských valech.⁷

Slavhostice vznikly ze dvou tvrzí a dřívějších svobodných statků. V arcibiskupském archívu se zachovaly dvě listiny ze 14. století, v nichž je zapsána obec pod jménem Slavostice. V první listině je zápis z roku 1332, kdy Čeněk ze Slavostic spolu s Bořkem z Hořiněvsi obsazují faru na Bližkově. Druhá listina ukazuje na spor Staňka ze Slavostic s Kuňkem z Kozojed o obsazení těžce fary. Dochovaný zápis z roku 1370 uvádí, že jedna tvrz náležela Čenku ze Slavostic. Další majitelé tvrzí byli Stašek ze Slavostic, Votík ze Slavostic, rytíř Plakvic, Zdeněk Loučenský, Mikuláš a Jan z Lípy.⁸ Tito se střídali až do roku 1527. Pak zakoupil ves rytíř Hurgvic na Kopidlně. Od té doby sdílí Slavhostice osudy Kopidlenského panství, k němuž byly trvale připojeny. Onen rytíř však roku 1559 zámek Kopidlna s městečkem a s ním i obce Slavhostice, Češov, Vršce, Židovice aj. prodal Kryštofu Ráfenkaaptovi ze Suché. Kryštof zemřel roku 1592 a po něm převzal panství jeho syn Baltazar, pozdější hejtman Hradeckého kraje. Po úmrtí Baltazara roku 1616 zdědil obec Jan Rudolf Trčka z Lípy na Opočně, neboť Baltazar mu již roku 1614 zapsal Kopidlenské panství, kdyby zemřel bez mužských potomků.⁹ Po něm jeho manželka Máří Magdaléna Trčková z Lobkovic postupuje Slavhostice, Kopidlna aj. roku 1624 Albrechtu z Valdštejna. Po jeho smrti roku 1634 jsou jeho statky konfiskovány a celý majetek připadl královskému majetku, tj. Ferdinandu III. Ten dal 2. ledna 1638 panství do správy hraběti Ludvíku Dietrichsteinovi za pohledávku 80 tisíc zlatých, které mu dlužil. Tento hrabě pak směnil 21. května 1638 panství za pohledávku 105 tisíc zlatých

⁵ Osada Bližkov bývala farní osadou. První zmínka o faráři na Bližkově je z roku 1355 v konfirmačních knihách. Na začátku třicetileté války byla zničena. Zchátralý kostel stál až do roku 1720. Patronátní pán František Josef Šlik se rozhodl pro stavbu kostela ve Vršcích, který byl roku 1726 dokončen a vysvěcen. Sestra hraběte Šlika, Berta ze Šliků, postavila na místě kostela na Bližkově kapli, zasvěcenou svatému Jiří, která byla roku 1775 zrušena. Oltář z této kaple byl přenesen do kostela ve Vršcích. Roku 1899 byl na Bližkově vztyčen a posvěcen dřevěný kříž. Farní kronika Vršce, s. 11 v držení p. Plachého a SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 45.

⁶ Pověst v lidovém podání. Až kopidlenský rodák Antonín Crha (1836 – 1905) přepsal pověst jako báseň o 38 veršovaných slokách pod názvem Křesťanec.

⁷ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 17.

⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice (1929 – 1975), Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 6.

⁹ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého. Díl desátý – Boleslavsko*, Praha 1997. str. 308.

s hrabětem Jindřichem Šlikem. V rodině Šliků zůstalo celé panství do roku 1912.¹⁰ Soudním sporem přešlo poté do rodiny říšských hrabat Weissenwolffů. Poslední majitelkou byla paní Jindřiška Thurn Taxisová, rozená Weissenwolffová. Ta se po roce 1945 odstěhovala do Rakouska¹¹.

Od roku 1854 spadaly Slavhostice pod vrseckou faru, od 1948 – 1960 pod okres Libáň a poté pod okres Jičín.

Významné a důležité stavby a sochy v obci Slavhostice

Za pozornost rozhodně stojí budova školy, jež se nachází uprostřed vesnice, stranou od vozovky. Škola byla slavnostně otevřena 7. září 1930.¹²

Další budovou, kterou si obec postavila, je kulturní dům. Dne 28. srpna 1965 byla budova slavnostně otevřena. Za krátkou dobu existence této stavby se zde uspořádalo mnoho tanečních zábav, besídek, výročních schůzí, divadel, výstav a dalších akcí.

V obci se nachází další stavby, o nichž je nutno se zmínit. Jmenovitě to jsou: prodejna, dělicí se o společný prostor s obecním úřadem a knihovnou, požární zbrojnice a hřbitov.

Dále je potřeba upozornit na některé sochy a památníky. Socha sv. Jiří, která stojí v dolní části obce, byla zhotovena ve Vojicích a ve Slavhosticích byla umístěna roku 1863. Na kvádrovém podstavci je nápis: „*Potýkání silné dal mu, aby přemohl a poznal, že na všechny věci nejmocnější je a jasnost věčnou jemu dal Hospodin Bůh náš*“. Na štuce pod sochou jsou tesané reliéfy a na straně západní je vytesáno věnování: „*Socha tato postavena jest k počtě sv. Jiří s příspěvkem manželů Novotných, nákladem obce Slavhostice roku 1863, obnovena roku 1938*“. Kolem sochy je kamenné tesané zábradlí.

Za sochou sv. Jiří stávala obecní zvonice, byla dřevěná. Dřevo pocházelo ze zrušené kaple Bližkovské. Byla postavena roku 1776, opravena pak roku 1833 a 1939. Zanedlouho nato byla pak zbourána.

Proti rybníku Návěsníku je kamenná socha, která je věnována památce padlým v první světové válce. V její spodní části jsou vytesána jména padlých a nezvěstných.

Socha Panny Marie stojí po pravé straně křižovatky směrem k Chroustovu. Je obklopena dnes již silnými lípami, které byly zasazeny 11. května 1919 tehdejším dobrovolným hasičským sborem. Socha stojí na kamenném základu a hranolovém

¹⁰ Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen. Dritter Band. Bidschower Kreis / statistisch-topographisch dargestellt von Joahnn Gottfried Sommer*, Prag 1835. Str. 88.

¹¹ SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975)*, kn. č. 1, s. 6.

¹² Škole je věnována v práci samostatná kapitola

podstavci. V zadní části podstavce jsou vyryty údaje o vzniku sochy roku 1890 a zmínka o peněžním příspěví na sochu rodinou Baldových.¹³

Obec Slavhostice dnes

Dnes se obec Slavhostice rozkládá na 585 ha. Celkem zde žije 139 obyvatel z toho 94 v produktivním věku. Průměrný věk je 45,43 let. Poštu obec nemá, ta se nachází ve městě Kopidlno, PSČ 507 32.¹⁴ V obci není škola, policie, zdravotnické zařízení ani plynofikace. Od roku 2007 je zde k dispozici pro sportovní vyžití víceúčelové hřiště, kde se zatím pořádají turnaje v nohejbale a ve volejbale, ale nejvíce se hraje tenis. V obci byla roku 2010 dokončena výstavba vodovodu. Každý rok se pořádá hasičský ples a oslava Dne matek, vatra k čarodějnicím a ke Dni vítězství. Tradici vetry vítězství založil roku 1972 pan Plachý a letos poprvé oheň nevzplál.

Obecní snad bude mít jednou i vlastní znak. Momentálně je na schválení v Poslanecké sněmovně Parlamentu.

¹³ Účet na nákup pletiva k oplocení sochy. 18. 9. 1890. Účet na nákup materiálu ze dne 22. 9. 1890, v držení p. Plachého.

¹⁴ <http://www.slavhostice.cz> [dat. cit. 14. 6. 2012]

3.2. Na pomezí soudobých dějin

Dne 28. června 1914 začala nová epocha. Následník trůnu František Ferdinand d'Este a jeho žena Žofie Chotková byli zastřeleni v Sarajevu rukou atentátníka. Tento akt se stal spouštěčem 1. světové války. Císař František Josef I. oznámil její počátek svým poddaným v prohlášení „Mým národům!“: „...*Bylo mým nejvroucnějším přáním, abych léta, která z Boží milosti jsou Mi ještě dopřána, mohl zasvětit dílům míru a uchránil Svoje národy před těžkými oběťmi a břemeny války. V radě Prozřetelnosti bylo jinak rozhodnuto. Pletichy protivníka plného nenávisti nutí Mne, abych na obranu cti Svého mocnářství, na ochranu jeho vážnosti a moci k zabezpečení jeho državy po dlouhých letech míru chopil se meče. S nevděkem rychle zapomínajícím nastoupilo království srbské, které od prvního začátku své státní samostatnosti až do nejnovější doby od Mých předkův a ode Mne bylo chráněno a podporováno, jež před lety nastoupilo cestu otevřeného nepřátelství proti Rakousko-Uhersku. Když Jsem po třech desetiletích požehnané práce míru v Bosně a Hercegovině rozšířil Svoje vladařská práva na tyto země, vyvolalo toto Moje opatření v království Srbském, jehož práva nijakým způsobem nebyla porušena, a výbuchy nevázané náruživosti a nejrozhořčenější nenávistí. Moje vláda užila tenkrát krásného práva strany silnější a žádala v nejkrajnější shovívavosti a dobrotivosti na Srbsku toliko, aby snížilo počet svého vojska na stav míru a slíbilo, že budoucně setrvá na dráze míru a přátelství. Týmž duchem umírněnosti vedena, obmezila se Moje vláda, když Srbsko před dvěma lety nacházelo se v boji s tureckou říší, na hájení nejdůležitějších životních podmínek mocnářství. Tomuto jednání děkovalo Srbsko v první řadě, že dosáhlo účelu války...*“ Toto prohlášení v obci vylepil starosta Strnad na hospodu Na křížovce. Ještě v prvních dnech poté, co dne 28. července 1914 vyhlásilo Rakousko-Uhersko válku Srbsku, panovalo přesvědčení, že se bude jednat pouze o chvilkový lokální konflikt. Během několika dnů se ale kolem dvou již existujících velmocenských seskupení, Dohody a Trojspolku, vytvořily válečné bloky: k Srbsku se přidalo Rusko, Francie a Velká Británie, formálně Belgie a Černá Hora. Rakousko-Uhersko podpořilo Německo a Turecko. Itálie zpočátku váhala, ale po vystoupení z Trojspolku se v roce 1915 zapojila do války proti němu. První válečné operace začaly koncem léta roku 1914 na srbské, východní a západní frontě, postupem času přibyla fronta italská a rumunská. Válka se stala zákopovou. Do zbraně bylo postupně povoláno 70 milionů mužů a celkový počet obětí odhadnut na 10 milionů.¹⁵

¹⁵ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 299.

Český národ byl událostmi šokován a válku proti slovanskému Srbsku a Rusku odmítal.¹⁶ S o to větší hrůzou očekával první mobilizační lístky, ty byly roznášeny v obci dne 29. července 1914 a postupně bylo v následujících letech z obce povoláno více jak sto mužů.¹⁷

Ač z jedné obce, byli roztroušeni po všech frontách. Na srbské frontě bojoval například pan Rudolf Hrdý, syn statkáře, jenž zde byl těžce raněn do kyčle a pan František Vrba, jenž zde byl taktéž raněn, do ruky.¹⁸ Boje na této frontě byly zpočátku bez jasného vítěze. V roce 1914 proběhly tři rakousko-uherské útoky na Srbsko, ale útočící vojska byla pokaždé poražena a zahnána zpět. Až roku 1915 zaútočila na Srbsko současně rakousko-uherská a bulharská vojska, srbská armáda byla zdecimovaná.

Na italské frontě, kde ani jedenáct bitev u řeky Soči nerozhodlo o vítězi a kde se boje pak přesunuly k řece Piavě a do vysokohorských průsmyků Alp a až rozhodující bitva u Vittorio Veneto vedla k rozpadu rakousko-uherské armády, bojoval zde slavhostický hostinský pan Alois Chmelař a pan Václav Jančák.¹⁹

Na východní frontu se dostal pan Jan Haken, nakolik se zapojil přímo do bojů, není jasné, kronika ale uvádí, že zde jako řezník porážel dobytek pro vojsko.²⁰ Boje zde byly střídavě úspěšné pro obě strany. Ruská armáda byla poražena v bitvě u Tannenbergu a Krašniku, situace se pro ni obrátila v bitvě u Haliče, této bitvy se zúčastnili pánové Josef Tesař a Jan Matura.²¹ Boje na této frontě ukončil až Brestlitevský mír.

Na západní frontě bojovali poté dva legionáři, pan Malát a pan Oupický. Německý útok se zde zastavil na řece Marně a válka se změnila v zákopovou. Bitva u Verdunu ani bitva na Sommě situaci nezvrátily, až druhá bitva na Marně zahnala Němce na ústup.

Hodně z těch co narukovali, s válkou nesouhlasilo. Svůj nesouhlas dávali mimo jiné najevo dezercemi z fronty a ve vytváření vojenských jednotek bojujících na straně Dohody proti Centrálním mocnostem. Zprvu šlo o dezerce jednotlivců, od dubna roku 1915 přebíhaly zvláště do ruského zajetí i větší vojenské jednotky, v nichž převažovali čeští vojáci.²² V těchto jednotkách zahraničního vojenského odboje, později zvaných

¹⁶ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 299 – 300.

¹⁷ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 98 – 100.

¹⁸ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 98.

¹⁹ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 99.

²⁰ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 98.

²¹ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 99.

²² Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 300.

československé legie byli i vojáci původem ze Slavhostic. Ústřední vojenský archiv vydal bližší informace o šesti z nich.

Pan Josef Kubín narukoval hned na začátku války v roce 1914. Zajat byl dne 20. října 1920 ve městě San? Do legií v Rusku se přihlásil v srpnu 1918 v Borispolu, k 6. střeleckému pluku „Hanáckému“. Tento pluk se zúčastnil bitev u Bachmače, Marianovky, Omsku, Tatarsu, Tjumeňe, Kunguru, Jekatěrinburgu, Irkutsku a u Bajkalu. Od jara 1919 se podílel na obraně Transsibiřské magistrály v úseku Ščaglovsk – Omsk. Pan Kubín z hodnosti vojína dosáhl na hodnost desátníka. V květnu roku 1920 byl demobilizován.²³

Pan František Rohlíček narukoval do armády v srpnu 1914. Nějakou dobu působil na ruském bojišti u zdravotnického oddílu.²⁴ Byl zajat u Smolniku v březnu 1915. Do legií se přihlásil v únoru 1918 ve Smolniku k 2. lehkému dělostřeleckému pluku, který se podílel na obraně Transsibiřské magistrály v úseku Novonikolajevsk – Barnaul – Mariinsk. Demobilizován byl v říjnu roku 1920.²⁵ Jméno pana Rohlíčka se objevuje na památníku padlým v obci. Dle školní kroniky obce Vršce byl střelen do břicha na italské frontě a pohřben v obci Komen v Přímoří. Mělo se tak stát již v roce 1916.²⁶ Dle listu o úmrtí, zaslaného rodině, zemřel v roce 1918.²⁷ Ani jeden z těchto údajů se tedy neshoduje s ÚVA.

Pan Václav Matura narukoval k 74. pěšímu pluku v Jičíně a v dubnu roku 1915 byl zajat v Jablunce. V květnu roku 1918 se v Samaře přihlásil k československým legiím v Rusku, k 3. střeleckému pluku „Jana Žižky z Trocnova“, který vznikl v Treskyni dne 15. března 1917 rozšířením III. praporu 1. čs. střeleckého pluku Mistra Jana Husi. Tento pluk se účastnil bitev u Zborova, Tarnopole, Čeljabinsku, Trojicku, Jekatěrinburgu, na uralské frontě, od jara 1919 bránil magistrálu u Irkutsku. Pan Matura byl demobilizován v lednu roku 1920.²⁸

Václav Malát narukoval rovněž k 74. pěšímu pluku v Jičíně a prosinci roku 1914 byl zajat v Bělehradě. Na rozdíl od předešlých se pan Malát přihlásil k legiím ve Francii, k 21. pěšímu pluk pod vedením Ch. Gillaina. Tento pluk se podílel na bitvě u Terronu ve dnech 18. – 22. října 1918, jež se urputností a obětmi vyrovnala bitvě u Zborova. Demobilizován byl pan Malát v červnu roku 1920.²⁹

²³ <http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=57706> [dat. cit. 21.2.2013]

²⁴ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 95.

²⁵ <http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=92563> [dat. cit. 21.2.2013]

²⁶ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 105.

²⁷ Fotografie oznámení o úmrtí, v držení p. Plachého.

²⁸ <http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=68777> [dat. cit. 21.2.2013]

²⁹ <http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=65571> [dat. cit. 21.2.2013]

Pan František Oupický byl povolán roku 1914 a v tom samém roce zajat v Srbsku. Do legií ve Francii vstoupil v říjnu roku 1918 v Nanterre k 23. střeleckému pluku. Demobilizován byl v říjnu 1919.³⁰

Pan František Tichý byl povolán v roce 1914 a v červenci stejného roku zajat a v lednu roku 1918 se v Žitomíru přihlásil k legiím v Rusku k 4. střeleckému pluku „Prokopa Holého“. Tento pluk se zúčastnil bitev u Bachmače, Penzy, Lipjagu, na povolžské frontě, od jara 1919 bránil Transsibiřskou magistrálu na střední Sibiři. Zpět do vlasti se pan Tichý vydal v roce 1920.³¹ Dalšími legionáři měli být panové František Horák, v Itálii, a Josef Dušek, v Rusku.³²

Naděje na změnu poměrů přinesl den 21. listopad 1916, kdy „*rozlétna se bolestně vzrušující zpráva: zemřel náš panovník, vznešený císař a král František Josef I. Dobrotivý otec svých národů, spravedlivý a laskavý vládce, moudrý a prozíravý panovník.*“³³ Ale byly to naděje plané. Obrat se válce přišel až v roce 1917, kdy se proměnil poměr na frontách, do války vstoupily Spojené státy a zdroje Centrálních mocností byly vyčerpány. V létě roku 1918 se pak dohodovým armádám podařilo na západní frontě prolomit německou obranu a zahájit rozsáhlou ofenzívu, v září utrpěla porážku rakouská armáda na italské frontě, a o několik dní později kapitulovalo Bulharsko. Rakousko-uherské ministerstvo zahraničí v reakci na tuto kapitulaci nabídlo válčícím zemím mír.³⁴

Zatímco Dohoda neustále váhala nad osudem habsburské říše, Edvard Beneš sdělil dne 14. října 1918 vládám dohodových států, že se Československá národní rada v Paříži přeměnila v prozatímní Československou vládu a požádal je o diplomatické uznání. V návaznosti na jeho kroky vydal T. G. Masaryk Prohlášení československého národa – Washingtonskou deklaraci. Dne 28. října 1918 byla zveřejněna nota rakouského ministra zahraničí, v níž byl vysloven souhlas s podmínkami amerického prezidenta pro jednání o příměří. Obyvatelé Prahy si tuto notu vyložili jako kapitulaci a začali spontánně vyhlášovat samostatnost československého státu. Týž večer vydal Národní výbor prohlášení, že „československý stát vstoupil v život“.³⁵ Dne 29. října 1918 došel do Slavhostic toužebně očekávaný telegram, oznamující konec války. Starosta jeho pravdivosti příliš nevěřil a hned jej nezveřejnil. A tak se lidé v obci o tom dozvěděli až od svých dětí, jež se právě

³⁰ <http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=79801> [dat. cit. 21.2.2013]

³¹ <http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=114942> [dat. cit. 21.2.2013]

³² Fotografie mužů v legionářských uniformách, v držení p. Plachého.

³³ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 109.

³⁴ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 307.

³⁵ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 313.

vrátily ze školy, kde jim to oznámil učitel.³⁶ „Dne 25. října 1918 bylo přinuceno Rakousko „Národní výbor převzal vládu nad československým lidem. Tužby Dobrovského, Jungmanna, Kollára, Palackého byly skutkem dovršeny Masarykem Osvoboditelem a jeho národním vojskem!“³⁷ Lidé se začali shlukovat a oslavovat. Nejvíce ale doufali v návrat svých nejbližších.³⁸ Někteří z těch, co se ale po válce i během války vraceli z bojů, jimi byli těžce poznamenáni. Kupříkladu pan Jaroslav Klůčil byl těžce raněn do nohy a ta mu pak byla nad kolenem amputována.³⁹ Pan František Bajer ml., řeznický pomocník, byl válkou poznamenán psychicky. Při jednom z útoků jej kousnul do zad kůň. V důsledku leknutí byla pak jeho mysl zakalena a on byl předán manželce dne 10. června 1915 na opatrování.⁴⁰

Válka skončila vítězstvím Dohody a ve světě vyvolala politické a ekonomické přeměny. Přestaly existovat německá, habsburská, ruská a turecká monarchie a území Rakouska-Uherska připadlo nově vzniklým státům Rakousku, Maďarsku, Československu, Jugoslávii, Polsku, Rumunsku a Itálii. Součástí Československa se stala i Podkarpatská Rus, celkem republika převzala cca 21 % území a 25 % obyvatelstva bývalé monarchie. Při prvním sčítání lidu v roce 1921 žilo v novém státě 13,6 milionů obyvatel.⁴¹

Dne 3. listopadu 1918 se ve Slavhosticích konala veliká slavnost k vyhlášení samostatnosti s průvodem k soše sv. Jiří a k soše Panny Marie. Při této slavnosti se poprvé hovořilo o potřebě vybudování pomníku padlým a nezvěstným z obce.⁴² Sběrka na pomník se konala dne 28. října 1919 a bylo na ní vybráno 463 Kč. Po ní se konala ještě jedna sbírka a navíc hospodářské družstvo pro pojištění skotu přispělo ještě částkou 1000 Kč.⁴³ Pomník byl pak slavnostně odhalen dne 20. září 1920 a po slavnosti následovala zábava. Iniciátorem odhalení byla Beseda. Na pomníku, jenž je věnován padlým a nezvěstným, je napsáno celkem 21 jmen: František Košíček, tesařský pomocník, roku 1915 zastřelen do hlavy, na místě mrtev.⁴⁴ Josef Ťokan, zemřel v Těšíně na skvrnitý tyfus roku 1915.⁴⁵

³⁶ Opis kroniky Rudolfa Hrdého, v držení p. Plachého.

³⁷ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 120.

³⁸ Opis kroniky Rudolfa Hrdého, v držení p. Plachého.

³⁹ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 106.

⁴⁰ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 99.

⁴¹ Václav PRŮCHA a kolektiv, *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 – 1992*, Brno 2004, s. 37 a s. 45.

⁴² Opis kroniky Rudolfa Hrdého, v držení p. Plachého.

⁴³ Účet za práci sochaře Stuchlíka, v držení p. Plachého.

⁴⁴ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 95.

⁴⁵ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 95.

František Jakubec, dělník, byl těžce raněn do hlavy dne 8. prosince 1915.⁴⁶ V srpnu roku 1916 padl v boji proti Rusům. František Rohlíček, domkář, byl střelen do břicha na italské frontě a pohřben je v obci Komen v Přímoří, či padl v roce 1918. (Jak zmiňováno výše, nesouhlasí s ÚVA). František Šimůnek, domkář, byl na ruské frontě těžce raněn. Zemřel v létě roku 1916 na plicní vykrvácení.⁴⁷ František Kopecký, dělník, padl v Černé Hoře v květnu roku 1916.⁴⁸ Josef Mlejnek, dělník, zemřel roku 1916 na skvrnitý tyfus.⁴⁹ Josef Hejný, domkář, padl dne 15. června 1917 na italské frontě.⁵⁰ Václav Brzák roku 1915 prý padnul v Haliči,⁵¹ František Bajer st. padnul v Tyrolích,⁵² Josef Honců, František Šauer, Antonín Kchop, Josef Tobiáš, Josef Štípek, František Chlum, Jaroslav Honců, Antonín Havelka, Vilém Buchar. Zajímavostí je jméno pana Václava Jančáka. Do obce se z války vrátil až v roce 1921, tedy téměř rok po odhalení pomníku. Jeho jméno na něm ale již zůstalo.⁵³ Taktéž pan Jan Mocek válku přežil, ač je na památníku. V Rusku si založil novou rodinu a zemřel v roce 1943 v boji proti Němcům.⁵⁴

Roku 1919 byl obecní výbor doplněn do plného počtu za padlé a zemřelé. Obec byla zatížena válečnými půjčkami, které byly upsány na obecní jmění ve výši 9000 K předválečných. V tehdejší době se jednalo o značnou částku, neboť se za ni dala koupit chalupa a k tomu ještě 15 korců⁵⁵ polí. Nové volby se pak uskutečnily až 14. ledna 1920, ve kterých bylo zvoleno nové obecní zastupitelstvo z 11 členů. Starostou obce byl zvolen sociální demokrat, obchodník a hostinský Jan Haken. Díky různým neshodám se zastupitelstvo po jedenácti měsících rozpadlo a Jan Haken odstoupil z funkce. V březnu 1921 vzniklo nové zastupitelstvo a starostou se stal František Vrba, který nakonec musel roku 1924 funkci opustit, kvůli nesprávnému přidělení půdy při parcelaci dvora.

S důsledky války se obce potýkaly ještě pět let po ní. Válka za sebou zanechala spoustu sirotků, a tak se v roce 1923 začalo jednat o výstavbě sirotčince či chudobince

⁴⁶ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 105.

⁴⁷ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 105.

⁴⁸ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 105.

⁴⁹ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 106.

⁵⁰ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 111.

⁵¹ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 99.

⁵² SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 99.

⁵³ Z vyprávění p. Plachého.

⁵⁴ Dcera pana Mocka kontaktovala p. Plachého a předala mu tuto informaci.

⁵⁵ Korec = 2877,5 m² = 0,5 vídeňského jitra

v obci. Založení sirotčí kolonie v Libáňském okrese projednávala obecní rada Slavhostic s okresním výborem v Libáni. Jednání bylo nakonec odročeno.⁵⁶

K obnově a rozvoji venkova po válce měla přispět také jeho elektrizace, ta slavhostická proběhla roku 1925. Prvním krokem bylo projednání projektu s rozpočtem této akce, jež se konalo dne 13. srpna 1925. Původní návrh firmy Obilní skladiště, uměl. válč. mlýny, pekárna a elektrárna v Dražicích byl schválen a za elektrizaci bylo vydáno celkem 117 750 Kč.⁵⁷ Tři měsíce na to, dne 24. listopadu 1925 se ve Slavhosticích rozsvítila první žárovka. Obec měla po válce i svou telefonní linku, prozatímně umístěnou na velkostatku, poté převzala placení předplatného na tuto telefonní stanici obec.⁵⁸

Během války šly nepodstatné věci stranou, ale postupem času došlo i na ně a na touhu po zvelebení obce. V dubnu roku 1923 se na schůzi sboru dobrovolných hasičů probírala otázka návratu kříže k místu sochy sv. Jiří, který tam kdysi stával, než zchátral. Do pouti slíbili hasiči kříž vyrobit a postavit. Kromě samotného kříže zajistili i jeho výzdobu, jež se skládala ze sochy Ježíše Krista, lucerny, zahrádky a klekátka. O celé věci bylo srozuměno i zastupitelstvo obce, došlo ale ke sporům. Hasiči chtěli kříž na původním místě, tedy u sochy sv. Jiří, navíc se dohodli s Československou církví husitskou o jeho posvěcení. Zastupitelstvu ale vadilo, že tento problém neřešili s ním, ale přišli s tím jako s hotovou věcí, a navrhlo postavit kříž na koci obce. Po několikadenních sporech a výhrůžkách vyloučením ze župy se společně shodli na postavení kříže uprostřed obce. Pouhých osmnáct dnů stačilo k dotažení této akce do konce. Dne 29. dubna 1923 se konalo slavností osazení kříže a kromě vršeckého faráře jej posvětil i žlunický.⁵⁹ Život v obci se vrátil do starých kolejí.

Časová mezera, jež zde nyní vznikla, není způsobena nedostatkem materiálu či informací. Obec na přelomu 20. a 30. let rozhodně nestagnovala, ba právě naopak. Ve vedení obce se po panu Vrbovi vystřídali pánové Miloslav Řeháček a František Košátka. Přípravovala se na stavbu své vlastní školy a zajištění jejího provozu. Nestagnovala ani po stránce kulturní, kdy se v sousedství odehrálo největší divadelní představení v její historii. Těmto věcem, stejně tak jako hospodářské krizi se ale věnují podrobněji v kapitolách o škole, hospodářské situaci a kultuře.

⁵⁶ Dopis od Okresního výboru v Libáni Obecní radě ve Slavhosticích, č. 1393/23. 2.1.1923. V držení p. Plachého.

⁵⁷ Protokol o schválení elektrizace obce. 13.8.1925. Dokument poškozen, v držení p. Plachého.

⁵⁸ Dopis od Důchod velkostatku v Kopicidlně obecnímu úřadu. 8.4.1924. V držení p. Plachého.

⁵⁹ Opis kroniky Rudolfa Hrdého. V držení p. Plachého.

V důsledku hospodářské krize vzrůstal v Německu odklon od pravicové vlády a zostřila se polarizace mezi pravicovými a levicovými stranami. Do té doby nevýznamná nacionálně socialistická strana získávala širokou podporu.⁶⁰ Nebezpečí šíření fašismu pocítili i ve Slavhosticích. Místní organizace komunistické strany uspořádala dne 13. prosince 1936 v místním hostinci pana Hakena schůzi, jejímž programem bylo zabránění útoku reakce a fašismu proti demokratické republice. Pořadatelé této schůze museli příslibit, že bude zachován veřejný klid a pořádek, a že se účastníci po schůzi v klidu rozejdou. O situaci v zemi byl zájem a schůze se zúčastnilo na 90 osob, z toho 25 bylo členů komunistické strany. Výsledkem schůze byla výzva k vytvoření lidové fronty, jediného prostředku, který mohl uchránit čsl. demokracii proti tlaku ze zahraničí.⁶¹

Roku 1936 reagovala obec Slavhostice na blížící se válečné nebezpečí. Pod vedením hasičů byla zřízena Civilní protiletectká obrana a konalo se několik cvičení obyvatel. Dne 5. května 1936 vydal Sbor hasičů prohlášení: „*Bratři! Poněvadž našemu státu hrozí válečné nebezpečí, je nutno, abychom pro případ války byli ve všech směrech dostatečně připraveni! Pro službu požární budou ustanoveny 3 čety. Pro službu samaritánskou hostinec pana Kozelky a pana Hakena. Pro službu první pomoci místo ve škole. Pro případné kryty betonové sklepení ve škole, klenuté sklepení v obecním statku, sklep pana Hrdého, Jana Hakena, Josefa Hakena, Františka Brože. Proto se stanovují 3 čety hasičské civilní obrany a četa pracovní. 1 četa: Čapek, Mrkvička, Konůpek, Kopánek, Fiala. 2 četa: Kopánek st., Matuška ml. Vostruha, Kuchař, Rolc. 3 četa: Haken, Strnad, Sytný, Kořínek, Kosař, Rančák. Pracovní četa: Valeš, Balda, Pekárek, Spejchal, Haken, Dušek, Kořínek. Štáb velení: starosta sboru, velitel sboru a velitelé čet.*“⁶²

Ještě v této pohnuté době se hasiči usnesli na vybudování nové zbrojnice. Vzhledem k situaci ve státě, protáhla se její stavba až do roku 1939 a bylo použito materiálu z přebytečných budov při obecním statku.

Druhá světová válka byla výsledkem politického a ekonomického vývoje meziválečného období. Hitler vsadil na nacionalismus a antisemitismus, které se v poválečných podmínkách v Německu rozbujely. Jeho program vycházel z odmítnutí versailleského systému. Pod jeho vedením již nemuselo Německo platit reparační, znovu

⁶⁰ Václav PRŮCHA a kolektiv, *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 – 1992*, Brno 2004, s. 251 – 252.

⁶¹ SOkA Jičín, dopis od Velitelství četnické stanice v Kopidlně okresnímu úřadu v Jičíně ze dne 17.12.1936.

⁶² Zápis ze schůze hasičů ze dne 5.5.1936, v držení p. Plachého.

vyzbrojilo armádu a začalo ji rozšiřovat, obsadilo demilitarizované Porýní, připojilo k Německu zpět Sársko.

Jelikož ze sousedního Německa byla stále ohrožována naše republika, byly prováděny přípravy na obranu republiky. Na hranicích se stavěla silná opevnění. Ze Slavhostic odešel na výzvu ředitelství opevňovacích prací pan Jaroslav Rančák budovat pohraniční obranné pevnosti. Události roku 1938 ho přivedly zpět domů do Slavhostic, kde měl práci jako řezník. Ve vnitrozemí se budoval systém civilní obrany. Za tímto účelem bylo v obci prováděno již několik cvičení obyvatelstva. Dne 16. května 1937 bylo uspořádáno školení.⁶³

Válečné mraky se stahovaly nad Evropou a cítili to i občané Slavhostic. Občané ustanovili fond Dr. Vrby,⁶⁴ který 3. ledna zemřel. Do tohoto fondu na obranu státu pak věnovali 300 Kč. Do fondu přispěla obec 100 Kč. Dne 23. března 1938 se konalo další, tentokrát ale noční cvičení civilní obrany.⁶⁵

Agresivita sousedního Německa pomalu rostla, stejně tak i neklid v pohraničí. Z obce bylo 22. května z důvodu částečné mobilizace povoláno 6 záložníků. O pár dnů později další. Obec se začala plnit uprchlíky ze Sudet. Nakonec byla dne 24. září vyhlášena mobilizace všech braných sil. Každým dnem se situace stávala napjatější. U radiopřijímačů se shromažďovali obyvatelé celé obce a pozorně poslouchali každou zprávu. Dne 27. září byl proveden odvod koní a povozů, celkem 6 koní, 1 vůz a 1 přípřež.⁶⁶ Pak přišel Mnichov.

Mnichovská dohoda (označována také jako Mnichovská zrada či Mnichovský diktát) byla podepsána 30. září 1938 v Mnichově. Zástupci čtyř zemí – Neville Chamberlain za Velkou Británií, Édouard Daladier za Francií, Adolf Hitler za Německo a Benito Mussolini za Itálií – se dohodli, že Československo musí do 10. října odstoupit pohraniční území Německu. Zástupci československé strany byli přítomni, ale k jednání samotnému nebyli přizváni. Dne 30. září byly v ranních hodinách oznámeny československé vládě výsledky mnichovského diktátu. Zrada na Československu byla dokonána. Generální štáb československé armády dal rozkaz k ústupu z pohraničních opevnění. Do obce se muži vraceli se sklopenou hlavou a hořkostí v srdci.

⁶³ Zápis hasičů o školení ze dne 17.5.1936, v držení p. Plachého.

⁶⁴ Ing. Dr. techn. věd Josef Vrba, vrchní odborový rada a přednosta odděl. IV/2 ministerstva školství a národní osvěty, čestný občan obce Slavhostic.

⁶⁵ Zápis hasičů o školení ze dne 24.3.1938, v držení p. Plachého.

⁶⁶ Sumář odvedených tažných zvířat ze dne 27.9.1938, v držení p. Plachého.

Z území obsazených Třetí říší uprchlo nebo bylo roku 1938 vyhnáno až 170 000 Čechů. Díky přičiněním pana starosty Františka Košátka se usadilo i ve Slavhosticích několik židovských rodin. Bylo jim umožněno zakoupit si domovské právo, tedy list domovský. Rodině Josefa Stránského byl vydán domovský list za 1 000 K, stejně tak Gustavu Federerovi a jeho rodině.⁶⁷

Dne 11. října 1938 vyšlo vládní nařízení, jímž se zřizovaly pracovní útvary na nucenou práci pro Říši. Byli do nich povoláni především dělníci, které odborové organizace registrovaly jako nezaměstnané.⁶⁸

Největší rána měla ale teprve přijít. Dne 15. března podepsal Emil Hácha v Berlíně takovouto úmluvu: „*Vůdce a říšský kancléř přijal dnes v přítomnosti říšského ministra zahraničních věcí šl. Ribbentropa československého státního prezidenta Dr. Háchu a československé ministra zahraničí Dr. Chvalkovského na jejich přání v Berlíně. Při schůzce byla s plnou otevřeností přezkoumána vážná situace, vzniklá na dosavadním československém státním území událostmi posledních týdnů. Na obou stranách bylo souhlasně projevono přesvědčení, že cílem všeho úsilí musí být zajištění pokoje, pořádku a míru v této části střední Evropy. Československý státní prezident prohlásil, že chtěje posloužit tomuto cíli a dosáhnout konečného uspokojení, vkládá s plnou důvěrou osud českého národa a země v ruce Vůdce německé říše. Vůdce přijal toto prohlášení a vyjádřil své rozhodnutí, že český národ běře pod ochranu německé říše a že mu zaručí autonomní vývoj jeho národního života, odpovídající jeho povaze. Na důkaz toho byl tento písemný dokument podepsán ve dvojím vyhotovení. V Berlíně 15. března 1939. Dr. E. Hácha v. r., Adolf Hitler v. r., Dr. Chvalkovský v. r., Ribbentrop v. r.*“⁶⁹

Od ranních hodin pak vysílal český rozhlas v pravidelných intervalech následující zprávu: „*Na rozkaz prezidenta republiky oznamujeme, že dnes 15. března od šesté hodiny obsazuje německé vojsko Čechy a Moravu. Více než kdy jindy vás vyzýváme, abyste zachovali klid, vyhnuli se srážkám nebo incidentům, které by mohly mít nedozírné následky. Opakujeme: Zachovejte klid a vyčkejte dalších zpráv*“.⁷⁰ V časných ranních hodinách překročily okupační armády české hranice a za husté vánice postoupily do nitra českého území. Armádní sbor AK-XVI. Generála Hopnera obsazoval Turnov, Mnichovo

⁶⁷ Domovský list Josefa Stránského ze dne 7. 10. 1938, v držení p. Plachého.

⁶⁸ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 48.

⁶⁹ Emil SOBOTA, *Co to byl Protektorát*, Praha 1946, s. 21 – 22.

⁷⁰ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 7.

Hradiště, Mladou Boleslav, Jičín, Kopidlno, Novou Paku, Hořice, Jilemnici, Semily a Nymburk.⁷¹

Téhož dne zaplavily letáky s „Výzvou k obyvatelstvu“ zabrané území spolu s okupačními vojsky. „*Výzva obyvatelstvu! Na rozkaz Vůdce a vrchního velitele Německé armády převzal jsem v zemi české dnešním dnem výkonnou moc. Hlavní stan v Praze, dne 15. března 1939. Vrchní velitel armádní skupiny 3 Blaskowitz, generál pěchoty.*“⁷²

Hitlerovým výnosem ze dne 16. března 1939 byl na území českých zemí zřízen Protektorát Čechy a Morava jako formálně autonomní součást Velkoněmecké říše. Po celou dobu jeho existence stál v čele autonomní správy státní prezident dr. Emil Hácha, byly zachovány české orgány a instituce včetně soudnictví, policie, četnictva a vládního vojska. Jedinou českou politickou organizací se stalo Národní souručenství. Celá řada společenských, kulturních, osvětových, profesních a tělovýchovných institucí a organizací byla rozpuštěna či jejich činnost přímo zakázána.

Rozhodující moc v protektorátu si ve svých rukou podrželi představitelé nacistického Německa. Velmi brzy byly zformovány orgány a instituce německé okupační správy, které řídily a kontrolovaly činnost protektorátních orgánů. Jednalo se zejména o úřady politické, správní, soudní a policejní, jejichž úkolem bylo prosazovat v protektorátu německé cíle a záměry. Říšským protektorem byl jmenován Konstantin von Neurath.⁷³

Již 21. března 1939 vydala nacistická okupační moc nařízení o používání němčiny jako úředního jazyka. Na všech veřejných budovách musely být nápisy v němčině a v češtině. Tak se stalo i na hospodě na křižovatce ve Slavhosticích. Také veškeré písemnosti musely být dvojjazyčné.⁷⁴

Němci se báli protestů našich lidí a tak se snažili zamezit oslavy svátku práce. Měli v paměti 1. máj předešlého roku, kdy manifestovalo 3 miliony lidí proti válce a fašismu. Od okresního hejtmana, vrchního rady politické zprávy Dr. Müllera, přišel 29. dubna obecnímu úřadu dopis, který upozorňoval na zákaz demonstrací. „*Ježto v některých denních listech se v souvislosti se zmíněným zamýšleným slavnostním shromážděním objevily zprávy, že v den 1. května, po případě v předvečer tohoto dne budou k oslavě svátku 1. května konány různé národní manifestace, jako např. pálení ohňů, vztyčování státní vlajky apod., upozorňuji co nejdůtklivěji poznovu, že vzhledem na všeobecný zákaz*

⁷¹ Antonín KNÍŽEK, *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*, Jičín 1975, s. 24.

⁷² Antonín KNÍŽEK, *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*, Jičín 1975, s. 25.

⁷³ Jana GERŠLOVÁ, Milan SEKANINA, *Zrození nové doby*, Ostrava 1999, s. 89.

⁷⁴ SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, s. 2.

konání veřejných shromáždění žádné takové podniky pořádány býti nesmějí a jest je proto – kde by jich pořádání bylo zamýšleno – předem vhodnými prostředky zameziti.“⁷⁵

Každý rozhlasový přijímač musel být zbaven krátkých vln a každý majitel musel mít o tom potvrzení. Na každém přijímači byla cedulka: „*Pamatuj, že poslouchání cizího rozhlasu je zakázáno a trestá se káznicí nebo smrtí.*“ Aby bylo možno poslouchat zahraniční vysílání, vymyslel si šikovný český člověk různá technická zařízení nazvaná po premiéru anglické vlády „čerčilky“.

Od jara 1939 probíhal také nábor českých dělníků (zprvu dobrovolně) na práci do Německa. Dobrovolný nábor brzo uvázl a tak na konci roku 1942 přistoupily okupační úřady k násilným odvodům celých ročníků mladých lidí. V Německu bylo za války totálně nasazeno na práci cca 500 000 Čechů.⁷⁶

Změny poměrů se dotkly také hasičů. Dne 7. září 1939 přišlo nařízení od Zemské hasičské jednoty v Čechách, ve kterém bylo přikázáno hasičskému sboru vyřadit neárijské členy ze svých řad. Řídit se měl podle výnosu říšského protektora z 21. července 1939 § 3. Kromě toho bylo s okamžitou platností zastaveno používání dosavadního hasičského odznaku se středním znakem bývalé Československé republiky a i malého znaku republiky. Oba znaky se nesměly užívat nejen na přilbách a lodičkách, ale také na razítkách, papírech a obálkách. Razítka musela být zapečetěna a uložena jako archívní památka. I na hasičská auta se vztahovalo nařízení o zatemnění.⁷⁷

Dne 20. září 1939 nařídila s okamžitou platností Zemská jednota hasičská odstranění znaku Červeného kříže ze všech budov, vozidel a zařízení, patřících hasičským sborům nebo obvodům. Současně musela být odstraněna domovní tabulka „Samaritán“, mající znak Červeného kříže. Muselo se přestat používat pojmenování „Samaritánská služba hasičská“, místo toho bylo nové – „Zdravotní služba hasičská“.⁷⁸

Již v říjnu 1939 vznikla na Kopidlensku ilegální skupina „Úder“, která se napojila na odbojovou organizaci „Podzemní hnutí českého odboje domácího v Praze“. Vedoucím a organizátorem této skupiny se stal místní odborný učitel Jindřich Karpíšek. Rozhodujícím podnětem k založení hnutí odporu v Kopidlně a okolí se staly tragické události v Polsku.⁷⁹

⁷⁵ Dopis okresního hejtmana obecnímu úřadu ve Slavhosticích ve věci oslav svátku 1. května ze dne 29. 4. 1939, v držení p. Plachého.

⁷⁶ Jana GERŠLOVÁ, Milan SEKANINA, *Zrození nové doby*, Ostrava 1999, s. 90.

⁷⁷ Dopis Zemské hasičské jednoty v Čechách hasičskému sboru ve Slavhosticích ze dne 7. 9. 1938, v majetku p. Plachého ze Slavhostic.

⁷⁸ Dopis Zemské hasičské jednoty v Čechách všem správám Okresních hasičských jednot, obvodů a hasičských sborů v Čechách, 20. 9. 1939, v držení p. Plachého.

⁷⁹ Antonín KNÍŽEK, *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*, Jičín 1975, s. 27.

Uplynul rok od zřízení Protektorátu Čechy a Morava a blížily se přípravy na první výročí. Ve městech i na venkově se objevilo nebyvalé množství letáků, lidé strhávali vlajky, zdi „vyzdobila“ protiněmecká hesla a na stožárech veřejného osvětlení se objevily nálepky s protesty proti okupantům. Prahou a dalšími městy kolovaly výzvy k zastavení práce na jednu minutu a maximálnímu zpomalení pracovního procesu.⁸⁰

V zimě 1940 se ve velice napjaté situaci konala sbírka na pomoc dětem a strádajícím rodinám. Pan Josef Janda se na své spoluobčany obracel s těmito slovy: „*Vážení! Do 31. prosince t. r. má být v naší obci provedena sbírka Národní pomoci pod heslem Národní pomoc dětem a strádávajícím rodinám. Na základě příkazu Okresního pomocného výboru Národní pomoci a na základě organizačního plánu pro uspořádání sbírky Vás tímto žádám, abyste se dnes večer v 8 hodin dostavili do hostince pana Františka Hakena, kde o provedení sbírky projednáme. V Slavhoticích 6. prosince 1940. Josef Janda, místní referent Národní pomoci.*“⁸¹

Dne 26. června 1941 dle vládního nařízení byly vydávány v celém Protektorátu Čechy a Morava „Arbeitsbuch“ – pracovní knížky.⁸²

V červenci roku 1941 vydala odbojová organizace „Úder“ první leták, který nabádal lid k sabotážím proti Němcům. Byla vydána též výzva: „*Našemu venkovu! Žádáme všechny zemědělce, aby si uvědomili svoji povinnost k národu v těchto těžkých dobách. Povinností každého zemědělce – Čecha – je postarati se, aby co nejvíce zachránil ze svého výnosu hospodářství před rekvizicí a povinnou dávkou. Nebudeme žít Němce a jeho armádu, jako tomu bylo za 1. světové války, i kdyby nám platili zlatem! Pamatujte, že bude Vaší povinností žít střední a dělnické vrstvy našeho českého národa, které nebudou kupovat za přemrštěné ceny. Nedejte se zlákat vysokými cenami našich nepřátel a jejich přísluhovačů! Pamatujte, že tak pracujete pro národ a lepší život.*“ Tato výzva našla na Kopidlensku širokou odezvu.⁸³

V neděli 28. září 1941, v den, kdy český národ vzpomínal patrona své země sv. Václava, vstoupil na Pražský hrad Reinhard Heydrich. Ještě týž den vstoupilo v platnost vyhlášení civilního výjimečného stavu v oblastech oberlandrátů Praha, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Kladno a Hradec Králové. V souvislosti s těmito opatřeními se také zaváděla policejní uzavírací hodina v hostincích, hotelích, biografech, prostě všech

⁸⁰ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 123.

⁸¹ Vývěska ze dne 6. 12. 1940, v držení p. Plachého.

⁸² <http://web.nacr.cz/zw/html/kap01e.htm> [dat. cit. 12.11.2012]

⁸³ Antonín KNÍŽEK, *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*, Jičín 1945, s. 30 – 31.

„zábavních místnostech“ českého obyvatelstva. Neplatila pro německá divadla a koncerty, zatímco všechny české kulturní a sportovní podniky byly zakázány.⁸⁴

Pražský policejní prezident vydal v polovině října 1941 vyhlášku, která nařizovala odevzdat radiopřijímač.⁸⁵

Dne 27. května 1942 se světem roznesla zpráva, že v Praze došlo k atentátu na zastupujícího říšského protektora v Čechách a na Moravě Reinharda Heydricha. Gestapo zahájilo okamžitě po atentátu pátrací akci a v protektorátu bylo už 27. května odpoledne vyhlášeno stanné právo. Hitler sliboval Čechům za smrt Heydricha odplatu. A ta také přišla - 10. května 1942 byly vypáleny Lidice na Kladensku. Všichni muži byli popraveni, ženy a některé děti byly deportovány do koncentračních táborů, „šťastnější“ děti byly poslány na převýchovu do německých rodin.⁸⁶ Cca 104 km odtud, ve Slavhosticích, projíždělo gestapo obcí a kontrolovalo usedlosti.

Bohužel se napjatá atmosféra přenesla i do rozporů obecního zastupitelstva. Došlo k soudnímu sporu mezi Janem Vrbou a starostou obce Františkem Košátkem. Důvodem bylo nesprávné rozdělení palivového dřeva. V důsledku těchto rozbrojů byl do čela obce dosazen J. Němec z Poděbrad.⁸⁷

V polovině roku se hasiči dočkali dalšího omezení. Podle nařízení ministerstva vnitra čís. 16.780 – 42 – V/6 ze dne 18. června 1942 byl majetek Sboru převeden na obec. Došlo k tomu o výborové schůzi hasičského sboru ve Slavhosticích 11. listopadu 1942 v hostinci pana Hakena. Převedena byla hasičí souprava berlovka, v obecné hodnotě 220 K pořízená roku 1927, a pracovní oděv, v obecné hodnotě 400 K pořízený roku 1926. Veškeré další předměty, které sloužily přímo k účelům požární ochrany, movitosti i nemovitosti byly již dříve obecním majetkem, neboť je obec sama zakoupila i zaplatila. Uvedenou cenu 620 K předávaného inventáře zaplatila obec Svazu českého hasičstva.⁸⁸

V době války ustala v obci větší stavební činnost. Od 11. února 1943 podle výnosu protektorátního ministerstva vnitra č. C 9/4 – IV/1 musela každá obec vést stavební protokol. Plány pak jen německy. Do konce války bylo podáno jen 7 žádostí. Dvě se týkaly

⁸⁴ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 184.

⁸⁵ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 192.

⁸⁶ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 218.

⁸⁷ Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhosticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 132, v držení p. Plachého.

⁸⁸ Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhosticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 136, v držení p. Plachého.

stavby stodoly, jedna studny, jedna záchodků v hostinci pana Hakena, jedna nové střechy a dvě opravy zdí. Nová obytná budova žádná. Pouze byla dokončena stavba zbrojnice.⁸⁹

Dne 19. 5. 1943 havarovalo říšské vojenské letadlo v lese Oseckého revíru poblíž silnice na Hlušice, cca 3 km od Slavhostic. Stalo se to po 17 hodině. Čtyři němečtí piloti byli roztrháni. Seběhlo se mnoho lidí. Četníci ustanovili hlídky hasičů z Oseka, Sekeřic a Hlušic. Mnoho dní se lidé jezdili dívat na místo katastrofy. Německé velení odvezlo zbytky letounu i pilotů. Jako důsledek toho, že byl u letadla první, byl zatčen Josef Ulrych z vedlejší obce, Chroustova.⁹⁰

Nastal rok 1944, rok hospodářských kontrol. Dne 26. června 1944 sebralo gestapo pana Františka Šturmu a učitele Jaromíra Fibyho. V dubnu 1944 dosáhl „totaleinsatz“ svého maxima, v Říši pracovalo 401 763 mužů a žen z protektorátu.⁹¹ Na podzim roku 1944 byli na nucené práce do Rakouska posláni: Jaroslav Sušir, Josef Kořínek, Jan Vrba, Josef Vrba, František Ježek a Josef Ulrych. Nakonec se všichni vrátili šťastně domů.

Na pole mezi obcemi Slavhostice a Kozojedy (cca 1km) spadlo menší říšské vojenské letadlo dne 9. 5. 1944. Tentokrát k žádným velkým škodám nedošlo. Pád letadla snad předznamenal pád celé třetí říše. Přesně za rok bude po válce.

Rok od roku byla situace v Protektorátu stále horší. Roku 1944 prováděly protektorátní úřady zběsilé rekvizice. Přes veškerý nedostatek dělili se lidé se zajatci o vše.

Již v průběhu prosince 1944 procházely po státní silnici od Nové Paky přes Jičín kolony zajatců a vězňů, vedené ozbrojenými německými vojáky.

Po pochodech zajatců a vězňů se v březnu 1945 hlavní silnice od Paky a Hradce Králové naplnily kolonami vozů taženými zvířaty s civilním obyvatelstvem, ustupujícím před blížící se frontou z polského území, zejména německé národnosti. Do Slavhostic dorazila kolona uprchlíků v počtu cca 100 lidí včetně povozů s náklady. Obecní úřad je musel ubytovat, na což dohlíželi němečtí velitelé transportu. Byli ubytováni na sále v hostinci pana Hakena, v hostinci pana Kozelky ve výčepu, v celé škole a po domech pana Brože, pana Veselého a pana Fialy.⁹² Na ubytování a přiděl potravin a životních potřeb dohlížely německé úřady. Přes den přijížděla zdravotní hlídka, která utečencům poskytovala první pomoc. Jejich zdravotní stav nebyl uspokojivý. Utečenci dostali pojmenování, které bylo nutno užívat, a to „Národní hosté“. Chovali se celkem klidně a

⁸⁹ Stavební protokoly, v držení p. Plachého.

⁹⁰ Opis obecní kroniky, v držení p. Plachého.

⁹¹ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 53.

⁹² Opis obecní kroniky, v držení p. Plachého.

snažili se zapojit do práce s místními obyvateli, avšak stále přesvědčení ve vítězství Německa.

Na Bližkově a v Češovských valech se skrývali utečenci. Byli to Rusové, Angličané a Belgičané. Další se ukrývali v Žlunském lese, asi 17 Rusů. Za Slavhosticemi v lese směrem k Vrščům se ukrývali čtyři Angličané. Paní Jand'ourková, rozená Řeháčková, popsala vzpomínky na ně: „... *První jejich jídlo bylo do nás, byly bramborové knedlíky se zelím a kousek uzenýho... Asi 3x přišli k nám do Sekeřic, bydleli jsme u lesa, aby se vykoupali, vyzuli, vzali čistý onuce, ostříhali a vyspali v peřinách. Byli v takovém úkrytu ze smrků a větví, za Slavhosticemi v lese, směrem k Vrščům...*“. Jakmile místní obyvatelé zjistili, že jsou ukrytí v lesích, donášeli jim tam potraviny, šatstvo, obuv a jiné potřeby. Pět těchto partyzánů se ukrývalo i v místní sušárně.⁹³

Dne 6. května 1945 odjeli ze Slavhostic směr Kopidlno „Národní hosté“. Avšak silnice byly přeplněny ustupující německou armádou. Kolona, která vyjela ze Slavhostic, dojela 7. května pouze do Psinic.⁹⁴ Tam byla zadržena, odzbrojena a zbavena povozů. Všichni pak byli integrováni ve sběrných táborech, které zřídily „Revoluční gardy“.

Jedna rodina ze Slavhostic neodjela a byla z transportu vyřazena. Rodina Vincence Cholevinského z Pavlova – Ženskie z Poznaňska. Celá rodina zůstala ve Slavhosticích u Rudolfa Hrdého, kde pracovala v jeho hospodářství.

Zkušené občany a obecní zastupitelstvo rozhodlo vytvořit v hostinci na křižovatce ozbrojené hlídky, zátaras či barikádu na křižovatce a znemožnit tak pohyb německé armády přes obec. Byly utvořeny hlídky, které ozbrojené jen loveckými puškami kontrolovaly průjezd cizích osob a vozidel přes Slavhostice.⁹⁵

Dne 7. května navečer německé vojsko v plné zbroji terorizovalo sousední Žlunice a po převzetí rukojmích postupovalo na Slavhostice. Byli to silně ozbrojení vojáci z Vysokého Veselí a Nového Bydžova v počtu 180 mužů a 60 vojenských vozidel ozbrojených kulomety. Zbytek této jednotky byl již v Kopidlně. Na postupující Němce u Žlunského lesa vystřelili ukrytí partyzáni, ale když viděli sílu Němců, ustoupili zpět do lesa. Němci potom v plné zbroji vstoupili do Slavhostic a žádali rukojmí. Místní chabě ozbrojená stráž pochopitelně utekla, protože by neměla žádnou šanci, proti takové přesile. Vybudovanou barikádu museli odklidit pod hlavními samopalů hostinští manželé

⁹³ Přepis vyprávění paní Řeháčkové – Jand'ourkové, v držení p. Plachého.

⁹⁴ Jeden z 5 samostatných celků města Libáň v Královéhradeckém kraji. www.mestoliban.cz [dat. cit. 5. 5. 2013]

⁹⁵ Fotografie křižovatky, v držení p. Plachého.

Hakenovi. Němci se poté ubytovali v hostinci a obecní úřadovně a postavili stráže s kulomety. Jeden strážný byl také u každého z vozidel.

Druhý den Na Sklípku u Kopidlna Došlo ke střetnutí této německé kolony s kopidlenským ozbrojeným oddílem. Po krátkém boji se Němci vzdali. Do tohoto boje se zapojili i někteří místní obyvatelé: Alois Novák, František Novák, Jan Hrdý, Jiří Hanč, Vlastimil Hanč, Kristián Hanč, Jaroslav Vitvar, Jiří Dovolé, František Vaněk a Ladislav Šimůnek. Při tomto střetnutí bylo odzbrojeno 70 německých vojáků. Současně s touto akcí byl obrněným vlakem zastaven postup německých jednotek, které postupovaly od Jičina ku Praze, na železničním přejezdu v Kopidlně směrem ke Pševsi.⁹⁶

Dne 9. května 1945 žádala bojující Praha venkov o dovoz potravin, neboť strádala. Obec Slavhostice reagovala okamžitě a uspořádala sbírku hned 10. května. Bylo vybráno 22 kg žitné mouky, 211,5 kg pšeničné mouky, 1947 vajec, 16,2 kg uzeného masa, 26,8 kg másla, 1,25 kg sádla, 140 kg chleba, 21,9 kg pečiva, 592 kg brambor, 3 kůzлата, 2 kg máku, 2 kg cibule, 11 kg ovoce.⁹⁷ Tyto vybrané věci spolu se sbírkou Vrseckou odvezli 11. května 1945 do Prahy pan František Kořínek a Rudolf Hrdý traktorem. Byla odevzdána MNV v Karlíně. Cesta to byla nebezpečná, neboť mezi obcemi Senice a Poděbrady byla ještě v plné bojové pohotovosti německá armáda, která se odmítala vzdát civilním obyvatelům. Místní stráž propustila traktor s pomocí Praze jen na vlastní riziko. Odpoledne při zpáteční cestě již potkávali jen sovětské tanky mířící od Dymokur na Prahu. Dne 10. října 1945 došel z MNV z Karlína děkovný list za dodání potravin.⁹⁸

Kolem 12. května 1945 přijela do zdejšího kraje a obcí ruská armáda – vozatajstvo. Celá posádka se umístila v okolních lesích, v lese v Kostřici a v Žlunském lese byl umístěn dělostřelecký pluk. Stravování měli vlastní a místní obyvatelstvo zpočátku nijak nesušovali. Vážná situace ale vznikla se zásobováním a krmením koní. Vojáci pak vyjížděli z lesů a vysekali vše zelené, co našli. Na zásah MNV došlo k rozdělování krmiva.⁹⁹

Do obce byli přiděleni na zemědělské práce Němci. Celkem 8 lidí. 7 žen a 1 muž.¹⁰⁰

⁹⁶ Antonín KNÍŽEK, *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*, Jičín 1975, s. 36.

⁹⁷ Seznam potravin vypracoval obecní účetní Josef Fiala, v držení p. Plachého.

⁹⁸ Děkovný dopis z MNV z Karlína obecnímu úřadu ze dne 10. 10. 1945, v držení p. Plachého.

⁹⁹ Seznam přidělovaného krmiva a komise, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

¹⁰⁰ Opis obecní kroniky, v držení p. Plachého.

Válka skončila a začalo se s obnovou hospodářství. Lidé se vraceli k normálnímu životu. Mnoho lidí odešlo do pohraničí. Úbytek lidí v obci byl veliký. Do pohraničí se vystěhovalo 183 místních občanů.¹⁰¹ V obci zůstalo 296 lidí.

Státní správa doznala výrazné změny. Základem státní moci a správy v obcích, okresech a zemích byly národní výbory, zřizované hned po konci války. Právním základem pro práci a působení národních výborů všech stupňů po druhé světové válce byl ústavní dekret prezidenta republiky o národních výborech, ve kterém stálo, že na osvobozeném území Československé republiky je třeba zřizovat na základě voleb národní výbory, a to místní, okresní, zemské, jakožto prozatímní orgány veřejné správy ve všech jejich oborech.¹⁰² Dne 10. května byl v obci stanoven nový MNV. Předsedou se stal pan Kristián Hanč a členy: František Ulrych, Josef Sytný, Josef Dušek, Václav Svoboda, Antonín Zach, František Brož, Karel Pelant, Jaromír Fiby, František Kořínek, František Hercik, František Košátko, Josef Fiala, František Pipek a Jaroslav Honc. Kristián Hanč byl odvolán z funkce předsedy MNV v listopadu téhož roku a později byl žalován, že pomáhal partyzánům i zajatcům. Okresní soud v Libáni jej povolal k vysvětlení do Kopidlno.¹⁰³ O rok poté byl kvůli trestnímu provinění proti národní cti soud s panem Františkem Brožem. Byl obviněn ze členství v národním souručenství.¹⁰⁴ Ani jednomu z nich nebyla kolaborace prokázána. Po válce Národní výbory vyřizovaly žádosti o osvědčení o národní spolehlivosti. Očistné komise ve veřejné správě zjišťovaly, zda občan v době nesvobody porušil věrnost vůči Československé republice, nebo českému nebo slovenskému národu, po případě se prohřešil proti národní cti anebo proti povinnosti národní soudržnosti. Jediný v obci, komu nebylo osvědčení vydáno, byl pan Josef Jakubec, ml.¹⁰⁵

Již v roce 1946 se objevily první známky zhoršování vztahů mezi Východem a Západem, byly předzvěstí studené války a neúčast československé delegace na jednání o Marshallově plánu předznamenala následný politický vývoj v Československu. V roce 1947 byla naše republika poslední zemí sféry sovětského vlivu, ve které ještě neexistoval komunistický monopol moci, tento fakt ji posunul na přední místo zájmu sovětské politiky.¹⁰⁶ SSSR začal uvažovat o likvidaci nekomunistických politických stran v Československu a komunisté o převzetí politické moci v zemi. Přibývaly konflikty při

¹⁰¹ Seznam osob, které odešly, v držení p. Plachého.

¹⁰² Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 375.

¹⁰³ Předvolání zaslané MNV Slavhostice ze dne 29.3.1946, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

¹⁰⁴ Archiv bezpečnostních složek, protokol velitelství stanice Kopidlno č. 227 ze dne 7.8.1946.

¹⁰⁵ Zápis ze schůze MNV, z roku 1948, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

¹⁰⁶ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 381.

jednáních vlády i v Národní frontě, jež v roce 1948 přerostly v politickou a vládní krizi. Nekomunistické strany vkládaly naději do jarních voleb, i když politické napětí v zemi se stále stupňovalo. Jeho vrcholem byl snaha komunistů ovládnout celý resort ministerstva vnitra. Postupně dosazovali na velitelská místa ve Státní bezpečnosti a Státní národní bezpečnosti příslušníky své strany a pozvolna měnili bezpečnostní aparát státu v nástroj své politiky. Následující události kolem jednání o usnesení bezpečnosti vedly k demisi dvanácti demokratických ministrů dne 20. února 1948. Předseda vlády Klement Gottwald situace využil a zajistil, aby se jeho strana chopila moci. Dne 21. února proběhla komunistická demonstrace na Staroměstském náměstí. Komunisté na ní vyzývali k vyřešení krize a k doplnění vlády Gottwaldovými kandidáty. Následovala dne 24. února ve 12 hodin hodinová generální stávka. Měla pomoci prosadit sociální a ekonomické požadavky. Dne 25. února učinili komunisté další kroky k nahrazení Národní fronty, ustavili Ústřední akční výbor Národní fronty. Prezident Edvard Beneš dostal od komunistů listinu nové vlády a slíbil učinit rychlé rozhodnutí. Komunisté pokračovali v nátlaku a od rána připravovali velkou demonstraci na Václavském náměstí. Pokud by prezident pokračoval v odporu, měla se přesunout na Hradčany, a navíc bylo v pohotovosti několik tisíc ozbrojených příslušníků Lidových milic, které měly obsadit střed města, kdyby prezident trval na svém. V 16:30 odpoledne jednal prezident krátce s Gottwaldem. Ten oznámil, že přijímá demisi ministrů a souhlasí s doplněním vlády podle Gottwaldova návrhu. Gottwald odjel tuto novinu oznámit davu na Václavském náměstí.¹⁰⁷ Atmosféra v obci byla napjatá stejně jako v celém Československu. Dne 25. února 1948 se rozhodlo o další cestě obce, o týden později ukončily v obci činnost Strana Lidová a Národní socialisté. Celkem 65 podpisů účastníků slavnostního zasedání MNV a zástupců všech politických směrů stvrdilo podporu Benešovi, Gottwaldovi a nově připravovaným zákonům a odsoudilo jednání reakčních ministrů.¹⁰⁸ Předsedou MNV zůstal Josef Janda. Na této schůzi se zároveň rozhodlo o vybudování místního rozhlasu a hřbitova, pro nějž se hledalo vhodné místo již od roku 1946.¹⁰⁹ Místo, na kterém byl hřbitov postaven, prosadil předseda MNV a učitel Josef Janda. Každý občan měl na jeho stavbě odpracovat

¹⁰⁷ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 391 – 392.

¹⁰⁸ Zápis z mimořádné schůze MNV ze dne 8.3.1948, v držení p. Plachého.

¹⁰⁹ Platební vyzvání k objednávce katastrálních snímků pro stavbu hřbitova ze dne 25.4.1946, v držení p. Plachého.

24 hodin¹¹⁰ a díky práci všech se zde první pohřeb konal v říjnu roku 1949. V letech 1956 – 1957 přibyla na hřbitov studna.¹¹¹

Nadcházející 50. léta byla ve znamení soustřeďování moci do úzkého kruhu vedoucích představitelů a sociálních čítek. Desetitisíce lidí opustily po únoru 1948 republiku a emigrovaly do západních států. Státní bezpečnost získala výrazné pravomoci a napomáhala jí celostátní síť donašečů a udavačů. Často docházelo k tomu, že lidé byli zatýkáni za protistátní činnost, často vymyšlenou. Perzekuovány a likvidovány byly celé společenské vrstvy, především soukromí zemědělci, soukromí podnikatelé a živnostníci. Symbolem komunistického útlaku se staly vykonstruované politické procesy.¹¹² Likvidace soukromých zemědělců a podpora kolektivizace probíhala i ve Slavhosticích. Těmto létům a této problematice se dopodrobna věnuje kapitola o hospodářské situaci v obci.

V červenci 1960 Národní shromáždění schválilo novou ústavu, která Československo charakterizovala jako „socialistický stát“ a změnila jeho název na Československou socialistickou republiku, s tím souvisela i změna státního znaku.¹¹³

V roce 1961 došlo ke sloučení okolních JZD a dne 14. června 1964 došlo ke sloučení obcí Slavhostice, Žlunice, Kozojedy a Sekeřice pod jeden společný MNV. K zřízení společného MNV pro několik obcí mohlo dojít rozhodnutím nadřízeného národního výboru podle § 2 odst. 4 zákona č. 13/1954 Sb., § 13 odst. 6 zákona č. 65/1960 Sb. a podle § 9 zákona č. 69/1967 Sb. Obce sloučené pod společný MNV zůstávaly teoreticky i nadále obcemi. Žlunice se staly střediskem obcí. Národní výbor byl pak ve Žlunicích tvořen 26 členy obcí.¹¹⁴

Vzhledem k stále se zhoršující ekonomické situaci ve státě začalo vedení Komunistické strany uvažovat o nové reformě, o změně dosavadní praxe. Nutnost hledání nových cest v hospodářství vedla postupně ke změnám v ideologické práci a politické praxi KSČ. Spolu s liberalizací ekonomiky tak začalo pozvolné uvolňování i v dalších oblastech veřejného života. Došlo taktéž ke zmírnění cenzury a ústupkům v kádrové politice. Tyto změny odstartovaly pozvolný proces, který vedl až k pražskému jaru roku 1968.¹¹⁵

¹¹⁰ Zápis z mimořádné schůze MNV ze dne 8.3.1948, v držení p. Plachého.

¹¹¹ Zápis ze schůze rady MNV ze dne 6.5.1956, v držení p. Plachého.

¹¹² Jaroslav CUHRA a kolektiv, *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý od roku 1918*, Praha, Litomyšl 2006, s. 187 – 191.

¹¹³ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 413.

¹¹⁴ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975)*, kn. č. 1, s. 116.

¹¹⁵ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 414 – 415.

Na počátku roku 1968 začala demokratizace komunistické strany, Antonín Novotný byl odvolán z funkce vedoucího tajemníka KSČ a poté odstoupil i z funkce prezidenta republiky. Nově zvolený tajemník Alexandr Dubček představil reformy pod názvem „socialismus s lidskou tvář“. Reformní vedení ale podcenilo aktuální stav mocenských poměrů v SSSR a nebylo schopné předvídat sovětskou reakci. V červnu roku 1968 se proto ve Varšavě sešla porada generálních tajemníků komunistických stran SSSR, Polska, Bulharska, NDR a Maďarska, která stanovila společné zásady politiky vůči Československu. Odeslala vedení KSČ tzv. Varšavský dopis, z něhož bylo zřejmé, že reformní aktivita československých komunistů překročila mez, kterou byl Brežněv ochoten tolerovat. Na tomto setkání se rovněž zformulovala tzv. Brežněvova doktrína, která spočívala na myšlence omezené suverenity jednotlivých socialistických států sovětského bloku a vyhlásila právo SSSR a jeho satelitů na obranu. Protože českoslovenští státní představitelé nechtěli od reformů ustoupit, obsadila dne 21. srpna 1968 vojska pěti států Varšavské smlouvy protiprávně a násilně Československo.¹¹⁶

„Vážení posluchači, vysíláme zvláštní provolání předsednictva ÚV KSČ. Všem lidu Československé socialistické republiky. Včera, dne 20. srpna 1968, kolem 23. hod. večer překročila vojska Sovětského svazu, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky státní hranice Československé socialistické republiky. Stalo se tak bez vědomí prezidenta republiky, předsedy Národního shromáždění, předsedy vlády i prvního tajemníka ÚV KSČ a těchto orgánů. V těchto hodinách zasedalo předsednictvo ÚV KSČ a zabývalo se přípravou XIV. sjezdu strany. Předsednictvo ÚV KSČ vyzývá všechny občany naší republiky, aby zachovali klid a nekladli postupujícím vojskům odpor. Proto ani naše armáda, Bezpečnost a Lidové milice nedostaly rozkaz k obraně země. Předsednictvo ÚV KSČ považuje tento akt za odporující nejenom všem zásadám vztahů mezi socialistickými státy, ale za popření základních norem mezinárodního práva.....“¹¹⁷

V prvním sledu překročilo hranice Československa cca 165 000 vojáků se 4 000 tanků, stovkami bojových a dopravních letadel a další technikou. Za nimi v příštích dnech následovaly další síly. Intervence se zúčastnily sovětské, polské, maďarské divize, bulharské divize a divize NDR. Tankové kolony se ještě v noci blížily k hlavním správním

¹¹⁶ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 424 – 425. Jaroslav CUHRA a kolektiv, *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý od roku 1918*, Praha, Litomyšl 2006, s. 232 – 234.

¹¹⁷ <http://www.rozhlas.cz/historie/1968/zprava/478457> [dat. cit. 21.6.2013]

a průmyslovým centrem země.¹¹⁸ I ve Slavhosticích projížděla tou dobou cizí vojska, jejichž těžké vozy a tanky poničily obrubníky u silnice, která se zrovna stavěla a čekala již jen na asfaltový koberec¹¹⁹. Po celý týden tábořilo vojsko za Slavhosticemi podél Kostřice, kde polská jednotka s cca 180 tanky vyčkávala jako záloha v případě potřeby dalších rozkazů. Státní rozhlas zůstal po celou dobu krize v rukou českých vlastenců.¹²⁰ Jeho vysílání se Sovětům nepodařilo přerušit ani po obsazení budovy a pokračovalo z náhradních stanovišť. Během dne se pak připojily vysílače z dalších míst republiky a také televize. Noviny a časopisy vydávaly zvláštní vydání a protiintervenční letáky. Celá země byla opatřena plakáty a nápisy, všechny silniční ukazatele byly během několika hodin odstraněny, aby se intervenčním vojskům ztížila orientace.¹²¹ Rozhlas nabádal občany k bojkotu a k naprosté ignoraci všech cizích vojáků – okupantů, a proto žádný z vojáků nesehnal v obci jídlo a dokonce ani pitnou vodu, kterou pak čerpali ze špinavého rybníka Smíchova.¹²² Československá armáda odmítla spolupracovat při zásobování potravinami.¹²³ Ve Slavhosticích a v blízkém okolí nedošlo k větším střetům, které by měly za následek úmrtí. V Jičíně ale několik opilých polských vojáků střílelo do davu mladých lidí, dva zemřeli.¹²⁴ I místní děti se bály a raději nevycházely dál od domova.¹²⁵ V říjnu 1968 byla mezi ČSSR a SSSR podepsána smlouva "o dočasném pobytu sovětských vojsk".

Nastala doba normalizace, komunistická strana postupně prosazovala návrat k poměrům před Pražským jarem. Byla zavedena cenzura a mnoho lidí přišlo o práci či možnost studia z kádrových důvodů. Stejně tak i v kultuře nerozhodoval talent ale politické postoje. Opětné omezení cestování znamenalo novou izolaci od západního světa.¹²⁶

¹¹⁸ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 432.

¹¹⁹ Fotografie poničené silnice, v držení p. Plachého.

¹²⁰ SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975)*, kn. č. 1, s. 138. SOkA Jičín, *Paměti obce Vršec II*, s. 170.

¹²¹ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 433.

¹²² SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975)*, kn. č. 1, s. 138.

¹²³ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 432.

¹²⁴ Opilý voják střelbou ze samopalu zasáhl vedle zastřelených, čtyřadvacetiletého Jaroslava Veselého a šestapadesátileté Zdeny Klimešové, také sedm dalších osob (včetně dvou polských vojáků), které přežily s různě těžkými zraněními. Pohřeb obětí se 12. září 1968 stal manifestací odporu proti srpnové intervenci, zúčastnilo se ho několik tisíc občanů. Na místo tragédie nosili příbuzní a přátelé obětí až do počátku "normalizace" květiny. Československá žádost o vydání pachatele k trestnímu stíhání v ČSSR byla polskou stranou zamítnuta. Polský vojenský prokurátor uvalil na Stefana Dorna vazbu a nechal ho převést do Polska, kde byl 18. října 1968 odsouzen stanným vojenským soudem v Klodsztu k trestu smrti, propadnutí veškerého majetku a ztrátě občanských práv. Rozsudek však nebyl vykonán, později byl změněn na doživotí a nakonec byl v roce 1983 Stefan Dorna dokonce z vězení propuštěn totalita.cz http://www.totalita.cz/pomnik/pomnik_jicin_001.php [dat. cit. 4.5.2013]

¹²⁵ SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975)*, kn. č. 1, s. 138.

¹²⁶ Jaroslav CUHRA a kolektiv, *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý od roku 1918*, Praha, Litomyšl 2006, s. 242.

Slavhostice se době, stejně jako jiné obce, přizpůsobily. Děti s nadšením přednášely oslavná pásma na výročních schůzích, jejich otcové přijímali vyznamenání milicionářů za svoji obětavou práci¹²⁷ a jejich matky řečnily na výročních schůzích místní odbočky SČSP a velebily činnost místní ZO ČSŽ¹²⁸.

Pan Zdeněk Sytný, obyvatel Slavhostic, zasedl jako poslanec do Sněmovny národů Federálního shromáždění poprvé po volbách v roce 1971, poté mandát obhájil v letech 1976, 1981 a 1986. Ve Federálním shromáždění setrval do prosince 1989, kdy na svůj post rezignoval. Podpora komunistické strany v obci byla ale i v následujících letech zřejmá. *„Jen komunisté a ODS udrželi v kraji své věrné voličské bašty. Hradec Králové - Z někdejších bašt politických stran v Královéhradeckém kraji v letošních volbách obhájily tuto pověst pouze obce, kde je tradičně velká podpora komunistů a také ty, jež přejí ODS. Například Slavhostice na Jičínsku, které v roce 1998 měly největší podíl hlasů pro komunistickou stranu, letos tuto podporu ještě zvýšily. Před čtyřmi lety tam KSČM získala 28,6, letos 40,8 procenta hlasů. Hlasy jí odevzdali zřejmě někdejší příznivci ČSSD. Ta od roku 1998 v obci ztratila polovinu hlasů. „Podpora komunistů v obci přetrvává od minulého režimu, kdy tady byla velmi silná stranická organizace. Obec tehdy měla i svého poslance v parlamentu. Přitom se snažíme obec zlepšovat. Vyasfaltovali jsme silnice a opravili prodejnu,“ řekl slavhostický starosta Josef Valeš (nezávislý).“¹²⁹*

¹²⁷ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975), kn. č. 1, s. 161.

¹²⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975), kn. č. 1, s. 177.

¹²⁹ MF Dnes Hradecký kraj, 18.6.2002

3.3. Škola

Se snahou občanů postavit si vlastní školu se lze setkat již v 19. století. Obec ale nakonec přispěla roku 1885 částkou 3 082 zlaté 86 krejcarů na stavbu školy ve vedlejších Vršcích, neboť chaloupka, ve které se učilo do té doby, již nevyhovovala.¹³⁰ Do této školy pak docházely slavhostické děti, a tak se přestalo pomýšlet na školu vlastní. Občas se sice obecní zastupitelstvo na schůzích k tomuto tématu vrátilo, návrhy ale nebyly nikdy uskutečněny.

O dětech školou povinných ze Slavhostic najdeme první zmínky v Kronice obecné školy ve Vršcích, ale jejich přesný počet je znám pouze za období mezi lety 1911 a 1925. Dle zápisu ze dne 12. října 1912 nastoupilo v září roku 1911 do školy 135 dětí z toho 78 ze Slavhostic.¹³¹ O tom, jak jejich školní pobyt vypadal v letech 1900 až 1930, se můžeme dozvědět právě z této kroniky.

Do školy ve Vršcích to měly slavhostické děti 2 km chůze, což obzvláště v podzimních a zimních měsících omezovalo jejich docházku, hlavně díky prochladnutí. Peněz nebylo nazbyt a tak nejen ony, ale rovněž vršecké děti dostávaly různé dary včetně oblečení a vybavení od různých nadací, např. Nadace Josefa Bradáče či manželů Janatových. Na školní potřeby rovněž přispívala Čtenářsko-divadelní beseda Svatopluk Čech ze Slavhostic.¹³²

Vybavení školy nebylo nikterak bohaté, ale k dispozici dětem byla školní knihovna, jejíž učitelská část čítala například roku 1908/1909 rovných 100 svazků a žakovská část 297 svazků.¹³³

Stejně jako v každé jiné době i v této se skládal školní rok z různých povinných oslav a svátků. K těm nejdůležitějším bezesporu patřila oslava narozenin, jmenin či dne nastoupení na trůn Jeho c. k. Apoštolského veličenstva, císaře a krále Františka Josefa I. Oslavovány byly slavnými službami Božími.¹³⁴ Při těchto oslavách se zároveň myslelo na potřebné a mravně zpustlé děti, které nemohly být řádně vychovávány v rodinách. Výtěžek z těchto akcí byl věnován České zemské komisi pro ochranu dítek v království českém.¹³⁵

Ale nejen při těchto příležitostech měly děti možnost opustit školní lavice. Mezi další takové patřily výlety a divadelní představení. Divadlo se mohlo hrát pouze

¹³⁰ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vršcích od roku 1880, s. 63.

¹³¹ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vršcích od roku 1880, s. 87.

¹³² SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vršcích od roku 1880, s. 87.

¹³³ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vršcích od roku 1880, s. 81.

¹³⁴ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vršcích od roku 1880, s. 86.

¹³⁵ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vršcích od roku 1880, s. 14.

s povolením c. k. okresní školní rady a c. k. okresního hejtmanství v Jičíně, pokud ale škola zajistila organizaci nejen představení, ale i bezpečného a poklidného návratu dětí domů, nebyl s ním obvykle problém. Na základě toho zahrály například slavhostické děti na zakončení školního roku dne 12. července 1908 hru Honza v zakletém zámku.¹³⁶ O tom, že tato představení měla i jiný význam, svědčí představení V zajetí školních mužiků, které školní děti sehrály dne 23. listopadu a 2. prosince 1914, neboť výtězek z něho šel ve prospěch sirotků padlých vojínů.¹³⁷

Školní roky plynuly pohodovým tempem a jedinými nepříjemnostmi byly zprávy o úmrtí některého z žáků či učitelů. V roce 1914 ovšem došlo ke zlomu. V kronice se objevila poznámka s názvem Sarajevský zločin. „*Strašlivá zpráva došla v neděli dne 28. června 1914 ze Sarajeva. Jeho císařská Výsost následník trůnu, arcikníže František Ferdinand a jeho vznešená choť vévodkyně z Hohenbergu zahynuli rukou duševně pobloudilého útočnicka. Učitelstvo české vřele touží, aby těžká rána tato byla již posledním aktem nemilosrdného osudu, jenž tolik stíhá vznešenou osobu našeho Mocnáře, Jemuž vroucně přeje, aby nyní úplný klid zahladil všechny zbytky oněch velikých bolestí, jež vytrpěti musel do těchto dnů.*“ Na základě této události se dne 4. července 1914 sešlo učitelstvo, žactvo a všichni členové místní školní rady ke smutečním bohoslužbám.¹³⁸ Velká válka, námi nazývaná První světová válka, byla na dosah.

V době první světové války

Válka poznamenala chod školy v mnoha směrech. Školní rok v prvním roce válečném sice začal řádně, ve třídách bylo ale dětí podstatně méně. Na polích nahrazovaly své otce a bratry, kteří odešli do boje. Stejně tak prořídil i učitelský sbor. Ani dívky nezůstaly vůči válce netečné, žákyně pletly kamaše a nátepníčky, které pak odevzdaly spolku Červeného kříže v Jičíně s prosbou, aby byly odeslány pěšímu pluku. Prodávaly pohlednice ve prospěch válečné péče, sušily ostružinové listí vojákům na čaj či sbíraly kovy pro c. k. dělostřelecké skladiště v Josefově.¹³⁹

Třídy musely být sloučeny, neboť tři učitelé byli povoláni k vojenskému výcviku či přímo k vojenské službě. Po celou dobu války byla pak škola střídavě 2třídní a 1třídní.

I v této pohnuté době se našly důvody k oslavám a radosti. Takový den nastal poté, co se do školy dostala zpráva o obsazení srbského hlavního města Bělehradu naším

¹³⁶ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 74.

¹³⁷ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 100.

¹³⁸ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 91.

¹³⁹ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 94.

chrabrým vojskem v neděli dne 6. prosince 1914. Školní budova byla ozdobena prapory v říšských a národních barvách a byla sloužena slavnostní mše.¹⁴⁰

V druhém roce válečném trávily děti také spoustu času prací na poli. Protože byl nedostatek krmné slámy, všechny děti pásly dobytek do 10 hodin dopoledne a od 15 hodin odpoledne. Zúčastnily se též žní a prací s nimi spojených.¹⁴¹

Jelikož výroba vlny v říši nestačila pro domácí potřebu a veškerý dovoz surovin byl přerušen, sbíraly děti v září a říjnu roku 1915 v domácnostech materiál hodící se k opětovnému použití, odložené a obnošené šaty, punčochy. Sesbírána byla hlavně vlna a kaučuk.¹⁴²

Dětem opět přispěly na školní pomůcky dobročinné nadace Bradáče a Janatových a školní knihovně poskytla hotovost Hospodářská záložna v Libáni.¹⁴³

První polovinu školního roku ve třetím roce válečném poznamenala tragická událost – zemřel císař a král František Josef I. Dne 2. prosince 1916 se děti zúčastnily zádušních služeb Božích za něj. Jeho následovníkem se stal Karel František Josef. Učitelé na mimořádné schůzi projevili nezlomnou věrnost novému svému Nejvyššímu Pánu a vznešené choti, jejímu Veličenstvu císařovně a královně Zitě.¹⁴⁴

Děti stále myslely na své otce a bratry ve válce, na podzim roku 1916 sušily kopřivy pro vojenské velitelství v Jičíně, dále pak sušily švestky, ořechy a jablka a opět ostružinové listí. A myslely i na lidi postižené jinými katastrofami než byla válka. Dne 22. října 1916 vybraly děti, ač samy měly nouzi, na povodní zničenou Desnou 15 K a 90 h. Přispěly i na vojenský vdovský a sirotčí fond, Invalidní fond a Rakouské sdružení pro potírání tuberkulózy.

Ve čtvrtém roce válečném, roku 1917, poklesla docházka dětí ze Slavhostic, protože měly nedostatečné oblečení a obuv.¹⁴⁵ Obyvatele zachvátila neuvěřitelná drahota, děti byly často nemocné a učitelé vyčerpaní různými funkcemi. I přesto opět myslely na blízké ve válce a sbíraly nové košile, podvlékačky a ručníky.

Důvodem k oslavám a zapomenutí na utrpení se stalo osvobození Gorice od nepřítele, nařízené Výnosem ze dne 31.X. 1917 č. 1128 šk. Dne 14. listopadu 1917 se žactvo zúčastnilo děkovných služeb Božích za šťastné zachránění Jeho c. a k.

¹⁴⁰ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 101.

¹⁴¹ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 106.

¹⁴² SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 106.

¹⁴³ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 107.

¹⁴⁴ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 110.

¹⁴⁵ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrsčích od roku 1880, s. 114.

Apoštolského Veličenstva z divokého proudu bystřiny u Gorice. Na škole vlály 3 dny prapory a učitelé zaslali nejoddanější projev radosti c. k. okresnímu hejtmanství.¹⁴⁶

Ať už se v pátém roce válečném odehrálo ve škole ve Vrscích cokoliv důležitého, zastínila tuto událost jen jedna jediná, a to konec války. V pátek dne 8. listopadu 1918 byla na škole uspořádána slavnost na památku zřízení československého státu.¹⁴⁷ Žáci i učitelé vyjádřili vděčnost budovatelům státu a slíbili šíření pravdy a vědomostí. Před nimi bylo 20 let klidu a míru.

Mezi válkami

Země se po válce stále ještě nacházela v hospodářské krizi a vše bylo předraženo. Pořídít obuv nebo šaty některému z dětí nebylo možné, a tak byla škola ještě v roce 1920 opět odkázána na různé nadace. To nejhorší ale měly děti za sebou, a pokud je zrovna netrápily neštovice a svrab, jak tomu bylo například v roce 1922, mohly se opět věnovat i příjemným a zábavným záležitostem. Například v neděli dne 25. května 1919 pořádal učitelský sbor spolu se Sokolem slavnost zasazení Lípy Svobody, kde všichni zúčastnění zpívali vlastenecké písně a hymny. Oslavu narozenin panovníka vystřídala oslava narozenin prvního prezidenta T. G. Masaryka dne 7. března. A důvodem k oslavě bylo i páté výročí konce války či výročí 10 let od posvěcení prvního praporu českých legionářů v Rusku dne 28. září 1924.¹⁴⁸

Dítka s radostí sama uspořádala několik malých kulturních akcí, a tak se dne 21. června 1923 konala školní výstava, kterou kompletně vyzdobila květinami. Výstava se setkala s velkým ohlasem nejen u členů místního školního výboru, ale i hostů. A pohádková hra Anička od Františka Weniga, kterou děti odehrály, přinesla školní knihovně nemalý výtěžek.¹⁴⁹

Protože budova školy byla poněkud zchátralá, bylo na čase provést menší či větší opravy a úpravy. V roce 1925 bylo zavedeno elektrické osvětlení do 1. třídy, bytů učitelů a chodby. Mezi 1. a 3. třídou byl zaveden telefon a hodiny zařízeny na zvonění. O prázdninách v roce 1926 byla provedena oprava oken a ta pak natřena. Ve třetí třídě byla dána nová podlaha.¹⁵⁰

¹⁴⁶ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 116.

¹⁴⁷ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 120.

¹⁴⁸ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 120 – 121.

¹⁴⁹ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 131.

¹⁵⁰ SOkA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 141.

Vyučování probíhalo až do roku 1928 bez jakýchkoliv problémů. Tím prvním, který se v prosinci 1928 objevil, byla epidemie spalniček. Díky ní musela být škola na 10 dní uzavřena. Tím druhým byla krutá zima. Napadlo plno sněhu a cesty byly zaváté tak, že se staly neschůdné. Mrazy dosáhly $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$ a třetina dětí se nezúčastnila vyučování. Na všech školách bylo Výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 16. února 1929 č. 919 přerušeno vyučování od 15. do 28. února.¹⁵¹

Od roku 1930 chodily děti do školy ve Slavhosticích, cesta k jejímu vybudování ovšem nebyla nijak jednoduchá. Roku 1879 podala obec Slavhostice žádost o odškolení ze školy vršecké, ale žádosti nebylo vyhověno. Teprve počátkem 20. století, konkrétně roku 1909, bylo zastupitelstvo nuceno zabývat se tímto problémem více, neboť mělo vyřídit žádost pánů domkářů¹⁵² o zřízení zimního vyučování pro malé děti – 1. až 3. školního roku. To se usneslo, že místo zimního vyučování zahájí jednání o uskutečnění stavby školy. Žádost o odškolení byla podána roku 1912 a bylo za ni zapláceno 20 K. Ve stejném roce proběhlo komisionální vyměřování vzdáleností z Vrščů za účelem stavby školy, dále se ale nic nedělo. Vše urychlila skutečnost, že náklady na opravu Vršecké školy byly stále vyšší a vršeckých dětí v ní ubývalo, zatímco slavhostických bylo přes devadesát. Dne 8. září 1928 vyzvalo obecní zastupitelstvo¹⁵³ obecní radu, aby opatřila rozpočet na dvoutrídni školu. Projekt stavby byl zadán architektu Čeňku Musilovi v Jičíně a jeho cena činila 9 693 Kč.¹⁵⁴ Celý rok 1929 byl věnován přípravě stavby školy. Na stavbu bylo nutné půjčit si peníze a ty poskytla Okresní hospodářská záložna v Libáni ve výši 350 000 Kč na 6,5% úrok a 2% úmor. Původně byl pro školu vybrán pozemek u rybníku Návesníku, později byl návrh změněn a sjednána výměna s paní Antonií Kořínkovou za místo nynější.

Ustavující schůze místní školní rady se konala dne 7. dubna 1930 v kanceláři okresního školního výboru v Jičíně za přítomnosti okresního školního inspektora. Předsedou byl zvolen pan František Janda.

K výběrovému řízení na stavbu školy přišlo 27 nabídek, obecní zastupitelstvo se dne 20. dubna 1930 rozhodlo zadat ji pánům stavitelům Šmelhausovi a Janatovi z Městce Králové. Provedením stavby byl pověřen zednický mistr pan František Hnitl z Dlouhopolska a ta započala dne 25. dubna 1930. Po celou dobu jí přálo počasí a stavba

¹⁵¹ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrščích od roku 1880, s. 148.

¹⁵² Domkář = osoba vlastníci domek a k němu malý pozemek nebo bez pozemku

¹⁵³ Miloslav Řeháček – starosta, František Košátko – náměstek, Rudolf Hrdý, Josef Štolovský, Kristián Hanč, Josef Dušek, Jaroslav Klučil, Josef Haken, Jaroslav Strnad, František Bradáč, Václav Pekárek a Václav Balda. Úřadovali v letech 1925 – 1929.

¹⁵⁴ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975), kn. č. 1, s. 7 – 9.

rychle pokračovala, neboť na ní místní občané zdarma obětavě pracovali dle předem stanovených rozvrhů. Na dokončení bylo ještě nutné sjednat druhou půjčku v částce 150 000 Kč. Byla sjednána opět v Okresní hospodářské záložně v Libáni za stejných podmínek jako ta první.

Škola byla dokončena 3. září 1930, kolaudace se konala o dva dny později. Celková stavba vyšla na 552 302 Kč a k této částce je nutné ještě připočítat celkové náklady na zařízení, což je 45 131 Kč.

Na vyučovací pomůcky sehnala obec peníze různými sbírkami při zábavách, část dostala darem, například od paní Emilie Prellové z Libáně či kroužku střelců ze Slavhostic, část vynesla slavnost otevření školy.

Slavnostní otevření školy se konalo dne 7. září 1930 a bylo zahájeno velkým průvodem, jenž se skládal ze školních dětí, sboru dobrovolných hasičů, zástupců okresního úřadu, okresního školního výboru, místní školní rady, zástupců obcí, čtenářsko divadelní besedy Svatopluk Čech a četných hostů. Nechyběl při něm ani projev, o který se, mimo jiných, postaral i ministr zemědělství Bohumír Bradáč¹⁵⁵, rodák z vedlejší obce Židovice. Jako další následovala prohlídka školy, poté oba hostince pohltilo všeobecné veselí.¹⁵⁶

Mezitím byli v Jičíně ode dne 1. září 1930 ustanoveni učitelé, a to pan Josef Vaňouček, zároveň i ředitel¹⁵⁷, a slečna Anna Konečná.

Vyučování ve zdejší škole začalo dne 8. září 1930. Výnos zemské školní rady o zřízení školy nedošel. Teprve 15. září 1930 zaslal okresní školní výbor v Jičíně opis povolovacího dekretu, v němž zemská školní rada povolila jednotřídní školu s jednou zatímní třídou pobočnou.¹⁵⁸ Proti tomuto výnosu podala místní školní rada odvolání, v němž se dovolávala zřízení školy dvoutřídní, protože měla zdejší škola 90 dětí. Na

¹⁵⁵ Bohumír Bradáč (31. května 1881 Židovice – 20. října 1935 tamtéž) byl významný český a československý politik, poslanec Národního shromáždění republiky Československé za Republikánskou stranu zemědělského a malorolnického lidu (agrárníky) a ministr československých vlád. Pocházel z Židovic na Jičínsku, kde měl statek. Od roku 1911 byl poslancem Říšské rady ve Vídni. Byl vedoucím funkcionářem Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu. V letech 1918-1920 zasedal v Revolučním národním shromáždění. V parlamentních volbách v roce 1920 získal poslanecké křeslo v Národním shromáždění. Mandát v parlamentních volbách v roce 1925 obhájil a do parlamentu se dostal i po parlamentních volbách v roce 1929 a opět po parlamentních volbách v roce 1935. Poslanecký post si podržel do své smrti roku 1935. Několik posledních měsíců života vykonával funkci předsedy Poslanecké sněmovny Národního shromáždění. Zastával i vládní posty. V období let 1929 až 1932 byl ministrem zemědělství v druhé vládě druhé vlády Františka Udržala. Po pádu a demisi této vlády byl novým předsedou vlády Janem Malypetrem jmenován do jeho vlády na post ministra národní obrany. V této funkci setrval do května 1935, kdy vláda podala demisi.

<http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?org=289&id=755> [dat. cit. 5. 5. 2012]

¹⁵⁶ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975), kn. č. 1, s. 10 – 13.

¹⁵⁷ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, 23.1.1931.

¹⁵⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, 18.9.1930.

základě tohoto změnila zemská školní rada zatímní třídu pobočnou na zatímní třídu postupnou, která se až po třech letech stala třídou definitivní.¹⁵⁹

Do první třídy bylo toho roku zapsáno 54 dětí – 20 dívek a 34 chlapci, do druhé třídy 35 dětí – 12 dívek a 23 chlapci.¹⁶⁰ Každé z dětí dostalo od Okresní hospodářské záložny v Libáni vkladní knížku se vkladem 5 Kč.¹⁶¹ Ranní vyučování začínalo vždy v 8:00 hod., odpolední ve 13:00 hod. Feriálním dnem byl stanoven čtvrtek.¹⁶²

Zpočátku ještě bylo třeba na výuce provést malé úpravy. Na základě pokynu Okresního školního výboru v Jičíně zaslal učitelství návrhy na úpravu rozvrhů učiva, neboť ty původní obsahovaly příliš mnoho učiva. Ale po nápravě nedostatků a dovybavení pomůckami již nic nebránilo pohodové výuce. A děti si hned první rok v nové škole užily slavnosti, besídky i výlety do blízkého i vzdálenějšího okolí.

V následujícím roce vystřídal Josefa Vaňoučka na pozici ředitele pan Josef Janda.¹⁶³ V té době ještě neměl tušení, že právě on povede školu, a bude jí oporou, v nejtěžších dobách Československa.

Ve školním roce 1932-33 se mezi dětmi rozšířila nakažlivá onemocnění, zejména spála a záškrť. Všechny třídy byly řádně dezinfikovány a žáci poučeni o příčinách jejich vzniku a průběhu. Vzhledem k tomu, že do školy nemohli chodit ani sourozenci nakažených, docházka značně utrpěla. Bez příčiny ale děti školu nezanedbávaly.¹⁶⁴ V témže roce navštívil školu okresní školní inspektor a na výuce již neshledal nejmenších vad.¹⁶⁵

Všeobecná hospodářská krize v roce 1933 zasáhla děti hlavně z chudých rodin. Ty často neměly dost peněz na jídlo, natož na vybavení a oblečení školáka. Těmto špatně živěným a špatně oblečeným dětem pomohla škola nemalou částkou 300,- Kč na jejich oblečení. Celkem takto bylo pomoheno patnácti dětem. Na základě různých darů a dotací si mohly děti užít další pohodový školní rok plný výletů. Neboť učitelé shledávali důležitým, aby měly děti možnost poznat řadu věcí přímo v terénu. A tak poznávaly nejen místní památky, ale i způsob práce na poli, v lese, v lomu a i v cihelně.¹⁶⁶

¹⁵⁹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 9.

¹⁶⁰ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 18.

¹⁶¹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 21. SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, 31.8.1931.

¹⁶² SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 18.

¹⁶³ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 32.

¹⁶⁴ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 34.

¹⁶⁵ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 36.

¹⁶⁶ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 40.

Škola vedla žáky k samostatnosti, a tak v roce 1933 byl při škole zřízen Dorost Čsl. Červeného kříže. Měl 59 členů v obou třídách. Staral se hlavně o pořádek a čistotu ve třídě a v budově školní, měl dozor na čistotu těla a oděvu všech žáků, pečoval spolu s třídním učitelem častými prohlídkami o chrup všech žáků, pomáhal i chudým. Provedl úpravu zahrádky u pomníku padlých.¹⁶⁷

O dva roky později, konkrétně 27. ledna 1935, bylo založeno Rodičovské sdružení. Jeho cílem bylo pomáhat učitelskému sboru při výchově a výuce dětí a i jinak školu podporovat.¹⁶⁸

Dalším výchovným sdružením byla Samospráva žactva zřízená v roce 1936. Žáci se sami měli starat o pořádek ve třídách a ostatních místnostech školy, pečovali i o pořádek v okolí školy.

Žáci měli také vlastní knihovnu, která se pravidelně rozrůstala o nová díla. Takže koncem školního roku 1937 měla 185 knih a učitelská 140 knih, o rok později dokonce 219 a 160. Také vybavení školními pomůckami bylo bohaté. Za dva roky bude knihovna i vybavení označeno za nevhodné a nahrazeno jiným, vhodnějším době.

Rok co rok oslavovali žáci narozeniny prezidenta – Osvoboditele T. G. Masaryka, ale v úterý dne 14. září 1937 je zastihla smutná zpráva. První československý prezident zemřel. Smuteční slavnost byla stanovena na následující pátek. Vlajky byly staženy na půl žerdi a večer se konala smuteční tryzna.¹⁶⁹ Pro všechny to byla velká rána, která jakoby předznamenala temné roky, jež měly přijít.

V době druhé světové války

V návrzích Sudetoněmecké strany z roku 1938 se počítalo s tím, že jediným veřejně platným jazykem bude němčina, české školství a osvěta se až na další zruší. V zásadě mělo existovat jen německé školství a kulturní a vědecká zařízení měla být převedena do německých institucí. České školství bylo od počátku šestileté okupace vystaveno ve všech svých oblastech soustředěnému a všestrannému náporu nacistického totalitního režimu, který je pokládal za základní a nejdůležitější sféru svých germanizačních snah. Bylo hluboce zasaženo a poškozeno ve své organizaci, struktuře a hlavně ve vyučovacím procesu. Byla ohrožena úroveň všeobecné vzdělanosti.

¹⁶⁷ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 45.

¹⁶⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 59.

¹⁶⁹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 85.

V úřadu říšského protektora byla vytvořena pro kulturní úkoly nejprve Skupina pro kulturně-politické záležitosti (Gruppe für Kulturpolitische Angelegenheiten), přeměněná později na kulturně-politické oddělení (Abteilung Kulturpolitik). Oddělení sledovalo kromě školství všechny kulturní sféry, sledovalo německý i český život. Vydávalo pokyny, směrnice a příkazy příslušným protektorátním místům.

Nacisté nevymáhali na českých rodičích, aby jejich děti docházely do německých škol, ale rozhodli se pro postupné vnitřní ovládnutí českého školství. Úsilí o postupné, ale nikoliv zdlouhavé získání české mládeže pro germanizační cíle bylo cíleně zaměřeno i na učitele, kteří měli být přinuceni, aby sami přispěli k faktické likvidaci českých škol.

Nacisté spatřovali v českém školství základnu a oporu české národní vzdělanosti. V českých školách proto nesměly mít takové „politické“ předměty jako zeměpis, dějepis a výuka mateřského jazyka onen význam, jaký mu přisuzovalo nacistické školství. Později, když byly tyto předměty opět povoleny, bylo jejich úkolem napomáhat propagaci nacionálně socialistické ideologie.¹⁷⁰

Stejně jako konec 1. světové války zastínil události školy ve školní kronice ve Vršcích, zastínil i rok 1938 zápisy v této. Ředitel školy Josef Janda do školní kroniky, ještě než musela být vedena ve zvláštní knize, napsal: *„Je přirozené, že se všechny ony dějinné události zobrazily nutně i v naší školní práci a v životě školním vůbec. Celý školní rok 1938/39 jsme prožívali v pohnuté době. Vše, co se dělo, hluboce a bolestně se nás všech, celého národa dotýkalo. Celý rok byl plný změn, překvapení a událostí, které od základu změnilly náš stát a náš národní život. V září 1938 bylo naší vládou jednáno o poměru mezi Čechy a Němci. Dne 23. 9. 1938 byla u nás vyhlášena všeobecná mobilizace branné moci. Leč dne 20. 9. 1938 bylo Československo nuceno přijmout požadavek Německé říše na základě rozhodnutí čtyř velmocí na konferenci v Mnichově. Dne 1. 10. 1938 vstoupilo německé vojsko na území našeho státu a obsadilo naše pohraniční kraje, které jsme museli postoupit. Prezident Dr. Edvard Beneš se vzdal svého úřadu a odešel do ciziny. Slovensko obdrželo autonomii. V listopadu jsme byli nuceni postoupit Polákům Těšínsko a severní kraje Slovenska, Maďarsku jižní část Slovenska. Zbyly nám pouze 2/3 bývalého území našeho státu. Prezidentem republiky byl zvolen Dr. Emil Hácha. Brzy na jaře 1939 slovenský sněm prohlásil Slovensko za samostatný stát. Podkarpatské Rusi se zmocnili Maďaři a nám zůstaly pouze zbylé části Čech a Moravy. Tyto byly dnem 15. 3. 1939*

¹⁷⁰ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 11.

*převzaty Německem pod ochranu a byl z nich utvořen takzvaný Protektorát Čechy a Morava. Všichni příslušníci českého národa se sjednotili v jedné politické skupině zvané Národní souručenství.*¹⁷¹

Na učitelích se po 15. březnu 1939 vyžadoval obrat o sto osmdesát stupňů. Výnos MŠANO z 6. dubna 1939 přikazoval, aby bylo při výchově a vyučování žactva ve školách se zřetelem k novým politickým poměrům dbáno „*povinné úcty k Vůdci ... loajálnosti k Říši a vzájemné úcty k německému národu, a to ve všech vyučovacích předmětech, zejména pak v dějepisu, v zeměpisu, ve vlastivědě, v dějinách literatury apod.*“¹⁷² V rozporu se svým přesvědčením se museli zúčastňovat pronacistických oslav, slavit 15. březen a Hitlerovy narozeniny, před začátkem hodiny zdvíhat pravici k pozdravu, spolupracovat s Kuratoriem, českou aktivistickou organizací v Protektorátě Čechy a Morava, založenou na jaře 1942 z Heydrichova popudu, která měla vychovávat českou mládež ve fašistickém duchu podle vzoru nacistických Hitlerjugend.¹⁷³

Obrazy prezidenta republiky musely být z učeben odstraněny. Na jejich místo byl zavěšen střední státní znak jako symbol státní svrchovanosti. Na čelní stěny učeben byly ve všech školách zavěšeny kříže s ukřížovaným Kristem. Po událostech březnových byly ze tříd odstraněny i nedávno zavěšené státní střední znaky.¹⁷⁴ Portréty prezidenta Edvarda Beneše musely být v listopadu 1939 odevzdány během 48 hodin příslušným okresním úřadům.¹⁷⁵

První seznam prohibit byl po 15. březnu 1939 sestaven pražským policejním ředitelstvím a obsahoval 744 titulů. V srpnu 1939 pak byl vydán jeho dodatek. Ve Slavhosticích byla ve dnech 21. – 28. března 1939 nařízena revize žákovské knihovny. Podle tamních směrnic měly být z knihoven odstraněny všechny knihy s tendencí protináboženskou a protinárodní, knihy nesnášející se s duchem žádané branné výchovy, knihy vzbuzující pocity třídní nebo stavovské nesnášenlivosti a odporující programu nové školní výchovy ohlášené odpovědnými činiteli vládními. Dne 15. prosince 1939 byly na základě revize nařízené přípisem okresního školního výboru v Jičíně č. 7571 ze dne 12. 12. 1939 ze školní knihovny ve Slavhosticích vyřazeny další knihy.¹⁷⁶

¹⁷¹ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975)*, kn. č. 1, s. 92.

¹⁷² Výnosy MŠANO, I/1 – 6, č. 50935/39 – I – 1, 6. 4. 1939.

¹⁷³ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 81.

¹⁷⁴ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975)*, kn. č. 1, s. 98.

¹⁷⁵ Výnosy MŠANO, I/1 – 44, č. 153940/39, 28. 11. 1939.

¹⁷⁶ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940)*, bal. č. 1, 15. 12. 1939, k čís. 359.

Od poloviny srpna 1939 se na české školy vztahovala rovněž jazyková nařízení, která dávala němčině přednost před češtinou.

Byla učiněna bezpečnostní opatření pro případ leteckého útoku. Školní mládež všech stupňů byla poučována o úkolech civilní protiletecké ochrany, seznamována s poplachovým signálem, cvičena v rychlém opuštění školní budovy a v rozptýlení podle stanoveného pořádku a poučována, jak se kdo při leteckém útoku má chovat.

Vyučovací osnovy byly revidovány a přizpůsobeny politické situaci. Bylo nutno vyvarovat se všeho, co nesouhlasí s dobou, děti vychovávat se zřetelem ke skutečnosti a k naprosté loajalitě k Velkoněmecké Říši a jejímu vůdci Adolfu Hitlerovi.

V roce 1940 byli všichni Židé z veřejných služeb odstraněni. Stejně tak byla vyloučena židovská mládež z českých škol. Všichni veřejní zaměstnanci, tedy i učitelé zdejší školy podepsali prohlášení, že nejsou Židy a svůj rodový původ prokázali 17 rodovými doklady, aby bylo jisté, že jsou původu árijského. Děti Židů byly z vyučování vyloučeny. Český název školy (nápis) byl na všech školách v Protektorátu odstraněn, tedy i zde. Byl opatřen nový velký nápis německo-český tohoto znění: *Volksschule – obecná škola*. Staré úřední razítko bylo zapečetěno a od té doby užívá škola razítko s tímto nápisem: *Volksschule in Slavhostitz – Obecní škola v Slavhosticích*.¹⁷⁷ Kronika obecné školy ve Slavhosticích musela být zabalena, zapečetěna a uložena ve školním archivu.¹⁷⁸

Na podzim 1940 vyšel soupis škodlivé a nežádoucí literatury v protektorátu, obsahující seznam 1 352 zakázaných autorů, dne 30. dubna 1941 jeho dodatek. Byla zakázána díla francouzských, anglických, ruských a amerických autorů, pokud nebyli alespoň třicet let po smrti. Zrušena byla také dřívější povolení na knihy vydané po roce 1918. Kromě toho byly od roku 1942 zakazovány i tituly, které nebyly zaneseny v uvedených seznamech.¹⁷⁹ Na základě nařízení okresního školního výboru v Jičíně č. 5793 ze dne 24. září 1940 byla dne 4. října 1940 provedena další revize žákovské knihovny na zdejší škole. Byl vyhotoven seznam závadných knih a knihy samotné byly úředně zapečetěny.¹⁸⁰ Po ní následovala revize 10. října 1940 na základě příkazu okresního

¹⁷⁷ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944), kn. č. 2, s. 4.

¹⁷⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, 30. 12. 1940, k čís. 390.

¹⁷⁹ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 66.

¹⁸⁰ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, Protokol o zapečetění vyloučených knih, k. čís. 296, 4. 10. 1940.

školního výboru v Jičíně č. 2213 ze dne 22. března 1940 a výnosu ministerstva školství a národní osvěty č. 27. 566 / 40 – I/1 ze dne 29. únor 1940.¹⁸¹

A revize 19. října 1940 na základě příkazu okresního školního výboru v Jičíně č. 2213 ze dne 22. března 1940. Revizi měli na starosti řídící učitel Josef Janda a učitel Jaromír Fiby.¹⁸²

Vedle revize knih ukládal oběžník MŠANO opírající se o příkaz říšského protektora z 2. září 1939, aby byly ihned ze škol odstraněny závadné obrazy, které se „nesrovnávají s nynějšími státoprávními poměry“.¹⁸³ Ve Slavhosticích došlo k jejich odstranění 18. 1. 1940.¹⁸⁴

Dosavadní státní svátky a památné dny spojené se vznikem Československa a jeho historií, 28. říjen a 7. březen, nahradily 15. březen a 20. duben, den Hitlerova narození.¹⁸⁵

Na všech školách musely být protektorátní vlajky a poptávka byla tak vysoká, že firmy nezvládaly jejich dodávání. Na její koupi se školní rada dohodla na schůzi dne 31. prosince 1939,¹⁸⁶ ale až v březnu 1940 žádal ředitel Ústřední učitelské nakladatelství a knihkupectví v Praze 7 na Belcrediho třídě o dodání vlajky Protektorátu. V odpovědi z 9. března se dozvěděl, že to bude chvíli trvat, jelikož opatřování materiálu činí veliké potíže.¹⁸⁷ Kromě jiného byli žáci také upozorňováni, aby vzdávali poctu nacistickým vlajkám, a byli varováni před důsledky, pokud by nedbali příslušných pokynů.¹⁸⁸

Dne 11. 6. 1940 proběhly v místní škole zkoušky protiletcké obrany. Bylo zjištěno, že sklepní místnosti školy určené pro úkryt žactva zcela vyhovují. Jsou čisté, vzdušné a dostatečně veliké.¹⁸⁹

Půjčování knih ze žákovské knihovny bylo na příkaz školských úřadů dnem 7. února 1941 zastaveno. Neustále byly prováděny revize žákovské a učitelské knihovny. Všechny vyloučené knihy byly zabaleny, zapečetěny a uzavřeny ve zvláštní místnosti,

¹⁸¹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, Protokol o zapečetění vyloučených knih, 10. 10. 1940.

¹⁸² SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, Protokol o zapečetění vyloučených knih, č. 215, 4. 10. 1940.

¹⁸³ Výnosy MŠANO, I/1 – 38, č. 113444/39, 8. 9. 1939.

¹⁸⁴ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, 8. 1. 1940.

¹⁸⁵ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 45.

¹⁸⁶ SOKA Jičín, Místní školní rada Slavhostice 1930 - 1949, Zápisy ze schůzí (1930 - 1947), kn. č. 1, protokol 65, 31. 12. 1939.

¹⁸⁷ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, 9. 3. 1940.

¹⁸⁸ SÚA, PMR, kar. 3782, sig. P 1690, 2. 11. 1939. Oběžník MŠANO z 23. 11. 1939, určený všem českým školám, příkazoval poučit žactvo, jakým způsobem mělo vzdávat úctu říšským vlajkám, praporům a standartám branné moci, jakož i praporům a standartám, jejichž podstatnou součástí je hákový kříž, a to tehdy, jestliže se jich užívá oficiálně. Pocta se měla prokazovat sejmutím pokrývky hlavy a stanutím v pozoru, pravou rukou se zdravilo dobrovolně. Oběžník také upozorňoval, že pocta se vzdává i při hymnách.

¹⁸⁹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1, Zpráva o provedených zkouškách, k čís. 166/171/2, 11. 6. 1940.

nepovolaným osobám byly nepřístupné. O vyloučených knihách byl vždy sepsán zvláštní protokol.

Všechny učebnice, pomocné knihy a příručky byly Zemskou školní radou vyřazeny z užívání. Rovněž veškeré předválečné mapy bylo zakázáno používat bez schválení a povolení Říšského Protektora.¹⁹⁰ Školní atlasy měly nahradit jednoduché cyklostylové mapy se základními údaji.¹⁹¹ Vyučování bylo tedy značně ztíženo. Než byly vydány nové učebnice a mapy, které neodporovaly změněným poměrům, bylo používáno časopisů a náhradní četby.¹⁹² Nedostatek povolených učebnic a učebních pomůcek měl nahradit časopis *Mladý svět*, o němž Moravcovo ministerstvo v dubnu 1942 uvedlo, že „*bude podstatně upraven a postaven služeb říšské myšlenky. Nebude již podávati jen zprávy a uspokojovati zvědavost české mládeže, nýbrž působiti výchovně jednotným obsahem a zaměřením k jediné základní myšlence.*“¹⁹³ Jinak si učitelé museli pomoci, jak nejlépe dovedli, aby dosáhli vyučovacího cíle.

Od 19. února 1941, to je od prvního vyučovacího dne druhého pololetí, se začalo na obecných školách povinně vyučovat němčině. Vyučovali třídní učitelé, a to žáky 3. až 5. postupného ročníku 3 hodiny týdně, žáky 6. až 8. postupného ročníku 4 hodiny týdně.¹⁹⁴ Podle osnov pro výuku německého jazyka na obecných školách z roku 1941 neměl být přitom čas ve škole využit jen k jazykové výuce, ale současně i k propagaci Třetí říše.¹⁹⁵ Pro učitele byly zřízeny okresním výborem kurzy německého jazyka. Chodili do nich i učitelé zdejší školy Janda a Fiby. V listopadu 1941 byla zakázána výuka dějepisu na všech českých školách a jeho hodiny byly postoupeny právě němčině.

Veškeré dění ve škole bylo v duchu poctivé a přátelské spolupráce s národem německým. V úředním styku byl zaveden pozdrav zvednutím pravé paže.¹⁹⁶ Druhá sloka hymny, *Nad Tatrou sa blýská*, byla zakázána. V dubnu 1941 pak přišel další příkaz, aby se žactvo naučilo v hodinách němčiny text německé hymny a v hodinách zpěvu její melodii.¹⁹⁷ Děti se musely naučit obě hymny Velkoněmecké Říše a byly poučeny, jak se při jejich zpěvu chovat. Ve společném shromáždění všech žáků a učitelů školy bylo vzpomenuo 2. výročí zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Dne 19. dubna 1941

¹⁹⁰ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, s. 5.

¹⁹¹ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 68.

¹⁹² SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, s. 6.

¹⁹³ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 68.

¹⁹⁴ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, s. 9.

¹⁹⁵ *Věstník MŠANO* 24, 15. 4. 1942, sešit 4, s. 193.

¹⁹⁶ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, s. 11.

¹⁹⁷ *Věstník MŠANO* 23, 15. 6. 1941, č. 57, sešit 6, s. 190.

v poslední vyučovací odpolední hodině byla ve společném shromáždění žactva a školy v důstojně vyzdobené třídě provedena oslava 52. narozenin Vůdce Adolfa Hitlera.¹⁹⁸

V březnu žádala škola o zaslání říšského praporu u firmy Rolný – Kleiderfabriken v Prostějově. Dne 17. března 1941 přišla zamítavá odpověď, neboť vlajky nebyly na skladě.¹⁹⁹

I v této drsné době se našli obětaví lidé. V listopadu tohoto roku, obdržela škola od pana Josefa Štěpánka, majitele firmy Linoleum, dopis, ve kterém sděluje, že u příležitosti svých 60. narozenin složil v záložně v Praze ve Vršovicích fond 10 000,- K. chudým dětem ve škole ve Vršcích a ve Slavhosticích. Úrok z tohoto fondu má být každoročně využit pro vánoční nadílku potřebných věcí. Dále ve svém dopise uvádí, proč si vybral zrovna tyto dvě obce: *„Jsem vrsecký rodák, narodil jsem se 13. 4. 1881, moji rodiče byli chudí. Po smrti svého otce a své matky žil jsem u tety ve Slavhosticích do 14 let. Z toho důvodu ustanovil jsem fond pro obě obce“*.²⁰⁰

Na jaře 1942 bylo zřízeno Kuratorium pro výchovu mládeže, které monopolizovalo sportovní a kulturní život mládeže. Účast v Kuratoriu byla pro českou mládež povinná. Dne 4. února 1942 se Reinhard Heydrich poprvé zmínil o svém plánu na vytvoření zvláštní instituce, s jejíž pomocí měla být převychovávána mládež. Výchova se měla týkat všech mladistvých od 10 do 18 let a měla ji uzavírat roční pracovní služba. Den před atentátem přijal Heydrich vládu, aby oznámil založení Kuratoria.²⁰¹

Od 4. listopadu 1942 byly nařízením ministerstva školství zemské školní rady zrušeny. Místo nich bylo u zemského úřadu v Praze zřízeno zvláštní oddělení pro školství s názvem: Der Landespräsident in Böhmen-Hauptabteilung für das Schulwesen. Toto oddělení převzalo veškeré záležitosti, které dříve patřily zemským školním radám.²⁰²

Podle vládního nařízení ze dne 8. srpna 1940 čís. 115 Sb. byla jmenována nová školní rada. Předsedou se stal pan František Brož, místopředsedou pan Josef Fiala, dále zde byli pánové Antonín Havelka a František Košátko. Zástupcem školy se stal řídící učitel Josef Janda. Název škola měšťanská byl zrušen. Škola se nyní jmenovala Hauptschule – hlavní škola.

¹⁹⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944), kn. č. 2, s. 14.

¹⁹⁹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953), bal. č. 2, č. 107, 17. 3. 1941.

²⁰⁰ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953), bal. č. 2, 14. 11. 1941.

²⁰¹ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 69.

²⁰² SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944), kn. č. 2, s. 19.

Učitelé školy vykonávali různé práce, které vyplývaly ze zásobování obyvatelstva a řízeného hospodářství vůbec. Bylo to vydávání potravinových lístků, odběrných poukazů na obuv, na textilie, na duše a pláště jízdních kol, aj.

Školní osnovy nařizovaly, aby se respektoval duch nových poměrů politických a napomáhalo se všemu, co přispívalo ke spolupráci a dobrému vztahu mezi českým a německým národem v Říši. Ve výuce češtiny a dějepisu se proto mělo opustit od všeho, co by bylo v rozporu s daným stavem v protektorátu, jenž byl součástí Říše.²⁰³ Výuka dějepisu se vrátila do škol v listopadu 1942 a zprvu byly vykládány pouze dějiny Třetí říše, od roku 1943 pak i obecné dějiny. Obdobný přístup zvolili nacisté i při výuce zeměpisu, kde neúměrně dominovala oblast Třetí říše.²⁰⁴ Škola dostala novou mapu Protektorátu Čechy a Morava, do učitelské knihovny české i německé knihy. Na příkaz ministerstva školství odebírali žáci 5. – 8. ročníků časopis „Wir lernen Deutsch“ s přílohou jako náhradou za učebnici německé řeči, než bude vydána.

I po dvou a půlleté existenci protektorátu pokládalo MŠANO ještě za potřebné znovu upozornit české školy na způsob výzdoby tříd, aby v nich nezůstalo nic, co by mohlo zavdávat příčinu k represáliím.²⁰⁵ K Háchovu portrétu tak přibyl na čelní stěnu Hitlerův obraz.²⁰⁶ Z tohoto důvodu byla v tomto školním roce provedena členy učitelského sboru úprava všech obrazů, pokud jinak nebyly závadné a vyloučeny. Názvy a veškeré nápisy na obrazech byly přelepeny a opatřeny novými německočeskými. Podle výnosu ministerstva školství a národní osvěty ze dne 11. září 1941 č. 110. 045/1 – I/1. byly v místní škole 4. dubna 1942 ihned vyloučeny, zabaleny, zapečetěny a pod uzávěrem ve zvláštní místnosti uloženy některé obrazy.²⁰⁷

Dne 21. června 1942 ve smutečně vyzdobené třídě přednesl řídící učitel shromážděnému žactvu apel odsuzující hanebný atentát spáchaný v Praze na zastupujícího Říšského Protektora Reinharda Heydricha a události s ním spojené a proti Říši namířené.

Vládním nařízením čís. 288 ze 7. srpna 1942 bylo stanoveno, aby veřejní zaměstnanci pozdravili zdvižením pravé paže i při hraní říšských hymen a před říšskými a protektorátními vlajkami.²⁰⁸

²⁰³ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 69

²⁰⁴ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 72 – 73.

²⁰⁵ Věstník MŠANO 23, 15. 10. 1941, č. 107, sešit 10, s. 334 – 335.

²⁰⁶ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura za Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 69.

²⁰⁷ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953)*, bal. č. 2, Zápis o vyloučených obrazech, k čís. 134, 4. 4. 1942.

²⁰⁸ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, s. 17.

Pro psaní třídních knih a vysvědčení byla od počátku roku 1942 nařízena dvojjazyčnost a stejná pravidla platila i pro styk pedagogů s rodiči a žáky.²⁰⁹ Protože okresní školní výbor v Jičíně byl od 15. července 1942 německy vedeným úřadem, bylo v písemném styku s tímto služebním úřadem užíváno správou školy podle přípisu čís. 42 Sb. ze dne 26. června 1942 od té doby jen německé řeči.²¹⁰

Podle nařízení ministerstva školství ze dne 6. dubna 1943 byly Okresní školní výbory zrušeny, místo nich byly zřízeny školské úřadovny při každém okrese.

Dne 12. února 1943 obdržela škola koncesi na zřízení a provozování rozhlasového přijímače.²¹¹ Dne 4. června 1943 v 10 hodin dopoledne poslouchali žáci a učitelé školský rozhlas na paměť zemřelého Říšského Protektora v Čechách a na Moravě Reinharda Heydricha. Neboť: „*Učitelstvo školy musí nejen děti, ale i dospělé vychovávat k říšskému smýšlení, spolupracovat s Kuratoriem pro výchovu mládeže a radou i činem podporovat sociální činnost. Všem učitelům na zdejší škole bylo v Jičíně oběžníkem číslo 183 ze dne 25. 8. 1942 mládež v novém duchu vychovávat nařízeno. Žáci mají býti stále poučováni, že jejich šťastná budoucnost jest jen v rámci Velkoněmecké říše.*“²¹²

Dne 13. ledna 1943 byla okresním školním inspektorem Felixem Jírou z Jičina provedena ve škole inspekce. Týkala se organizování protiletectké ochrany ve škole. Do každé místnosti byl opatřen písek na hašení zápalných pum, na chodby byl rovněž dán písek, tlumiče plamenů, motyky a lopaty.

Chodby a třídy byly vyzdobeny obrazy vynikajících osobností Říše a českých osobností. Příkaz z roku 1943 stanovil, že na čelní stěně nesmí být již žádná jiná výzdoba kromě portrétu Adolfa Hitlera a Dr. Emila Háchy.

Na sbírku pro Německý Červený Kříž odevzdali učitelé školy 41,- K. Byla také provedena školní sbírka. Děti byly vyzvány, aby ze svých peněz také přispěly. Tato sbírka byla úspěšná, nikdo neodmítl.

Z dotací školního fondu okresního obdržela škola knihu „*Böhmen und Mähren im Werden des Reiches*“. Podle nařízení ministerstva školství bylo třeba věnovat zvýšenou pozornost zeměpisu Velkoněmecké říše.

V listopadu 1944 vydalo ministerstvo školství nové směrnice pro vyučování v němčině, aby se dosáhlo co nejlepších výsledků ve výuce tohoto předmětu.

²⁰⁹ Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 70.

²¹⁰ SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, s. 15.

²¹¹ SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953)*, bal. č. 2, Povolovací listina 867/43, č. 1, 12. 2. 1943.

²¹² SOkA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944)*, kn. č. 2, č. 21.

Žactvo bylo poučeno, jak se má chovat při leteckém nebezpečí. Žákům bylo přísně zakázáno, aby si hráli s předměty, které snad naleznou. Jedná se o výbušné předměty shozené nepřátelskými letadly.

Výnos o shromažďování žactva byl pozměněn. S žáky mohly být konány vycházky, pokud sloužily účelům vyučovacím, poučným a výchovným. Povolovala se i návštěva divadelních představení v obci i v okolí, výstav a podobných podniků, ovšem za náležitého dozoru učitelstva. Výlety se konat neměly, zejména když k nim bylo třeba použít veřejných dopravních prostředků – jako vlaků, autobusů, apod.²¹³

Řídící učitel Josef Janda měl na starosti celou zásobovací agendu. Zápisy v kronice zakončil rokem 1944, proč nepokračoval i v roce následujícím se nikdy nedozvíme, stejně tak, s jakou radostí přivítal konec 2. světové války.

Mezi lety 1945 – 1966

Po válce se ze zdejší obce odstěhovali mnozí občané za účelem osídlování pohraničí a tím se stalo, že do zdejší školy chodilo rok od roku čím dál tím méně dětí.²¹⁴

V kronice chybí zápisy od roku 1945 do roku 1965, co přesně to způsobilo, netuším, i když Josef Ceyp, který přispíval do kroniky, soudil, že budování socialismu v naší vlasti nedopřálo vesnickému učiteli dostatek volného času. Níže zmíněné události byly tedy stručně a zpětně zapsány až v roce 1966. Mezitím, při reformě školského systému v roce 1948 změnila škola název z obecné školy na školu národní.²¹⁵

Nová doba přinesla nová nařízení. Stejně jako byla škola nucena zakupovat určité obrazy za 2. světové války i v roce 1950 přišel podobný předpis. Z příkazu ONV – IV/1 musela škola zakoupit obraz „Dědice, rodná obec Klementa Gottwalda.“²¹⁶

Další reforma proběhla ve školním roce 1953/54, povinná školní docházka se změnila na osmiletou.

Pan ředitel Josef Janda zemřel dne 2. února 1954 v Praze a pochován byl na zdejším hřbitově. Právě jeho zásluhou byl tento hřbitov vybudován, a to hlavně proto, aby slavnostičtí občané nemuseli pochovávat své zemřelé ve Vršcích – tedy stejně tak, jak tomu bylo s výstavbou zdejší školy. Po jeho smrti chodily děti půl roku do školy v Češově.²¹⁷

²¹³ SOkA Jičín, Místní školní rada Slavhostice 1930 - 1949, Zápisy ze schůzí (1930 - 1947), kn. č. 1.

²¹⁴ Seznam odstěhovaných rodin, v držení p. Plachého.

²¹⁵ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 104.

²¹⁶ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953), bal. č. 2, 16.11.1950.

²¹⁷ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 104-106.

V roce 1954 byl zřízen při místní škole Žňový zemědělský útulek, hlavně pro děti předškolního věku, a jeho první vedoucí byla slečna Ludmila Kořínková. To vše díky práci žen a matek v založeném JZD. Útulku byla propůjčena dolní třída ve školní budově.²¹⁸

V září roku 1955 nastoupil na slavhostickou školu učitel Josef Ceyp, který psal další kroniku.²¹⁹ Pan Josef Ceyp propagoval školu v přírodě a pobyt pod stany. Tu skutečně založil a to v Antoníčkově údolí pod Rýchorami na pozemku švagra. Pak byla roku 1962 zakoupena chata v Dolních Sejfech nedaleko Mladých Buků.²²⁰ Zpočátku byl zájem velký, ale po výstavbě kulturního domu v obci opadl, také k tomu přispělo sloučení JZD a později i MNV s obcemi Žlunice, Kozojedy a Sekeřice. Chatu bylo nutné trochu zrekonstruovat, ale nikdo již nejevil zájem, až objekt zchátral. Obec se jí zřekla v roce 1968.

V roce 1964 došlo k uzavření školy v sousední obci Chroustov a o rok později i k uzavření školy ve Vrscích. Školy, která poskytovala vzdělání slavhostickým dětem až do roku 1930.²²¹ Škola ve Slavhosticích kolísavé počty dětí překonala, i přesto, že se již roku 1955 uvažovalo o jejím zrušení, a stala se zase jednotřídní.

Mezi lety 1966 – 1975

Od roku 1966 byly opět vedeny pravidelné zápisy ve školní kronice, i když se na rozdíl od předchozích věnovaly více kulturním počínům žáků. V roce 1967 se přistoupilo k zavedení volných sobot i na školách, ty byly nahrazeny ve volných půldnech ve středu a v pátek. V tento rok byly i poprvé jarní prázdniny.²²²

Ač škola byla dobře vybavena, jedno jí přece chybělo, a to tělocvična. Z toho důvodu si tělocvičnu zřídila na sále kulturního domu. Prostot sice naprosto nevyhovoval, kvůli pachu z cigaret a alkoholu, ale nic vhodnějšího k dispozici nebylo. Zakoupeny byly kruhy, šplhadla, švédské lavičky, ribstole, kůň a nové žíněnky. Ihned také vznikl tělovýchovný pionýrský kroužek. Škola ale dávala nadále přednost pohybu v přírodě na kolech, bruslích, lyžích.²²³

²¹⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 107.

²¹⁹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 112.

²²⁰ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 115.

²²¹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 114.

²²² SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 132.

²²³ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 128 – 129.

Školní rok 1968/1969 přinesl řadu změn a dětem navíc učebnice ruštiny. Děti nechtěly přijmout učebnice ruského jazyka s tím, že si to jejich rodiče nepřejí. Přijaly je až po zásahu učitele a ruštině se tedy celý rok vyučovalo.²²⁴

SRPŠ se školou v tomto roce vůbec nespolupracovala, schůze nebyly ani svolány, občané totiž v této době obsazení naší vlasti nenavštěvovali ani jiné schůze organizací NF, dokonce se ani nekonaly členské schůze MO – KSČ, a když, tak na ně nikdo nepřišel.²²⁵

V dubnu 1969 si Rada MNV Žlunice prosadila, aby se do bytu pro učitele ve škole nastěhoval syn předsedy MNV Miroslav Malát. Obci se šířilo podezření, že škola má být využívána k jiným účelům, například jako obchod, jak je to v okolních obcích.²²⁶

SRPŠ nespolupracovalo ani následující rok, a tak ředitel školy navštěvoval domácnosti rodin jednotlivých žáků. Spor mezi MNV Žlunice a školou kvůli bytu pokračoval.²²⁷

V roce 1971 musel Josef Ceyp na čtyři měsíce ze zdravotních důvodů opustit školu. Sehnal za sebe náhradu, takže výuku to nijak nepoznamenalo. Pro následující rok to znamenalo jeho nulovou absenci, zato však děti se musely potýkat s těžkou epidemií spalniček a chřipkovým onemocněním. V rámci modernizace roku 1971 obdržela škola bezdrátovou sluchátkovou soupravu s magnetofonem.²²⁸

V roce 1973 bylo nutno zajistit pro školu natěračské práce, což se povedlo, a škola zase zářila. Protože se v tomto roce také jednalo o zrušení školy pro malý počet žáků, byla to tedy poslední příležitost pro získání finančního obnosu na opravu.²²⁹

Provoz školy byl definitivně ukončen roku 1975 pro nedostatek žáků, toho roku, jich mělo do první třídy nastoupit pouhých pět. V pozdějších letech sloužila jako rekreační zařízení nebo byla zavřena. Po roce 2000 byla několikrát využita pro letní dětský tábor. V současnosti je naprosto nevyužita.

²²⁴ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 139.

²²⁵ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 143.

²²⁶ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 143 – 144.

²²⁷ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 154.

²²⁸ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 156.

²²⁹ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 175.

3.4. Hospodářská situace

V době první světové války

Kromě lidského utrpení přinesla první světová válka i rozvrácení hospodářství, včetně zemědělství. České zemědělství patřilo před válkou k nejvyspělejším. Válečnými důsledky bylo značně poškozeno, neboť se zvýšily zásahy státní moci a válečné mašinerie, čímž Vídeň sledovala mimo jiné zajištění potřeb armády. Dále válka přivodila v důsledku branné povinnosti úbytek pracovních sil. Současně ubývaly kvalitní potahy, stroje, osiva a půda byla nedostatečně obdělávána ženami či, jak jsem zmínila v kapitole Škola, i dětmi²³⁰. Rakouská vláda vydala ihned po vypuknutí války řadu opatření týkajících se zemědělství a zásobování, aby podpořila bojující armádu.²³¹ Jedním z takových opatření pro zásobování bylo zapojení přípřeží do vojenské služby. Jeho majitel si pak mohl zažádat o poukázání stanovených náhrad za ně a přesně tak učinil obecní úřad ve Slavhosticích jménem majitelů koní a povozů v dopise adresovaném c.k. okresnímu hejtmanství v Jičíně. Zdejší přípřeže byly zapojeny do služby od 18. srpna 1914.²³²

Již v říjnu 1914 nařídila rakouská vláda, na základě vládního opatření ze dne 25. července 1914, dodávky obilí a postupem času byly tyto dodávky zvyšovány. Je jasné, že zemědělci plnili povinné dodávky s nevolí, neboť pro ně představovaly břemeno. Každý zemědělec musel ohlašovat zásoby vymláceného i nevymláceného obilí a mlýnských výrobků, vyjma otrub, v obci, kde zásoby ležely. Do 20 kg stačilo pouze ujištění, že zásoby nejsou větší, nad 20 kg se musely formuláře vyplnit důkladněji.²³³ Úředně bylo nařízeno zavedení knih mlecích výkazů na obecních úřadech, pro bezpečnější regulaci spotřeby. Při tomto bylo počítáno pro osobu 24 dkg mouky na 1 den, pro koně 3 kg ovsu. Denní spotřeba 500 g obilí denně pro těžce pracující a 400 g pro ostatní, což bylo později ještě sníženo. Vymílání obilí se stanovilo na 90 %. Nejlepší mouka bývala zašantročována a nahrazována kukuřičnou. Přísná nařízení se také týkala používání obilí ke krmení dobytka.²³⁴

Při žádání mlecího výkazu bylo nutné udat počet osob, které byl zemědělec povinen živit a obdržel výkaz na množství obilí k semletí ze svých zásob. Výkaz se při dovezení obilí do mlýna dal mlynáři, ten byl povinen vést knihu mletí, mlecí výkazy zapsat a po

²³⁰ SOKA Jičín, Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880, s. 94.

²³¹ Magdalena BERANOVÁ, Antonín KUBAČÁK, *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*, Praha 2010, s. 310.

²³² Dopis starosty obce Františka Brože c.k. okresnímu hejtmanství, datum nečitelné, v držení p. Plachého.

²³³ Poučení k ohlašování zásob obilí a mlýnských výrobků ze dne 25.2.1915, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

²³⁴ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 253.

semletí výkazy zaslat na okresní úřad ke kontrole.²³⁵ Jakékoliv volné nakládání se zásobami bylo zrušeno.²³⁶ Všechny tzv. přebytky byly rekvírovány pro stát. Rekvizice byly často pouhým úředním rabováním. V den rekvizice bylo rušno. Rekviziční komisi asistovalo četnictvo a někdy i vojsko. Jedna stráž hlídala, jiná procházela po dvoře a všechno prohledávala, od sklepa až na půdu. Lidé však byli vynalézaví. Dělalí ve stodole jámy nebo dvojitou podlahu. Schovávali potraviny do sněhu, v bedničkách do hnoje či na poli, do prázdných úlů. Odnášeli nebo odváželi živobytí do lesa a s večerem se vraceli. Vymáhání válečných potřeb se postupně rozšířilo i na věci docela nepovšimnuté, jako byly hadry, dobytčí srst, kaučuk, mosaz, cín.²³⁷ Již tenkrát se našly lidské hyeny, jež se snažily využít situace, o rekvizice se totiž pokoušela i řádka podvodníků oděných do vojenských stejnokrojů, před nimiž varovalo c.k. okresní hejtmanství.²³⁸ Celý tento aparát podléhal obilnímu ústavu v Praze, jenž byl jednou z válečných ústředen pro nákup a distribuci výrobků. Dalšími byly Ústředna pro výkup dobytka a další ústředny pro cukr, líc, brambory, krmiva a tuky a jejich cílem bylo posílit v letech 1915 – 1916 státně monopolistický charakter státních zásahů do zemědělství.²³⁹

Z úspory se zavádělo pečení chleba z různé moučné směsi, tzv. válečný chléb. Byl směsí mouky žitné s moukou ječnou a později se přidávaly i brambory. Zároveň byla pozastavena výroba nedělního a svátečního pečiva. Hospodynkám bylo doporučeno sušit a konzervovat ovoce a zeleninu.²⁴⁰

Zhoršení podmínek pro hospodaření se projevilo i v chovu hospodářských zvířat, klesala kvalita masa²⁴¹ a ihned ho začal být nedostatek.²⁴² Připojila se podvýživa obyvatelstva. Občané byli poučováni časopisy i vyhláškami úřadů o způsobu výživy za války a šetrném zacházení s potravinami. Později byly obecním úřadům doručovány návody, jak získat tuky ze splašků, jak upotřebit zbytky a odpadky jídel v domácnosti, jak získat náhražku pícnin, co učinit s obsahem žaludku poraženého skotu apod.²⁴³

²³⁵ Mlecí výkaz č. 59 ze dne 26.8.1916, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

²³⁶ Vyhláška c.k. okresního hejtmanství v Jičíně ze dne 25.4.1916, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

²³⁷ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 253 – 254.

²³⁸ Dopis c.k. okresního hejtmanství v Jičíně obecnímu úřadu Slavhostice č. 424 ze dne 20. dubna 1916, v držení p. Plachého.

²³⁹ Magdalena BERANOVÁ, Antonín KUBAČÁK, *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*, Praha 2010, s. 310.

²⁴⁰ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 254.

²⁴¹ Magdalena BERANOVÁ, Antonín KUBAČÁK, *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*, Praha 2010, s. 310.

²⁴² SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 253.

²⁴³ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 253.

Ubylo pracovních příležitostí. Následkem války stouply ceny veškerých potřeb – zvláště potravin do ohromné výše, takže musely být stanoveny státem maximální ceny. Následkem všeobecného nedostatku byl vydán zákaz vývozu všech potravin. Na podzim 1914 byla vyhlášena první „válečná půjčka“²⁴⁴. Ke shánění půjček byli nuceni především učitelé, profesori a úředníci. Postupně bylo veškeré zboží na lístky, např. roku 1916 káva na lístky, a to jen pálená a v omezeném množství na osobu. Vládním nařízením ze dne 6. března 1916 bylo ustanoveno, že má být vydáván na lístky i cukr. Vlastně všechno z trhu zmizelo, aby mohlo být vyváženo nebo v minimu na různé cukřenky, chlebenky, uhlenky, tabačky atd. vydáváno nebo konečně pokoutními cestami prodáváno za velké peníze.²⁴⁵ Myslelo se ale i na válečnou péči. Ústřední jednota čes. hosp. společenstev v Království českém se rozhodla pro zavedení dobrovolné dávky při nakupování obilí komisionáři Válečného obilního ústavu. Jedna polovina z této dávky byla odváděna okresnímu úřadu pro válečnou péči, druhá připadla fondu pro Péči válečnou a pro účely zemské péče dobročinné.²⁴⁶

První maximální ceny na obilí byly: žito 34 K, ječmen 26 K, oves 20 K, brambory stolní 9 K, průmyslové 6 K, hrách a čočka 55 K, fazole a bob 40 K, vikev 26 K. V červenci 1916 se poprvé v soudním jičínském okrese hromadně odebíral jateční dobytek. Za ceny dle výnosu c.k. místodržitelství.²⁴⁷ O měsíc později, v srpnu 1916, byli skupováni na náměstí v Jičíně koně.²⁴⁸

V období války se lidé vraceli k pěstování rostlin a plodin, na které již dávno zapomněli. Kopřiva se dříve se používala jako přadná rostlina a právě nedostatek tkanin vedl v této době k podpoře jejího růstu, neboť ji šlo využívat jako náhradu nebo nastavovací prostředek za bavlnu.²⁴⁹

V roce 1917, za kterého byla úroda nejslabší, dosáhla vyživovací krize a válečná lichva všeho druhu vrcholu. Ječmen byl prohlášen chlebovinou, z ovsa hotoveny krupky, dávka koním snížena na 1kg denně. Jako by útrap nebyl dostatek, zkomplikovalo úrodu

²⁴⁴ Obce musely dávat peníze na válečnou půjčku a tím se zadlužily. Celkem jich bylo osm. Lidé neradi upisovali, protože věděli, že se tím válka prodlužovala, a podporovali své utiskovatele.

²⁴⁵ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 255.

²⁴⁶ Dopis c.k. okresního hejtmanství v Jičíně obecnímu úřadu Slavhostice č. 54657 ze dne 30. 9. 1916, v držení p. Plachého.

²⁴⁷ Dopis c.k. okresního hejtmanství v Jičíně obecnímu úřadu Slavhostice č. 37003 ze dne 1. 7. 1916, v držení p. Plachého.

²⁴⁸ Dopis c.k. okresního hejtmanství v Jičíně obecnímu úřadu Slavhostice č. 45211 ze dne 15. 8. 1916, v držení p. Plachého.

²⁴⁹ Dopis c.k. okresního hejtmanství v Jičíně obecnímu úřadu Slavhostice č. 44178 ze dne 10.8.1916, v držení p. Plachého.

přemnožení škůdců, a tak byl v dubnu nařízen výkup ponrav a chroustů.²⁵⁰ A pokud se překonala i tato pohroma, zaškodili lidé. Sotva brambory dorostly do velikosti třešní, byla pole s nimi plněna. Dohlížet na ně pak museli polní hlídači, jimiž byli majitelé pozemků či jiné spolehlivé osoby, možné bylo využít i válečných invalidů.²⁵¹ Nebylo to ovšem jen venkovské obyvatelstvo, jež strádalo. Nouze postihla i města a ženy stály nekonečné fronty na máslo a sádlo. Nedostatek tuku způsoboval značné zdravotní problémy a úřady a zemědělská sdružení apelovala na venkovské ženy, aby poskytly zásoby, co jim ještě zbývaly. Ty samy měly málo, jednalo se tedy o začarovaný kruh.²⁵²

Roku 1917 byl vydán zákaz barvení vajíček o Velikonocích, aby se jimi neplýtvalo, současně bylo ohlášeno opatření, jak hospodařit s macesy na židovské svátky.²⁵³ Rozmohl se řetězový obchod se všemi potřebami denního života. Lidé z měst nabízeli ze svých zásob za obiloviny petrolej, látky na obleky, cukr, uhlí, olej apod., kuřáci nelitovali žádné oběti za doutníky a tabák. Jak s úbytkem koloniálního a textilního zboží stoupala závratně jeho cena, tak i hospodářské produkty byly vyhnány do cen nikdy neslýchaných. Pšeničná mouka nulka, jejíž cena roku 1914 byla 40 h za 1kg, stála v pololetí již 1 K. Žitná stoupla z 28 h na 60 h, kroupy ze 42 h na 86 h, čočka ze 40 h na 1K 70 h, rýže ze 40 h na 1 K 60 h, líh ze 40 h na 1 K 20 h, mýdlo ze 76 h na 1 K 60 h. Podobně se zdvojnásobila a ztrojnásobila cena kůže, sádla, loje, vajec, másla atd. Průměrná kráva, prodávaná na začátku války za 600 – 800 K, stála již 1 500 K, pár volů 2 000 K. Obnos, za který bylo možno před válkou koupit menší hospodářství, stačil v létě 1918 pouze ke koupi jednoho páru obyčejných tažných koní, které rolníci za 30 až 50 000 K kupovali nebo prodávali. Z jara roku 1918 dostoupila cena podsvinčat až na 500 až 600 K za jedno. Slušný mužský oblek stál až 1 500 K, dětské střevíčky 200 K, boty 500 K, mouka nulka stála až 12 K.²⁵⁴

V roce 1918 byl výsek masa pro lid skoro zastaven a rolníkům byly předepisovány měsíčně takové dodávky hovězího dobytka, že jeho stav v létě téhož roku klesl až na polovici. S úbytkem dobytka hovězího se šířilo pěstování ovcí a koz, lidé se zkrátka dovedli přizpůsobit.²⁵⁵

²⁵⁰ Vyhlášení c.k. místodržitele pro království české ze dne 25. 4. 1917, v držení p. Plachého.

²⁵¹ Dopis c.k. okresního hejtmanství v Jičíně obecnímu úřadu Slavhostice č. 28015 ze dne 8. 5. 1917, v držení p. Plachého. Dopis c.k. okresního hejtmanství v Jičíně obecnímu úřadu Slavhostice č. 28006 ze dne 8. 5. 1917, v držení p. Plachého.

²⁵² Dopis obecnímu úřadu Slavhostice ze srpna 1917, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

²⁵³ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 253.

²⁵⁴ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 256.

²⁵⁵ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 258.

Prý z důvodů úsporných zaveden byl dvakrát tzv. letní čas, dle kterého se měl každý pravý rakouský občan řídit.²⁵⁶

Mezi válkami

Od podzimu roku 1918 kosila zesláblé obyvatelstvo střední Evropy pandemie španělské chřipky. S návratem vojáků prudce vzrostla nezaměstnanost, protože se průmysl pomalu přeorientoval na mírovou výrobu a propouštěl, a uzákoněná podpora v nezaměstnanosti sotva stačila k přežití. Z důvodu nedostatečných státních přidělů se rozmohlo „keřasení“, předražení nedostatkových potravin na černém trhu.²⁵⁷ Přídělový systém sotva stačil udržet lidi při životě, hlavně však, stejně jako za války, selhával. Nebylo možné rázem napravit, co se za poslední roky natropilo. Vláda zřídila ministerstvo pro zásobování lidu, jež prosazovalo dotování přidělů, organizovalo různé podpůrné akce a rozprodávalo válečné zásoby za oficiální ceny.²⁵⁸ Obnova byla pomalá, časem se ale uvolňovaly věci denní potřeby a zesláblo i keřasení.

Zemědělci se soustředili především na zvýšení úrodnosti půdy, která za války utrpěla zejména tím, že po odchodu mužů do války na polích pracovali jen starci, ženy a děti. Proces celkové obnovy zemědělství nebyl krátkodobou záležitostí, trvalo 4 – 5 let, než byla dosažena předválečná úroveň. Došlo k rozvoji svépomocného družstevnictví, jež usilovalo o zlepšení odbytu zemědělských výrobků a výhodně upravovalo jejich distribuci na cestě od producenta ke spotřebiteli. Sdružovalo slabé zemědělce na základě dobrovolnosti.²⁵⁹

Na základě novelizace melioračního zákona v roce 1919²⁶⁰ začalo opět v obci vyvíjet aktivitu Vodní družstvo, které bylo založeno roku 1911. Jeho cílem bylo zvýšení produktivity a zabránění živelným pohromám a začalo melioracemi, upravujícími vodní poměry k půdě, a úpravou vodních toků. První část práce byla skončena roku 1923, přičemž byla odvodněna pole, zavodněny louky a upraven slavhostický potůček.²⁶¹

Vedle hospodářských problémů byla v počátcích poválečného období v popředí pozornosti venkova pozemková reforma, která výrazně zasáhla do pozemkového

²⁵⁶ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 252 – 258.

²⁵⁷ Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře První republiky (1918-1938); Díl 1. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha 2000, s. 28.

²⁵⁸ Zdeněk KÁRNÍK, *Malé dějiny československé (1967 – 1939)*, Praha 2008, s. 91.

²⁵⁹ Pavel MAREK,

²⁶⁰ Magdalena BERANOVÁ, Antonín KUBAČÁK, *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*, Praha 2010, s. 351.

²⁶¹ SOKA Jičín, protokol o kolaudaci č. 249/6 ze dne 22.3.1923.

vlastnictví. Měla jakýsi národní a demokratický charakter, a tak také byla oficiálně prezentována. Demokratický charakter spočíval v tom, že měla odstranit hlavní pozůstatek feudalismu – šlechtická latifundia; národní charakter se odrážel ve skutečnosti, že jejím cílem mělo být převedení půdy do rukou českého národa. Byla vyhlášena zákonem č.215/1919 Sb. “o zabránění velkého majetku pozemkového“ ze dne 16. dubna 1919, který stanovil zábor pozemkového majetku nad 150 ha zemědělské půdy nebo nad 250 ha veškeré půdy. V červnu téhož roku byl k provádění reformy založen Státní pozemkový úřad v Praze s komisariáty v jednotlivých okresech. O rozdělení zabraného majetku velkostatkářů bylo rozhodnuto přídělovým zákonem ze dne 30. ledna 1920. Nerozdělená půda měla zůstat původním majitelům ve formě tzv. zbytkových statků, jejichž výměra neměla klesnout pod 30 ha, aby byl každý dvůr či statek schopen další existence. Průběh pozemkové reformy lze rozdělit na dvě části. První etapa skončila v roce 1924, druhá v roce 1928.²⁶² Slavhostice získaly v roce 1923 zbytkový statek (dříve Šliků a Weissenwolffů) od Státního pozemkového úřadu v Praze.²⁶³ Proti tomuto rozhodnutí se bránila majitelka statku M. U. Weissenwolffová, ale její stížnosti nebylo vyhověno.²⁶⁴ O způsobu převzetí se ale dlouho referovalo. Na den 8. března 1922 svolal sekretariát československého svazu zemědělských a lesních dělníků v Jičíně veřejnou schůzi do hostince pana Chmelaře ve Slavhosticích, kde se měla pozemková reforma probírat. Další schůze, týkající se již přímo zbytkového statku ve Slavhosticích proběhla dne 10. června 1923 v hostinci pana Gustava Mázla. Zúčastnili se jí především lidé, jež měli zájem o tamější parcelaci. Hlavním tématem bylo, zda zbytkový statek obhospodařovat družstevně, anebo zda by se každému zaměstnanci hospodařilo lépe ve vlastnictví.²⁶⁵ Nakonec se utvořilo „hospodářské nájemné družstvo bytové a stavební pro Slavhostice a okolí“, jež si tento statek na 12 let pronajalo. Družstvo zaniklo roku 1927 a novým správcem se stal jeho dřívější zaměstnanec pan Pschor. V roce 1930 pak obecní zastupitelstvo rozhodlo o koupi lesů od panství Dymokury o celkové rozloze 12 ha a v roce 1932 o koupi lesa od panství Kopidlno a Státního pozemkového úřadu ve výměře 31,9414 ha.²⁶⁶

²⁶² Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 316-318.

²⁶³ Dopis od Státního pozemkového úřadu v Praze obecnímu úřadu, ze dne 10.11.1923, v držení p. Plachého.

²⁶⁴ Dopis Zemského správního výboru v Praze č. 91.000/II- Okresní správní komisi v Libáni ze dne 3.8.1923, v držení p. Plachého.

²⁶⁵ Dopis o schůzi Okresní politické správě v Jičíně ze dne 8.6.1923, v držení p. Plachého.

²⁶⁶ Zápis ze schůze obecního zastupitelstva ze dne 5.4.1930 a Zápis ze schůze zastupitelstva ze dne 27.3.1932, v držení p. Plachého.

V roce 1921 bylo zrušeno vázané hospodářství a byl zaveden volný obchod se zemědělskými výrobky. Ve stejné době došlo na světových trzích k poklesu cen obilovin. Zemědělská produkce v českých zemích reagovala na pokles cen obilí přeorientací výroby na speciální plodiny, šlo hlavně o cukrovku, jež dosáhla v letech 1924 – 1929 svého největšího rozšíření. Ta se v okolí Slavhostic pěstovala ve velkém a v Kopidlně se nacházel cukrovar hraběte Ervína Schlicka. Čím více se rozšiřovalo její pěstování, tím naléhavěji se musel vyřešit problém s dopravou cukrovky do Kopidlna. O stavbě úzkokolejných průmyslových drážek se začalo diskutovat již koncem roku 1919, ale její stavba započala roku 1922. Drážka vedla od cukrovaru v Kopidlně přes obce Mlýnec, Budčeves, Běchary, Běchárky Židovice, protínala Slavhostice, kde bylo také velké konečné nákladiště a pokračovala směrem na Češov, Kozojedy a Žlunice.²⁶⁷ Drážka fungovala více než třicet let. V roce 1959 se začalo nákladiště předělávat pro automobilový odvoz a roku 1960 byly postupně koleje vytrhávány, některé pak posloužily při stavbě kulturního domu.²⁶⁸

Do hospodářských pamětí obce Slavhostice i těch okolních se neblaze zapsaly roky 1926 a 1928 – 1929. V roce 1926 přišly lijáky a bouřky natolik silné, že bylo málo obilí a píče tak zkažená, že mnoho hovězího dobytka onemocnělo motolicí. Koncem roku 1928 začalo na vánoční svátky mrznout. Teploty kolem -30 °C přetrvávaly až do začátku března a sněhu napadlo tolik, že nebylo možné pořádně někam vyjít. Mrazy také nadobro poznamenaly ráz zdejší krajiny, neboť ovocné stromy promrzly a musely být vykáceny. Zmizely tak krásné ovocné aleje v polích.

Hospodářská konjunktura vyvrcholila v Československu koncem 20. let. Průmyslová výroba překročila v roce 1929 předválečnou úroveň o více než 40 %. V zemědělství vrcholila první vlna mechanizace a pokračovaly rozsáhlé meliorace půdy. Hospodářská krize, způsobená krachem na newyorské burze dne 24. října 1929 se projevila zpožděně, naplno až v roce 1931. V průběhu roku 1932 se zhroutil československý zahraniční obchod.²⁶⁹ Světové ceny zemědělských a průmyslových surovin klesly na předválečnou úroveň, oproti tomu se ceny průmyslových výrobků udržovaly stále vysoko. Rozšířila se rovněž nezaměstnanost dělnictva, kterému byla vyplácena státní podpora.²⁷⁰ Těživá sociální situace vyvolávala nejrůznější protesty, od hladových pochodů, přes

²⁶⁷ Fotodokumentace v držení p. Plachého.

²⁶⁸ Opis kroniky Rudolfa Hrdého, v držení p. Plachého a žádost MNV Východočeským cukrovarům, n.p. 18.2.1963 v držení p. Plachého.

²⁶⁹ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 328.

²⁷⁰ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 267.

demonstrace dělnictva, až po stávkou.²⁷¹ Komunistický svaz domkářů a maloročníků ve Slavhosticích pořádal dne 21. února 1932 veřejnou schůzi, na které se debatovalo o současné složité hospodářské situaci a polním pychu, jenž se v těchto časech rozmohl. Lidi také trápilo občasné zvyšování sazeb dopravní pošty a správy státních železnic a daní. „Daně toho času jsou velké, ale není je možno zjistit pro chaos, jaký v berním systému zavládl. I těm poplatníkům, kteří dostali potvrzení, že jsou vypořádáni, předpisují se nové doplatky za léta minulá. Jednotlivci ani své daňové položky nemohou určit.“²⁷² Mzdy klesaly i v roce 1933, čeledíny se snížily z 200 Kč na 160 Kč měsíčně. A kromě agrární krize trápily zemědělců myši, které se v tomto roce díky suchu rozmnožily. Navíc sucho donutilo lidi prohlubovat studny.²⁷³

V roce 1934 učinila vláda zákonem č. 137 ze dne 13. června 1934 konec volnému obchodu s obilím a stanovila pevné ceny pro celý rok. Monopol na obchodování s obilím a mlýnskými výrobky včetně krmiv získala československá obilní společnost. Účelem zákona bylo, aby zemědělec měl jakousi záruku za svou práci v pevnější ceně svých výrobků. Aby byl přesný přehled o množství zásob obilnin, zavedly se mlecí knížky. Ceny obilí se platily dle hektolitrové váhy a průměrně to bylo 160 Kč za pšenici, 123 Kč za žito, 111,50 Kč za oves, 121 Kč za ječmen, vždy za 1 q. Tyto ceny se zvyšovaly vždy od prvního měsíce žňového, každý měsíc až do příštích žní.²⁷⁴

Hospodářská krize, stávky a bída měly za následek radikalizaci obyvatelstva a v Evropě prosazení některých radikálních směrů jako byl nacismus či fašismus. Panovala nedůvěra a země sváděly krizi jedna na druhou. V Československu byl v největší míře krizí zasažen lehký průmysl rozmístěný převážně v pohraničních oblastech, osídlených hlavně obyvatelstvem německé národnosti. Právě zde se projevila vyšší nezaměstnanost a její negativní důsledky pak vedly k zhoršení vztahů mezi německým obyvatelstvem a československým státem.²⁷⁵ Situace v Evropě vyvrcholila druhou světovou válkou.

V době druhé světové války

V ekonomice Protektorátu zavedli nacisté válečné řízené hospodářství. Prvním krokem k jeho zavedení bylo vládní nařízení ze dne 21. března 1939 o správě hospodářských podniků a dozoru nad nimi. Podstatou tohoto systému byla snaha státu

²⁷¹ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 329.

²⁷² SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 268.

²⁷³ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec, s. 269.

²⁷⁴ SOKA Jičín, Paměti obce Vršec II, s. 4.

²⁷⁵ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 330.

vynutit si autoritativním způsobem vliv na rozhodování o objemu a druhu výroby ve všech výrobních odvětvích. Hlavní součástí systému řízeného hospodářství v zemědělství byly povinné dodávky zemědělských produktů, zákaz volného prodeje produkce, určení samozásobitelských dávek, regulace cen, organizovaná distribuce výrobních prostředků, výrobků a pracovních sil a monopolizace výkupu v tzv. tržních svazech.²⁷⁶

S politikou státního řízení mezd úzce souvisela i regulace spotřeby obyvatelstva – opět začal fungovat přidělový systém, který se vztahoval na základní potraviny a mýdlo, postupně byl ale rozšířen i na ostatní potraviny a výrobky. Dne 29. září 1939 vyhlásila protektorátní vláda zavedení odběrných lístků na potraviny. Regulace spotřeby se týkala másla a jedlých tuků, masa a masných výrobků, mléka, kávy, čaje a kávových náhražek, mouky, chleba a pečiva. Lístky, opravňující k odběru potravin, vydávaly okresní a obecní úřady. O něco později, 15. prosince 1939, byl lístkový systém doplněn o povinnost vydávat na příděl i jídlo v různých typech veřejných stravovacích zařízení. Běžného spotřebitele citelně postihlo zavedení šatenek na textil a poukazů na obuv, vyhlášené 15. prosince 1939 ministerstvem průmyslu, obchodu a živností.²⁷⁷ Přídělové dávky pro jednotlivé kategorie spotřebitelů byly v průběhu okupace snižovány a řada výrobků zmizela z trhu vůbec.²⁷⁸

Po 15. březnu 1939 zůstaly v platnosti československé mince a německo-českým razítkem přetištěné papírové bankovky. Němci mohli nakupovat i za marky, které pak byly přes peněžní ústavy stahovány z obchodní sítě a předávány zpět do Německa. Mezi korunou a říšskou markou byl při vzniku protektorátu stanoven poměr 10 K = 1 RM, což znamenalo výrazné nadhodnocení marky.²⁷⁹

Roku 1939 byla zastavena obchodní činnost obchodníka E. Stránského. Mlatiště obilí přejaly Rolnické družstevní podniky z Jičína a byla s nimi uzavřena smlouva o pronájmu dvora. Pan František Matucha žádal o povolení k provozování obchodu s výměnou obilí za mouku a šrot, ale okres mu jeho žádost zamítl. Úroda byla velmi dobrá.²⁸⁰

V důsledku rozpoutané války bylo roku 1940 nařízeno vázané hospodářství. Byly povoleny domácí porážky prasat a ovcí, zakázána výroba sušeného a zkyslého mléka. Povinná dávka do mlékáren byla stanovena podle rozpisu dodávky. Došlo k úpravě cen

²⁷⁶ Jana GERŠLOVÁ, Milan SEKANINA, *Stručné hospodářské dějiny českých zemí (od poloviny 19. století do konce 80. let 20. století)*, Ostrava 1999, s. 89.

²⁷⁷ Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny Protektorátu*, Praha 1996, s. 85 – 86.

²⁷⁸ Jana GERŠLOVÁ, Milan SEKANINA, *Stručné hospodářské dějiny českých zemí (od poloviny 19. století do konce 80. let 20. století)*, Ostrava 1999, s. 90.

²⁷⁹ Václav PRŮCHA a kolektiv, *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 – 1992*, Brno 2004, s. 487.

²⁸⁰ Dopis zamítnutí žádosti ze dne 7.9.1939, v držení p. Plachého.

spotřebního zboží. Spotřeba obilí na samozásobení činila 21 kg na osobu a měsíc, masa 4 kg na osobu a měsíc, 1/3 litru mléka na osobu. Byla vydávána mlecí povolení. Povinný sběr kostí a rohoviny. Povinná dodávka sádla z domácí zabijačky činila 5 kg. Povolena byla výroba piva pouze 8 a 10 stupňů.

Ceny obilí vzrostly na tyto částky. Pšenice 180 K, ječmen 140 K, hrách 340 K, mouka pšeničná 3,60 K, žitná chlebová 2,10 K, za semletí 1 kg obilí se ve mlýně platilo 25 K, umělé tuky 1 kg za 16 K.²⁸¹

Svaz pro hospodaření se zemědělskými produkty vypsál povinnou platbu z produkce zemědělské výroby na financování vlastní organizace: z mléka 2 hal za litr, z másla 50 hal, z tvarohu 10 hal, z vepřového masa 10 hal, z vajec 5 hal. Vázané hospodářství bylo zavedeno i na ovoce a zeleninu, na ryby a drůbež.

Kvalitní zboží se již dávno vytratilo z obchodů a bylo nahrazeno podřadným, méněhodnotným. Ale i tak se dostávalo na všechny. Množil se černý trh a výrobky byly prodávány za vysoké ceny pod rukou. Peníze byly, ale zboží se nedostávalo. Do obce přicházeli lidé z měst, a prosili o prodej nějakého jídla pro živobytí. Nastal přímo útok na mlýny, kam lidé dováželi a donášeli obilí k semletí na povolení, ale žádali i o semletí bez povolení. Mnoho mlynářů obětavě pomáhalo, ale vystavovali se velkému nebezpečí, pro sabotáž, která byla trestána přísnými tresty.

V obci bylo 37 koní, 360 kusů hovězího dobytka, 190 kusů prasat a 22 prasic. Podle těchto údajů jsou stanoveny dodávky.²⁸² Jediné, co mohlo místní zemědělce těšit, byla velmi dobrá úroda.

Vázané hospodářství se hodně dotýkalo venkova, hlavně zemědělství. Také Slavhostic. Roku 1940 bylo vydáno nařízení o předpisech a povolování domácích porážek prasat, ovcí a skotu. Byly ustanoveny i dohlížitelé masa. Zde tuto funkci zastával pan Antonín Zach. Byla nařízena dodávka 5 kg sádla z každého prasete a také dodávka kostí. Vše kontrolovaly hospodářské kontroly.

Řeznickou práci v obci provádělo roku 1940 – 1945 celkem 6 řezníků. Porážka načerno = koncentrační tábor. Jedním z nich byl pan Jaroslav Rančák. Nouze byla veliká, na černém trhu se za 1 kg vepřového platilo 200 K.

Ve vsi fungovaly během války 3 obchody: pana Miroslava Hyšky, pana Františka Herečka a pana Štěpána Kozelky. A také 3 hostince: pana Františka Hakena, pana Josefa Hakena a pana Štěpána Kozelky.

²⁸¹ Kolektiv autorů, *Stručná historie obce Běchary 1290 – 1990, Běchary za okupace*, Běchary 1990, s. 3.

²⁸² Obecní sumář z roku 1941, v majetku p. Plachého.

V následujícím roce 1941 byla úroda opět velmi dobrá, zejména úroda ovoce byla nadprůměrná a o velmi dobré kvalitě. Opět se snížily dávky potravin: chléb z 16 kg na 2,5 kg, vejce z 6 kusů na 4 kusy.

I v roce 1942 byla úroda nadprůměrná. Byl předepsán osev mrkve a zelí. Samozásobovací dávky obilí byly sníženy na 13 kg na osobu a měsíc, s vymíláním na 80 %. Byl nařízen povinný sběr planých višní, borůvek, trnek, jeřabin a šípků. Povinné dávky byly vypsány na vše, co se dalo.

Zásoby zemědělců již byly vyčerpány, a tak chodily kontroly ze zástupců okresního hejtmanství, četníka a německého příslušníka a případně zabavovaly nepřihlášené zásoby a majitele trestaly – vyššími dávkami či odvodem dobytka.²⁸³

Od roku 1943 byly už i hospodářské stroje a nářadí prodávány pouze na poukázky. Šrotovníky a mačkače obilí byly zaplombovány, odstředivky na mléko zabaveny a odvezeny. Byla zavedena povinná dodávka všeho ovoce, pěstitel si mohl ponechat pouze 25 kg na osobu v rodině. Jízdní kola a pláště byly jen na poukázky a to ještě náhražkové. Vykupovala se i pýřavka, ta sloužila nejen jako léčivá bylina, ale též jako náhražka kávy.²⁸⁴ Obilí se mlelo na různých mlýncích a z něho se pekli chleba.

Vzrostly ceny na černém trhu a za králíka se platilo 300 K, za slepici 200 K, za vykrmenou husu až 1000 K, za vepřové maso 200 K za kg, za vejce 10 K, za mléko 10 K, za máslo 300 K.²⁸⁵

Tohoto roku zakoupil pan František Kořínek na společný poukaz traktor „Hanomag 40“. Jelikož okupační orgány ve válce nedovolily ustanovit družstvo, převzal pan Kořínek jeho pořízení na sebe, včetně koncesí a živnostenského oprávnění k jeho provozu. Byl to ten traktor, který dne 10. května 1945 odvezl sbírku pro Prahu.

Tímto rokem nastal nedostatek oděvů, léků, potravin a hlavně tuků. Všem rolníkům bylo nařízeno pěstovat řepku, hořčici a slunečnici. Kvetl černý trh a výměnný trh; prodávaly se potravinové lístky, zvláště na maso (až za 200 – 500 K), cigareta stála 5 – 10 K, cukroví se prodávalo jen na Vánoce a to jen 20 dkg na osobu, čokoláda nebyla vidět od počátku války. Načerno se mlelo obilí, což bylo přísně zakázáno. Za zabitého vepře se muselo odevzdat sádlo ve váze 5,60 kg. Ze slepice se odvádělo 65 vajec, později dokonce 100, mléko se hodnotilo podle tučnosti, nebyla-li tučnost, často se nedostalo nic.²⁸⁶

²⁸³ Opis obecní kroniky, v držení p. Plachého.

²⁸⁴ Pýřavka, neboli pýr, z čeledi lunicovitě. <http://botanika.wendys.cz/kytky/K710.php> [dat. cit. 18.5.2013]

²⁸⁵ Kolektiv autorů, *Stručná historie obce Běchary 1290 – 1990, Běchary za okupace*, Běchary 1990, s. 4.

²⁸⁶ Kolektiv autorů, *Stručná historie obce Běchary 1290 – 1990, Běchary za okupace*, Běchary 1990, s. 4.

Tajné šrotování se v letech 1942 – 1944 provádělo na statku Rudolfa Hrdého a na hospodářství Františka Vrby.

Byly zrušeny trhy na dobytek a zvířata. Ceny krav vzrostly na 15 000 K a jalovice na 10 000 K. Rozmáhal se černý trh.²⁸⁷

Krátce po osvobození roku 1945 byla MNV zřízena „Místní rolnická a správní komise“ pod vedením předsedy Josefa Duška. Byly také jmenovány 3 čety na ochranu majetku. Tíživou situaci ještě zhoršila 22. července prudká vichřice, která sebrala z polí žitné mandele a odnesla je až 1 km daleko a navíc bylo poškozeno mnoho ovocných stromů a střech. Nedostatek vedl k vykrádání polí, sadů i zahrad. Čety na ochranu majetku měly tedy co dělat.

Po válce

V poválečných letech provázelo jičínské zemědělství úsilí o odstranění válečných škod, snaha dostat se co nejdříve na předchozí úroveň. Jeden z největších problémů, se kterým se museli zemědělci v roce 1945 a v následujícím období potýkat, byl nedostatek pracovníků. Mnoho jich odešlo bezprostředně po válce do pohraničí. Také bylo potřeba odstranit následky válečných destrukcí, obnovit dopravu a zabezpečit elementární potřeby obyvatelstva, zejména v potravinách. Na trhu byl stále nedostatek mouky, cukru, vajec a tuků. Zároveň vážily dodávky masných výrobků, a tak ještě v roce 1946 zůstaly v platnosti téměř všechny protektorátní předpisy týkající se řízení živočišné výroby, distribuce i rozdělení dávek spotřebitelům.²⁸⁸ Po volbách v květnu 1946 byla další hospodářská politika rozvedena v programu nově vytvořené vlády, pro nějž se vžil termín Budovatelský program. Během několika měsíců byl připraven a v říjnu 1946 schválen dvouletý plán obnovy národního hospodářství, jehož cílem bylo dosažení předválečné životní úrovně.²⁸⁹

V měsících říjen a listopad 1945 byla provedena výměna peněz protektorátních za nové. Zálohové peníze měnila kampaňka ve Vršcích.²⁹⁰

Po ukončení 2. světové války došlo k mimořádně rozsáhlým změnám vlastnických práv k nemovitostem jejichž právním základem byly dekret prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., ze dne 21. 6. 1945, o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, dekret prezidenta republiky č. 28/1945 Sb., ze dne 28. 7. 1945, o osídlení zemědělské půdy

²⁸⁷ Kolektiv autorů, *Stručná historie obce Běchary 1290 – 1990, Běchary za okupace*, Běchary 1990, s. 4.

²⁸⁸ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 375.

²⁸⁹ Jozef FALTUS, Václav PRŮCHA, *Hospodářské dějiny*, Praha 1992, s. 118-119.

²⁹⁰ Opis obecní kroniky, v držení p. Plachého.

Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci, dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., ze dne 25. 10. 1945, o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, a zákon č. 31/1947 Sb., ze dne 14. 2. 1947 o některých zásadách při rozdělování nepřátelského majetku konfiskovaného podle dekretu č. 108/1945 Sb. Tato pozemková reforma se uskutečnila na 2 946 tisících hektarů půdy, tato rozloha tvořila téměř čtvrtinu území ČSR. Půdu získalo 303 tisíc osob, ostatní, hlavně lesní půda, připadla státu, obcím a družstvům.²⁹¹ Jak bylo zmíněno v úvodu, panství ve Slavhosticích patřilo Weissenwolffům a poté přešlo na Jindřišku Thurn Taxisovou z německého šlechtického rodu. V roce 1945 byl všechn majetek Thurn Taxisů v Československu konfiskován pro údajnou kolaboraci s nacismem, paní Jindřišce konkrétně dne 21. srpna 1945. Proces konfiskace a rozdělení pozemků trval až do roku 1949 a paní Jindřiška proti konfiskaci nepodala námitky. Na základě přidělového plánu připadlo dne 5. listopadu 1949 obci 0,0940 ha z celkového konfiskátu 15,8678 ha. Zbytek připadl Státním statkům.²⁹²

Roku 1947 byl vyhlášen Marshallův plán a s ním se objevila otázka, jakým směrem se bude ubírat ekonomická orientace ČSR. Československá vláda přijala americký návrh i pozvání na konferenci o plánu, neboť nabízel cestu k překonání poválečných ekonomických potíží. Stalinův osobní zásah ale delegaci odvolal, protože plán představoval ohrožení sféry vlivu a strategických zájmů SSSR. Naše neúčast na jednání o plánu znamenala zlom v dosavadním vývoji Československa.

Roku 1948 se dostala k moci Komunistická strana Československa a nastalé období bylo v hospodářské oblasti ve znamení kolektivizace, tedy procesu přeměny individuálního soukromého zemědělství na kolektivní. Po násilném převzetí moci KSČ v únoru 1948 se radikálně proměnily poměry v našem zemědělství a na vesnici. Především došlo k základní strukturální přestavbě zemědělství, ke změnám v držbě a vlastnictví půdy a řízení zemědělství. Základem pro združstevňování zemědělství se stal zákon č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, vypracovaný ministrem zemědělství. Předmětem činnosti JZD mělo být zejména: scelování půdy, mechanizace práce, péče o organizaci práce za účelem zvýšení produktivity, péče o zvyšování kulturní a sociální úrovně venkova a péče o ulehčení práce venkovských žen. Družstva měla být zakládána postupně, po

²⁹¹ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 374.

²⁹² SOKA Jičín, Přídělová listina č. 18995/49 ze dne 5.11.1949.

etapách.²⁹³ JZD měla k dispozici nejenom půdu vnesenou družstevníky při vstupu do družstva, ale také dostávala státní půdu do trvalého a bezplatného užívání. Podle vzorových stanov byl každý člen povinen odevzdat při vstupu do družstva živý a mrtvý inventář, tj. hospodářská zvířata, stroje a budovy. Inventář vnesený do družstva měl být oceněn podle stanov. Ocenění měla schválit členská schůze a učinit o tom zápis²⁹⁴, tento postup byl dodržen i ve Slavhosticích.²⁹⁵

V původním rozpisu první pětiletky se počítalo se vzestupem řemeslné výroby o 60 %. Na podzim roku 1948 však došlo k obratu, který vyústil ve formulaci nového vztahu režimu vůči živnostníkům. Nová živnostenská politika byla vyhlášena na listopadovém zasedání ÚV KSČ jako součást generální výstavby socialismu. Vytyčila trend „omezování a zatlačování kapitalistických živlů“, přičemž byl poprvé jasně definován fenomén kapitalisty jako osoby zaměstnávající více než jednu pracovní sílu. Z živnostníka se rázem stal třídní nepřítel, jemuž byly odírány např. potravinové lístky nebo šatenky. Část živnostníků na opatření reagovala hromadným rušením živností a odchodem do národních podniků a částečně i družstev.²⁹⁶ Ve Slavhosticích bylo několik desítek živnostníků, ti odešli postupně do družstva. Stejně tak byli postiženi zemědělci. Soustavou opatření jim byly uměle ztěžovány až znemožňovány podmínky pro splnění nepřiměřeně vysokých výrobních a dodávkových úkolů. Prý pro zlepšení, zvýšení a zlevnění zemědělské výroby a v zájmu zdokonalení plánování v zemědělství bylo potřeba vyplnit Čestné prohlášení o výměře půdy a stavech zvířectva. Nesprávné údaje byly dle zákona o pětiletém plánu trestány. Díky těmto seznamům byl přehled, co lidé mají, a pak podle toho stanoveny dodávky malozemědělcům.²⁹⁷ Plnění těchto dávek mohlo být odpuštěno z důvodu vysokého stáří, jak dokazují případy v obci.²⁹⁸ Za neplnění i evidentně nereálných povinností byli běžně hospodáři v rychlém soudním či správním řízení postihováni vysokými tresty, přičemž od roku 1951 byl kromě odnětí svobody a peněžní pokuty ve většině případů vysloven i trest propadnutí jmění a zákaz pobytu v místě dosavadního bydliště. Tyto tresty se vztahovaly i na manželku, děti, rodiče, někdy i sourozence

²⁹³ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 388.

²⁹⁴ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 390.

²⁹⁵ Zápis z ustanovující schůze ze dne 17.1.1952, v držení p. Plachého.

²⁹⁶ Pavel MAREK, *České živnostnictvo 1945 – 1960: likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích*, Brno 2006, s. 116 – 117.

²⁹⁷ Čestné prohlášení o výměře půdy a stavech hospodářského zvířectva, z roku 1950, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

²⁹⁸ Zápis z mimořádné schůze rady MNV a zemědělské komise ze dne 6.5.1956, v držení p. Plachého.

hospodáře. Neblahou skvrnou v dějinách obce jsou osudy statku č. 21 a č. 19 – statku pana Brože a statku pana Veselého.

Pan František Brož vlastnil ve Slavhosticích statek. Usedlost patřila rodině od roku 1904, kdy ji koupil jeho otec. Ke statku příslušelo 25 hektarů orné půdy a 8 hektarů lesů a luk. Pan Brož vystudoval střední zemědělskou školu v Chrudimi a už před válkou se snažil práci na statku co nejvíce mechanizovat, aby lidem odpadla těžká práce. Kupoval nové stroje, zajímaly ho nové technologie a postupy, rodina vlastnila jako jedna z prvních elektrický sporák, lednici či kuchyňský robot. Po únoru 1948 se začala zakládat jednotná zemědělská družstva, pana Brože několikrát přemlouvali, že když kývne na vstup do JZD, ostatní v obci jej budou následovat a budou mít zájem na urychlení založení družstva. Pan Brož ale odmítl. V roce 1950 začalo neúměrné zvyšování dodávek, malozemědělec dostal například dávku 10 metráků, „kulak“²⁹⁹ 20 metráků. Za jejich nesplnění následovaly sankce od ONV, pokuty a postupné zabavování majetku. V létě roku 1951 přišly Babice. Dne 2. července večer se v babické základní škole konala schůze MNV, na kterou vpadli dva ozbrojení muži a tři jednající zastřelili. K těmto dvěma mužům přibyli ještě tři mladí sedláci, kteří se po zkušenostech s kolektivizací rozhodli aktivně vystoupit proti komunistickému režimu. Komunistická moc využila ideologický potenciál tohoto činu. Již před útokem na schůzi babických komunistů Státní bezpečnost v kraji, kde existoval silný odpor proti probíhající kolektivizaci, vyšetřovala a zatýkala. Pozornost StB se zaměřila především na vlivné selské rody, které se stavěly proti zakládání jednotných zemědělských družstev. Proces se strůjci činu měl pak sloužit jako odstrašující případ pro všechny. V červenci 1951 byl pan Brož poprvé zatčen STB a odvezen do Jičína. V jeho domě hledali zbraně, aby jej mohli odsoudit za protistátní činnost, ale nic nenašli. V noci ho potom propustili a on musel jít 16 kilometrů pěšky domů. Pan Brož tušil, že to nebude jediný vpád StB. O tom, že si pro něj přijdou znovu, věděl pan Brož předem. Druhé zatčení skutečně přišlo, a to dne 20. listopadu 1951 a jen těsně předcházelo vyhlášení „Akce Kulak“³⁰⁰, na jejímž základě pak byl pan Brož odsouzen. Koncem prosince byl soud, kdy

²⁹⁹ Výraz „kulak“ si komunistická ideologie vypůjčila z ruštiny (кулак - pěst). Sovětsí bolševici tak označovali majetnější rolníky, kteří se bránili násilně prováděnému zestátnění zemědělské půdy. Odhaduje se, že v Sovětském svazu padlo v třicátých letech stalinské kolektivizaci za obětí až 5 milionů lidí (zejména kvůli cíleně vyvolanému hladomoru). Českoslovenští komunisté tento výraz v padesátých letech převzali a označovali jím zemědělce s výměrou půdy nad 20 později nad 15 hektarů. Kulak (de facto tradiční český sedlák) měl představovat vesnického boháče, jehož majetek údajně vyrostl z bezohledného vykořisťování venkovského proletariátu. Tímto výrazem byli často označováni též odpůrci kolektivizace z řad drobných zemědělců.

³⁰⁰ Tuto akci předcházela „Směrnice tří ministrů“, díky níž se mělo v kauzách s kulaky využívat trestu vystěhování dotyčného a celé jeho rodiny. Probíhala v jednotlivých vlnách od listopadu 1951 (první deportace proběhly 22. listopadu) do ledna 1954.

byl odsouzen podle §85 za sabotáž na 18 měsíců, zároveň byl rodině zabaven veškerý majetek. Původně mu hrozilo pět let, ale soud přihlédl k tomu, že byl slepý na jedno oko. Nejprve byl vězněn v Trutnově, poté strávil rok v Jáchymově. Jeho syn byl v té době v povinné osmiměsíční zemědělské škole v Jičíně, kam musel nastoupit jako syn nepřítele státu po ukončení základní školy. Bylo mu v té době necelých 16 let. Jeho dcera Naděžda musela odejít ze střední zdravotnické školy. Domek, ve kterém bydlela jeho manželka, přešel do správy JZD. Domek, ve kterém bydlel jeho otec, zůstal ve správě MNV. Od začátku konfiskace hlídala statek každý večer dvoučlenná hlídka, přesto se někomu podařilo dne 12. dubna 1952 podpálit tamní stodolu. Požár hasilo několik jednotek až do ranních hodin.³⁰¹ V prosinci roku 1952 nařídil předseda národního výboru vystěhování rodiny do Ondrášova v okrese Bruntál, dne 18. prosince se tomu tak skutečně stalo. V květnu 1953 sem přijel i propuštěný pan Brož. Rodina zde zůstala několik let. Když začaly rehabilitace, všichni věřili, že se majetek rodině okamžitě vrátí, ale nebylo to tak jednoduché. Hlavní budova statku ve Slavhosticích byla stržena v roce 1990. V době, kdy bylo jasné, že se majetek bude vracet původním majitelům. Dcera pana Františka se vrátila i s rodinou své dcery do Slavhostic, kde žije ve zrekonstruované budově, kde byly původně sýpky a vejminek.³⁰² Na polích rodiny nyní hospodaří soukromý zemědělec pan Lemberk.³⁰³

Prezident Antonín Zápotocký prohlásil v srpnu 1953 v projevu na Klíčavské přehradě, že násilně založená JZD dávají špatný příklad socialistickému družstevnictví a že KSČ nebude družstevníkům bránit, budou-li chtít vystoupit z družstev.³⁰⁴ Režim znejistěl a obával se, že kolektivizační krize může přerůst do těžko zvládnutelné formy politického odporu. Od léta roku 1953 proto začal relativně ustupovat a vytvářet dojem, že zmoudřel a

³⁰¹ Zápis jednatele hasičů Josefa Čipery ze dne 18.4.1952, v držení p. Plachého.

³⁰² <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10214725126-deti-50-let/4191-o-projektu/> [dat. cit. 15.2.2013] a vyprávění pana Františka Brože.

³⁰³ Vztah obce Slavhostice a pana Brože je dodnes ožehavým tématem a občané rodině vyčítají hodně nespravedlností. Nakolik je ovšem kdo v právu, není z letmého pohledu jasné a rozhodně by stálo za hlubší studium. Následující řádky jsou pouze tvrzením místních.

Na pozemku Brožových se nacházel silný pramen a zděné velké studni kolem se říkalo Haltýř. Vybudovala ho rodina Brožových s příspěvím obce Slavhostice. V případě nouze mohli občané obce pramen využívat. Jedna z blízkých obcí, Židovice, měla zájem o natažení vodovodu od tohoto pramene, ale Brožovi to nepovolili. Na vodě z Haltýře byl závislý i dobytek z kravína JZD, jež se zde potom nacházelo. Po návratu části rodiny do obce po roce 1989 byla voda zásobující kravín odpojena, na ní závislý kravín zrušen a zrušeno 8 pracovních míst. Stejně tak byla zrušena i porodna a odchovna prasat. Pramen využívala jen rodina.

Dům, jenž byl Brožovým zabaven, odkoupila poté od státu rodina Nováková a pro jeho zvelebení vložila do něj veškeré své úspory. Po revoluci se dům dostal zpět do vlastnictví Brožových a rodina Nováková byla nucena platit za užívání domu nájem. Po smrti manželů Novákových byl zbytek jejich rodiny vyzván k vyklizení domu.

³⁰⁴ Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008, s. 391.

že další politika nebude směřovat k takovým extrémním koncům.³⁰⁵ Sice se přechodně rušily kulacké seznamy, ale ve Slavhosticích vypadala situace trochu jinak, tou dobu konfiskovali majetek panu Veselému.

Pan Veselý přišel na grunt č. 19 dne 14. prosince 1935 i s manželkou Boženou. O čtyři dny později se jim narodil syn Stanislav. Podle rozsudku okresního soudu v Jičíně ze dne 7. září 1953 přešlo vlastnické právo na dřívější majetek Stanislava Veselého a Boženy Veselé na čsl. stát. Pan Veselý byl ve vazbě.³⁰⁶ Celá usedlost byla převedena na MNV a předána do užívání JZD Slavhostice dne 23. srpna 1953. Majetek se skládal z domovního stavení, stodoly, kurníků na zahradě, kolny a zděných chlévů. Živý inventář podle seznamu byl rovněž předán JZD. Zároveň byla i JZD Slavhostice poskytnuta pojistka za shořelou stodolu od státní pojišťovny. Stodola shořela 12. října, prý od jisker úzkokolejné drážky cukrovaru Ervína Šlika, ale stejně jako v případě rodiny Brožových bylo lidem v obci jasné, že ji někdo zapálil úmyslně. Rodina Veselých pak byla vystěhována do obce Malnice u Postoloprta.

Jak bylo zmíněno výše, léta 1949 – 1952 byla i na Jičínsku obdobím združstevňování vesnic.³⁰⁷ Proces združstevňování tedy probíhal i ve Slavhosticích. Ve vsi se vytvořil tzv. přípravný výbor nového jednotného zemědělského družstva. Jeho členy museli být zemědělci nebo hospodařící nájemci půdy. O ustanovení takového výboru se jednalo dne 17. ledna 1952. Výbor připravil seznam existujících družstev a jejich členů a seznam těch, co jsou ochotni do JZD vstoupit. V tomto případě se jednalo o Traktorové družstvo, jež bylo převedeno do správy a majetku JZD a jeho dva členové podepsali na místě přihlášky.³⁰⁸ Ustanovení výboru bylo ještě nutné zaslat ke schválení Okresní radě družstev v Jičíně, neboť to předepisoval zákon č. 187 z roku 1948. Mělo se jednat o JZD II. typu, kdy se rušily hranice pozemků a rozorávaly meze. Okresní rada družstev schválila ustanovení dne 25. ledna 1952. Takto propojené pozemky pak byly společně obhospodařovány celou vesnicí. Každý vlastník dostal podíl úrody, který mu náležel. Soukromé vlastnictví tedy nebylo zrušeno, každý člen také choval vlastní drůbež a

³⁰⁵ Karel JECH, *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*, Praha 2008, s. 207 - 208.

³⁰⁶ Přihlašovací povinnost, listina ze dne 16. 9. 1953 pro Okresní oddělení Veřejné bezpečnosti – evidence obyvatel.

³⁰⁷ Miroslav BARTOŇ, *Jičín: příspěvek dějinám hospodářského vývoje města od konce 19. století do současnosti*, Jičín 2008, s. 68.

³⁰⁸ Zápis z ustanovující schůze JZD ze dne 17.1.1952, v držení p. Plachého.

dobytek.³⁰⁹ Společné hospodaření se tedy zavedlo v září stejného roku. A rovnou si JZD od MNV vzalo zkonfiskovanou usedlost pana Brože, o němž je zmínka výše, a také veškeré obecní sady. Dohodli se na postavení kravína a přechodu k III. typu.³¹⁰ III. typ JZD byl charakterizován společnou rostlinnou a živočišnou výrobou. Družstevníci byli z větší části odměňováni na základě tzv. pracovních jednotek vykonaných pro JZD, jen menší část finančních zdrojů obdrželi jako náhradu za užívání půdy předané do jednotného zemědělského družstva. Ke schválení stavby kravína došlo ale až v roce 1956, zároveň k vybudování samostatné primární přípojky pro JZD a transformátoru. Odsouhlasila se rovněž výstavba druhé drůbežárny a toho roku bylo JZD nejlepší v okrese ve sklizni obilí a výkupu sena.³¹¹ Nejspíš tomu dopomohl i nový diesellový motor, který hnal mlátičky.³¹² Jediné, v čem JZD toho roku pokulhávalo, byl chov prasat, čímž obec nemohla zajistit plnění celoročního výkupního úkolu.³¹³ Stejně tak slavné to nebylo ani s vejci, ale JZD téhož roku postavilo novou drůbežárnu za 45 000 Kč. Tato drůbežárna byla využívána do roku 1971, stála do roku 1972 a materiál z ní byl pak použit na stavbu nové prodejny. Podobný osud potkal i místní sušárnu. JZD nakonec dosáhlo III. typu v dubnu roku 1957.

Vzhledem k tomu, že v letech 1945 – 1950 odešlo velké množství obyvatel obce do pohraničí, zbylo zde také velké množství neobhospodařovaných pozemků. Tyto pozemky byly přiděleny místním do povinného nájmu. Ne vždy byli ti, kterým byla půda přidělena spokojeni. Roku 1953 se jejímu přidělení bránil pan Čihula, neboť již neměl na tak velký pozemek síly, ale odpor byl marný.³¹⁴ Stejně tak se přidělení rezervní půdy nesetkalo s kladným ohlasem v roce 1955, kdy byla rezervní půda přidělena 27 hospodářům.³¹⁵ V roce 1958 si několik soukromých zemědělců v obci stěžovalo, že jim nebyly přiděleny náhradní pozemky, když jim byly ty staré vzaty v rámci arondace³¹⁶, a že ty, co jim chce MNV a JZD poskytnout, nemají takovou bonitu, jako měly ty jejich původní. Situace byla

³⁰⁹ Ladislav Karel FEIERABEND, *Zemědělské družstevnictví v Československu do roku 1952*, Volary 2007, str. 68.

³¹⁰ Zápis z ustanovující schůze JZD ze dne 17.1.1952, v držení p. Plachého.

³¹¹ Zpráva předsedy MNV z roku 1956, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

³¹² Hlášení tajemníka p. Palečka z roku 1956, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

³¹³ Zpráva výboru vesnické organizace KSČ ze dne 6.5.1956, v držení p. Plachého.

³¹⁴ Dopis od ONV v Jičíně panu Čihulovi ze dne 19.10.1953, v držení p. Plachého.

³¹⁵ Zápis ze schůze rady MNV ze dne 28.3.1956, v držení p. Plachého.

³¹⁶ Geometrická úprava hranic pozemků a spojování pozemků přímou směnou pozemků dvou sousedních vlastníků za účelem zlepšení hospodaření.

prošetřena zástupci JZD a MNV, došlo k vzájemné shodě a stěžující si občané se rozhodli promyslet svůj budoucí vstup do JZD.³¹⁷

Pokud nechtěl některý zemědělec dále setrvávat v JZD, mohl požádat o vydělení. Žádost musela být dána včas, a to půl roku před žněmi, a musela být schválena MNV. V roce 1958 si pan Josef Kutnar zažádal o vydělení z JZD, s čímž bylo souhlaseno a byly mu dány nějaké pozemky.³¹⁸ Z jakého důvodu se chtěl vydělit, se mi nepodařilo zjistit, údajně to JZD chtělo, neboť jim tam kradl prasata. Stejně tak dal výpověď pan Josef Bradáč z pozemků, které měl připachtovány od MNV Slavhostice, od pana Vedrala, a z přiděleného nájmu od MNV Slavhostice, a to kvůli svému zdravotnímu stavu.³¹⁹

V roce 1959 mohlo JZD konstatovat, že se mu podařilo dokončit socializaci v obci a získat všechny zemědělce.³²⁰ I když to tak nebyla úplně pravda. Vstupu do JZD se bránil kupříkladu pan Štěpán Kozelka, který sice byl navržen na účetního JZD, ale z tohoto důvodu nemohl projít. Jediný Josef Štolovský hospodařil soukromě až do roku 1979.

Ke konci roku 1959 byla ustanovena VO KSC při JZD. V roce 1959 se JZD Slavhostice zavázalo vyrobit a dodat odběrateli, tedy Hradeckým mlékárnám, v roce následujícím 290 000 litrů mléka.³²¹ Družstva běžně stanovovala dodávky, kterých měla v plánu v následujícím roce dosáhnout. Pokud jich dosáhla, potřebné množství vskutku vypěstovala a dodala, mohly být pak povoleny například domácí porážky vepřového členům JZD³²² či odprodej okurek³²³. Družstvo mělo toho roku 126 členů, trvale zde pracujících 116. Byl to poslední rok samostatného JZD, neboť dne 21. února 1961 došlo ke sloučení družstevníků ze Sekeřic, Žlunic, Kozojed a Slavhostic. Původně se uvažovalo o sloučení s JZD Vršce a Židovice, ale družstvo Vršecké si kladlo nesplnitelné podmínky. Šedesátá léta totiž byla obdobím konsolidace družstev, rozmachu investiční výstavby materiální základny zemědělské výroby. Ukázalo se, že výrobní celky o průměrné výměře 240 ha nejsou optimální. Nastal proces slučování JZD, vytváření větších ekonomických celků přesahujících tisíce hektarů.³²⁴ Vzniklo JZD Třešňový květ Žlunice.

³¹⁷ Dopis od odboru zemědělství a lesního hospodářství rady ONV v Jičíně pro MNV Slavhostice ze dne 22.11.1958, v držení p. Plachého.

³¹⁸ Protokol o vydělení ze dne 12.3.1958, v držení p. Plachého.

³¹⁹ Oznámení o výpovědi nájmu z orné půdy ze dne 20.2.1955, v držení p. Plachého.

³²⁰ Usnesení z výroční členské schůze ze dne 28.1.1959, v držení p. Plachého.

³²¹ Přímá smlouva o výrobě a dodávce kravského syrového mléka v roce 1960 ze dne 2.9.1959, v držení p. Plachého.

³²² Dopis od Zemědělského odboru ONV v Jičíně MNV Žlunice, Slavhostice, Kozojedy a Sekeřice ze dne 13.12.1962, v držení p. Plachého.

³²³ Potvrzení o splnění dodávek od Rady MNV Slavhostice ze dne 8.8.1959, v držení p. Plachého.

³²⁴ Miroslav BARTOŇ, *Jičín: příspěvek dějinám hospodářského vývoje města od konce 19. století do současnosti*, Jičín 2008, s. 69.

Bohužel, SOkA Jičín mě i přes žádost vedoucího práce odmítl poskytnout dokumenty k Třešňovému květu. Stručně lze jen říci, že podpora kolektivního hospodaření probíhala i v dalších letech a stále byla vtoukána lidem do hlav důležitost zemědělství. Na děti byl vyvíjen nátlak již na škole, stejně tak na jejich rodiče. Svědčí o tom dopis ze školy v Kozojedech, o vzájemné spolupráci při přesvědčování rodičů a dětí ke vstupu do zemědělství z roku 1962. Výsledky pohovorů s rodiči se pak zabývala rada zdejšího MNV.

V roce 1968 se JZD Třešňový květ stalo šlechtitelským podnikem. Po roce 1989 se začala jednotná zemědělská družstva rozpadat anebo zásadně přizpůsobovat principům tržní ekonomiky. Z JZD Třešňový květ se stalo ZD Třešňový květ, jež zaniklo v roce 2003.³²⁵ Nyní se jmenuje Agro Žlunice, a.s.

³²⁵ <http://ares-registr.cz/zemedelske-druzstvo-zlunice-v-likvidaci-126161/tisk/> [dat. cit. 21.6.2013]

3.5. Spolky a kultura

Zakladatelem kulturní, politické a spolkové činnosti v obci byla zpočátku rolnická domovina, která vznikla v letech 1948 – 1949. Údajně položila základ první obecní knihovně a divadelním a politickým aktivitám. Na ni pak navázala divadelní beseda a hasiči. Postupně v obci vznikly desítky různých družstev, sdružení a spolků, které se kromě hospodářské činnosti, věnovaly také činnosti kulturní a vzdělávací. Zmiňuji se o nich i v kapitolách hospodářství a škola, ale zde se pokusím shrnout všechny nebo alespoň většinu z nich.

Hasiči a požárníci

Roku 1897 zakoupil hostinský Josef Blažek statek č.p. 20. A právě v tomto stavení byl dne 30. prosince 1897 založen sbor dobrovolných hasičů. Již krátce po jeho vzniku založil hasičský sbor v únoru 1889 Hasičskou knihovnu. Postupem času se tato knihovna spojila s knihovnou besedy a poté s knihovnou obecní. Hasiči se v kulturní oblasti zapojili do hraní divadla, pořádání plesů a organizování oslav spjatých s různými významnými událostmi, součástí byly často i charitativní sbírky. Zároveň stáli u zrodu Čtenářsko-literární besedy Svatopluk Čech. Na činnost hasičů navázali požárníci.

Čtenářsko-divadelní beseda Svatopluk Čech

Její vznik není přesně znám, ale první zmínka o ní je z roku 1901 v zapovídací listině, kterých bylo celkem osm.³²⁶ Existence Besedy byla oficiálně povolena roku 1908. Již ale dne 29. srpna 1906 sehrála hru „Zákony různobarevné“. Bylo to pravděpodobně první divadlo nově vznikající Čtenářsko-divadelní besedy.³²⁷ První ples pak pořádala v roce 1910. Po 2. světové válce se přeměnila na Místní osvětovou radu a besedu a poslední představení odehrála v roce 1966.

Mladí požárníci

Zakladatelem a vedoucím oddílu byl učitel Josef Ceyp, který byl činným členem MJ-ČSPO. Oddíl se jmenoval Bílý lev a fungoval od roku 1968 do roku 1975. Od roku 1960

³²⁶ Dopis od c. k. Místodržitelství v království Českém. Číslo 37070 ze dne 26.2.1908. Místodržitelství opětně zapovídá v základě § 6 zákona daného dne 15. listopadu 1867 ř. z. čís. 184, o právu spolčovacím utvoření spolku pod názvem: Spolek dobrovolných ochotníků v Slavhosticích, neboť dle předběžných stanov mají býti schůze výboru veřejné tudíž všem členům přístupné, v držení p. Plachého.

³²⁷ Účet na 200 kusů divadelních plakátů ze dne 17.8.1906, v držení p. Plachého.

ale fungoval při škole kroužek mladých požárníků. Ke snížení činnosti došlo se zrušením školy.

S.K. Slavhostice

Fotbalový klub se utvořil jako neregistrovaný v roce 1934. Jako hřiště tomuto klubu sloužila louka u rybníka Smíchova. Bohužel díky událostem 2. světové války neměl dlouhého trvání. Po roce 1946 byl sice ještě obnoven, ale pod hlavičkou mládeže a v roce 1950 přestal existovat i tak. Právě on dal podnět k vybudování místního fotbalového hřiště.

Střelecký spolek

Později honební, vznikl kolem roku 1887. Na něj navázali myslivci.

Vodní družstvo

Vzniklo v roce 1911 z popudu tehdejšího starosty obce. Jeho cílem bylo odvodňování pozemků a úprava okolí vodních toků a ploch. Zaniklo roku 1934.

Družstvo pro vzájemné pojištění skotu

Fungovalo od roku 1912 do roku 1941.

Církev Československá husitská

Roku 1920 se odtrhla od katolické církve skupina 63 osob. První jejich velkou akcí byla účast na odhalení kříže v roce 1923.

Hospodářské nájemné družstvo bytové a stavební pro Slavhostice a okolí

Vzniklo roku 1923, aby spravovalo přidělený statek po Weissenwolffech.

Rodičovské sdružení

Založeno bylo v roce 1935 a fungovalo až do roku 1974. Největší a nejzdařilejší akcí tohoto sdružení bylo uspořádání tábora v Krkonoších vždy o prázdninách mezi lety 1960 a 1964.

CO při hasičském sboru

Založena na základě obav z Německa v roce 1936, skládala se ze tří čet a jednoho pracovního oddílu.

Hudební kroužek

Zahájil svou činnost v roce 1939 a průměrně v něm hrálo 17 lidí. Oficiálně skončil na Vánoce v roce 1946.

Svaz mládeže

Vznikl v roce 1945 a poté přešel pod ČSM a SSM.

Strojní družstvo

Vzniklo v roce 1946 a pak přešlo do JZD.

ZO ČSSP

Vznikla v roce 1947 a fungovala do roku 1974, pořádala besedy, kurzy ruštiny a zájezdy.

Český svaz žen

Ustanoven v roce 1950, přihlásilo se 35 žen. Pracoval efektivně až do roku 1989.

ZO ČSČK

Vznikla roku 1956. Ve škole si zřídila stanici první pomoci a kromě jiného sháněla i dárce krve.

JZD

Podrobně popsáno v kapitole hospodářství.

Včelařské družstvo

Založeno v roce 1906

Tělovýchovný pionýrský kroužek

Byl ustanoven ihned po dostavení Kulturního domu.

Hostince

Hostince a hospody hrají v životě Čechů významnou roli a ve Slavhosticích neměly nouzi o přežití.

Hospoda na Křížovce zvaná Bacilka byla založena v č.p. 77 roku 1793 Janem Prokopem. Zbořena byla v roce 1966, neboť v předcházejícím roce byl postaven Kulturní dům s pohostinstvím a starý hostinec byl určen k demolici kvůli lepšímu výhledu na hlavní křižovatce v obci.³²⁸

Zájezdní hostinec v č.p. 5 byl zbořen roku 1957.

Hostinec v Kulturním domě vznikl roku 1965 a původně jej provozovala Jednota. Funguje až do dnešních dnů. I když výstižnější je „stěží přežívá“.

V době před a během první světové války

Jak je patrné již z úvodu této kapitoly, hlavním tahounem kultury v obci byla Čtenářsko-divadelní beseda Svatopluk Čech spolu s hasiči. Ti nejen stáli u jejího zrodu, ale byli i jejími členy. Cílem Besedy nebylo jen divadlo. I když právě díky hrám byla při ní založena knihovna, jež například v roce 1910 vlastnila 212 děl ve 245 svazcích, určených jak pro její členy, tak i pro obyvatele obce.³²⁹ Další aktivity, které Beseda uskutečňovala, spočívaly v různých besedách, například o Karlu Havlíčku Borovském.³³⁰ Své poslání brala velmi zodpovědně a pravidelně svolávala valné hromady.³³¹ Veškeré výnosy z her, jež beseda pořádala, byly určeny na charitativní účely, a tak kromě jiného podporovala Beseda finančně chudé slavhostické děti, jež chodily do školy ve Vrších.³³² V lednu roku 1912 se pak beseda přihlásila k Ústřední Matici Školské a ze sbírky jí předala Svatováclavský dar.³³³ Až do příchodu velké války byla Beseda aktivní také v organizaci plesů a slavností v obci.

Jedním z posledních představení, o kterém máme z roku 1914 záznam, byla hra ze dne 12. března „Za cizí hříchy“.³³⁴ Poslední schůze besedy se konala 19. března 1914 v hostinci pana Chmelaře. Dne 28. července 1914 bylo vydáno oznámení o válce a činnost

³²⁸ Fotografie z bourání hostince, v držení p. Plachého.

³²⁹ Knihovní řád při besedě Svatopluk Čech, 31.12.1910, v držení p. Plachého

³³⁰ Pozvánka na besedu o Borovském ze dne 14.7.1911, v držení p. Plachého.

³³¹ Presenční listina řádné valné hromady besedy Sv. Čecha dne 1.1. 1912 – originál zápisu valné hromady, v držení p. Plachého

³³² Potvrzení o přijetí 10 K ze dne 13.1.1913, v držení p. Plachého.

³³³ Tato nadace byla založena roku 1880 z podnětu Spolku učitelských jednot v Čechách. Na základě soukromých darů a sbírek a benefičních akcí podporovala zejména nižší české školství v tzv. jazykově smíšených oblastech, a to hlavně v období do roku 1918, kdy založila desítky českých škol, jež i nadále podporovala. Zpočátku se zaměřila na školy základní a mateřské, později rozšířila svou působnost i na gymnázia a odborné školství. V roce 1919 převzal většinu základních škol stát, Matice ale pokračovala během celé první republiky ve zřizování internátů, mateřských a odborných škol v pohraničí. Působila do roku 1948.

³³⁴ Povolení od okresní správy politické v Jičíně ze dne 7.3.1914, v držení p. Plachého.

besedy tak byla přerušena na 5 let, neboť muži museli narukovat. Občas sice ženy a děti nějaké divadlo sehrály, ale jednalo se spíše o krátké scénky dvakrát do roka. Knihovna Besedy ale fungovala dál. Těžká doba první světové války doléhala zejména na ženy a matky. Své duše proto těšily četbou, ve které nacházely sílu, radu i ponaučení. Mezi často půjčované tituly patřily například knihy: Křížová válka, Bujná krev, Julinčiny vdavky či Před svatbou...)³³⁵

Mezi válkami

Po válce se opět obnovila činnost besedy. Její první poválečná valná hromada se konala dne 31. prosince 1918, jejím jednatelem byl zvolen pan František Navrátil a k tomuto dni měla 52 členů. První poválečnou hrou se ale beseda přihlásila již dne 24. listopadu a nesla název „Z českých mlýnů“. Výtěžek z této hry, z hry „Jak jsme filmovali“, z prosince stejného roku a hry „Na vysoké stráni“ z února následujícího roku byl věnován na výstavbu památníku padlým z obce v 1. světové válce. Kromě jiného proto, že předválečný jednatel besedy, pan Antonín Havelka, v této válce také padl.³³⁶

Jednotlivá divadelní představení se nemohla uskutečnit, kdykoliv se Besedě či obci zlíbilo. Představení musela být odsouhlasena Okresní správou politickou v Jičíně. K tomuto odsouhlasení zpravidla došlo, ale s podmínkou, jak je uvedeno na žádosti o hru „Na selském gruntě“, že bude celý čistý výnos z představení věnován úřadem ve prospěch dobročinných účelů. Zároveň museli pořadatelé zachovat veškeré policejní předpisy a bezpečnostní předpisy, jejichž součástí byl i zákaz překročení limitu míst k sezení a stání. Účastníci představení byli také varováni, aby se vystříhali všech libovolných, cenzurou nekrytých nebo veřejné instituce zesměšňujících projevů.³³⁷ Až do roku 1923 cenzura neexistovala. Po roce 1923 byla cenzura uplatňována zejména po přijetí zákona na ochranu republiky, který byl vydán po atentátu na ministra financí Rašína. Vždy tomu ale tak nebylo. O jedné hře, uvedené jak se říká načerno, se záznam zachoval. Hrála se dne 12. března 1921, nesla název „Za cizí hříchy“ a Beseda za ni byla nucena zaplatit pokutu, čili 10 % ze zisku.³³⁸ A ani zesměšňování či kritiky se Beseda nebála. Neútočila sice na ústavní činitele ani neurážela prezidenta republiky, ale kritiku a parodii na obecní zastupitelstvo si hrou „Ideální manželství“ ze dne 1. ledna 1924 neodpustila.³³⁹

³³⁵ Záznam knihovny Besedy z roku 1915, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

³³⁶ Seznam finančních příspěvků na památník, v držení p. Plachého.

³³⁷ Dopis od Okresní politické správy v Jičíně starostovi obce, 28.11.1923, v držení p. Plachého.

³³⁸ Dopis od Okresní politické správy v Jičíně starostovi obce ze dne 22.3.1921, v držení p. Plachého.

³³⁹ Pozvánka na představení ze dne 21.12.1923, v držení p. Plachého.

Bezesporu největším divadelním představením, jestli se to ještě dá takto nazvat, jehož se Beseda zúčastnila, byl „Žižkův boj“. Toto představení se odehrálo u Češovského hradiště (zmínka o něm v kapitole Slavhostice od nejstarších dob po dnešek) dne 28. srpna 1929.³⁴⁰ Podílelo se na něm údajně 700 účastníků, diváků mělo být až 15 000 a mělo zachycovat zdejší ležení Jana Žižky roku 1423 a to, jak vypálil zdejší Kozojedskou tvrz i s kostelem a 60 lidí v nich ukrytých.

Ve stejném roce byl u Češovských valů postaven pomník Tomáši Svobodovi, myslivci z Jiráskova Temna.³⁴¹ Této události se zúčastnili obyvatelé Slavhostic také proto, že jeho manželkou se roku 1723 stala Anna Smazalová, dcera místního hostinského.

Ale divadlo nebyla jen zábava. Bylo také nutné shánět různé doplňky, kulisy a také zajistit prezentaci představení. Na dochovaných účtech z 20. let je možné zjistit, kdo byli dodavatelé těchto nezbytností, a že pocházeli nejen z blízkého okolí, ale i vzdálené Prahy.

Vstupenky a plakáty se nechávaly krom jiného tisknout v Tiskařském družstvu v Jičíně, jak dokládá například účet ze dne 9. září 1920, kdy 200 plakátů a 2 100 vstupenek vyšlo na 140 K³⁴². Další účet dokazuje, že roku 1922 provedl Josef Kosina, truhlář ze sousedních Vrščů, truhlářské práce pro divadlo v hodnotě 184 K.³⁴³ Roku 1927 zase pan František Herčík z Jičína dodal drobný materiál, papír, svíčky, hřebíky, v hodnotě 14 K pro představení Charleyova teta, které se odehrálo dne 26. prosince téhož roku.³⁴⁴ Další ze

³⁴⁰ Fotografie z představení, v držení p. Plachého.

³⁴¹ Podobně jako v případě Psohlavců i zde posloužila Jiráskovi za předlohu skutečná historická postava. Myslivec Svoboda sloužil v Češově u Kopidlna na velišském panství, jehož majitelem byl v té době František Josef Šlik. Ten byl v úzkých stycích s jičínskými jezuiti a nechvalně proslulý Koniáš mu dokonce roku 1728 věnoval svou právě vydanou knihu. Myslivec Svoboda byl tajným evangelíkem a na to také doplatil. Horlivý jezuita Malobický u něj při prohlídce myslivny našel zakázané knihy a soud Svobodu odsoudil k trestu upálení zaživa. Pražský odvolací soud však po dlouhých tahanicích změnil tento verdikt na stětí hlavy mečem a následné spálení těla. Tři týdny před popravou přišli jezuité a žádali omluvu. Přestože byly použity drastické prostředky, nevyužil jejich nabídky, byl o své víře přesvědčen. Měl tři syny, kteří pro něj žádali milost. Nebyli však vyslyšeni. Měl také dceru Barušku, kterou miloval z celého srdce. Když byl zatčen, lidé z okolí se proti rozsudku bouřili a svoji nespokojenost a nesouhlas s rozsudkem dávali veřejně najevo. Pro nespokojenost lidí přijel do Kopidlna oddíl rejtharů a rozháněl odbojný a nespokojený lid. I hrabě Šlik šel k apelačnímu soudu žádat pro něj o milost. Ale ničeho nepořídil. Na výšině nad Kopidlnem se zvedla šibenice. Tam měl zemřít potupnou smrtí češovský myslivec. Lid přihlížející byl velmi nespokojen, a proto byl výkon bezpráví urychlen. Dne 4. června 1728 byl myslivec sťat, spálen a jeho popel zakopán na místě poprav. Historikové jsou však ohledně data poprav a jejího provedení ve sporu, protože v městském archivu Kopidlna je v dokumentech k roku 1728 vyúčtováno „šest prken k popravě Tomáše Svobody“. Na podstatě události to ale nic nemění: myslivec skončil v rukou kata. Jak to opravdu s popravou T. Svobody bylo, to dnes už těžko někdo rozsoudí. Traduje se, že tělo umučeného bylo do večera hlídáno, a potom pod něj byla nаноšeno dříví a urovnána hranice. Do zapáleného ohně byly házeny Svobodovy knihy a jeho mrtvola byla spolu s nimi spálena. Po tomto hrozném činu se pro svoji víru odstěhovalo z Kopidlna 20 rodin. www.kopidlna.cz 18.5.2013 kopidlenské listy 3/2008

³⁴² Účet od Tiskařského družstva v Jičíně ze dne 9.9.1920, v držení p. Plachého.

³⁴³ Stvrzenka ze dne 7.12.1927, v držení p. Plachého.

³⁴⁴ Účet od p. Herčíka za materiál ze dne 26.12.1927, v držení p. Plachého.

zakázek byla roku 1929 určena kováři panu Františku Chlebkovi. Pro divadlo měl dodat obrtlíky pro kulisy, skobičky petlice a háčky. Tak také učinil a účet dělal 36 K 20 H. Tyto věci pak posloužily k představení „Na horské faře“ dne 26. prosince téhož roku.³⁴⁵ Je nutné také zmínit, že pan František Chlebek působil při představení rovněž jako požární stráž. A je nutné taky připomenout, že každému divadlu patří také líčidla, paruky a vousy. Beseda používala líčidla a paruky Bohumila Bartoše z Prahy.³⁴⁶

Knihy pro divadelní představení se buď kupovaly a poté zůstaly v knihovně besedy nebo bylo možné si je pro představení zapůjčit. Jedno takové zapůjčení proběhlo od dne 30. září 1935 na 4 – 5 týdnů, jednalo se o 6 knih hry „Dědictví krve“ za cenu 49 K, včetně poštovného, daně z obratu a autorského poplatku.³⁴⁷

Nutno také zmínit, že všichni herci a zúčastnění brali divadlo velmi vážně a pilně se na ně připravovali. Pan Josef Fišera, člen besedy, absolvoval režisérský kurz a pak i kurz promítací. Pustil se také do uspořádání archívu besedy, který se ale díky Němcům nezachoval. Pan Jaromír Fiby, učitel, zúročil své velké nadšení pro chemii ve funkci fotografa, mimoto se podílel na představeních také jako režisér. A že bylo co režírovat, výčet představení z meziválečného období je pestrý: 5.2.1921 Zmatek nad zmatek, 28.5.1922 Radostná událost, 9.12.1922 Otec, 16.12.1922 Proč bychom se netěšili, 4.3.1923 Cikánská nevěsta, 26.2.1926 Soudce nemá státní, 30.3.1926 Spoutaná duše, 26.12.1926 Soudce nemá stání, 6.2.1927 Zápas o nevěstu, 26.2.1928 Lucerna, 3.3.1929 Stilmonský starosta, 10.12.1929 Žaludské eso, 31.12.1930 Francinkovy námluvy. K tomu se ještě konaly pravidelně plesy besední i hasičské a taneční zábavy. Zajížděly sem i jiné divadelní spolky, v roce 1928 odehrál například jeden zájezdní spolek hru „Švanda dudák“.

Ve Slavhosticích mělo své místo i divadlo loutkové. Roku 1930 byla založena Loutková scéna. Jejími zakladateli byli Rudolf Hrdý, Josef Vaněček a František Janda. Scéna hrála do 5. ledna 1944.

V roce 1933 se místní školní rada rozhodla zřídit ve škole Muzeum, které mělo ilustrovat život na vsi. Muzeum ale vydrželo pouze do války, přesně do roku 1943, poté bylo zrušeno a vybavení převezeno do Kopidlna, kde se některé jeho exponáty nacházejí dodnes, i když je momentálně muzeum zavřené. Část je také umístěna v Regionálním muzeu a Galerii v Jičíně.

³⁴⁵ Účet za materiál z roku 1929, dokument poškozen, v držení p. Plachého.

³⁴⁶ Stvrzenka ze dne 23.4.1928, v držení p. Plachého.

³⁴⁷ Účet od Lidového umění, Ústředního divadelního zastupitelství a nakladatelství Besedě, 30.11.1935, v držení p. Plachého.

V době druhé světové války

Jak je výše patrné, kulturní život byl v obci bohatý již před válkou. A o jeho udržení se místní obyvatelé snažili i během ní. Roku 1939 se do obce přistěhoval z Liberce pan Václav Svoboda, rodák z vedlejších Žlunic, i se svou ženou hudebnicí. A právě jeho žena, paní Svobodová, založila ve Slavhosticích ve svém bytě u Strnadů č. p. 3 hudební kroužek. Tento kroužek našel v průběhu válečných let dobré uplatnění, tvořil mimo jiné i hudební doprovod k divadelním představením. Hrál až do roku 1946.

Roku 1940 se kulturní život na venkově, ale i ve městech zastavil. V provozu zůstaly pouze biografy, kde byl zaveden přísný pořádek se stanovením začátku a ukončení. Útočištěm češství se za nacistické okupace stalo divadlo. Divadelní představení měla neobyčejnou návštěvnost, diváci v nich nalézali jinotaje, posílení hledali v tématech her a také jen v jevištní řeči. Nepovolovaly se hry antifašistického a demokratického obsahu, také některé starší české hry a díla autorů ze zemí válčících s Německem. Omezeno bylo ochotnické divadlo, zakázána jeho každoroční přehlídka v Hronově. Herci, režiséři a ochotníci poznávali nacistickou perzekuci, někteří ji nepřežili.³⁴⁸

Divadelní představení se nadále konala a měla velký úspěch i ve Slavhosticích. Hlavní zásluhu na tom měla, kromě školy, Beseda. Roku 1939 žádala škola o povolení divadelního představení „Krakonošova medicína“. Sahrála se dvě představení. Jedno 3. června 1939, to bylo určeno pro děti, a druhé 4. června 1939, to bylo určeno pro dospělé, neboť se hrálo ve večerních hodinách. Obecní úřad musel zajistit bezpečnost vysláním policejní a požární hlídky.³⁴⁹ Roku 1940 hrála divadelní beseda Svatopluk Čech v hospodě na Křížovce zvané Bacilka divadlo „Poslední máj“ a dne 20. října 1940 operetku „Ta naše písnička česká“. Režie se ujal učitel Jaromír Fiby.³⁵⁰ Hudba byla pod vedením učitele Josefa Jandy. Hlavní úlohu sehrála paní Marie Vrbová. Ode všech účinkujících to byl v době zatýkání statečný čin. Hra vyvolala u Němců značnou nevoli a byla zakázána, neboť obsahovala národní písně od Karla Hašlera.³⁵¹

³⁴⁸ Robert KVAČEK, *České dějiny II*, Praha 2002, s. 172.

³⁴⁹ SOKA Jičín, *Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940)*, bal. č. 1, Žádost o povolení k pořádání dětského divadelního představení, 24. 5. 1939.

³⁵⁰ Jaromír Fiby, rodák z Bousova, byl v místní škole učitelem. Velice agilní po stránce kulturní. Pracoval zde jako režisér a fotograf.

³⁵¹ Karel Hašler (1879 – 1941), herec, textař, skladatel, spisovatel, dramatik a režisér. Od roku 1897 hrál ve smíchovském divadle Pavla Švandy. Po krátké době odešel hrát do Tábora. Poté hrál v národním divadle v Brně, a v divadle v Lublani. V roce 1903 byl přijat do Národního divadla v Praze. V roce 1916 byl propuštěn z Národního divadla pro nekázeň. Během I. světové války jezdil na turné po českých zemích a vystupoval po Praze. V roce 1919 otevřel vlastní vydavatelství. Vystupoval často ve varieté na Vinohradech. Za 2. světové války i přes zákaz zpíval vlastenecké písně. Na začátku roku 1941 byl poprvé zatčen

Obec to ale neodradilo a v hraní pokračovala i v dalších letech. Tak například v roce 1941 sehrála Beseda veselohru „Mariánka z myslivny“ a hru „Ševci“, v roce 1942 hry: „Kalibův zločin“, „Hospůdka v horách“ a „Kdo je vinen“. Dne 30. listopadu 1942 obdržela škola od Okresního úřadu v Jičíně povolení k provedení divadelní hry „O Měsíčníkovi, Slunečnickovi a Větrníkovi“. Hra byla shledána přístupnou pro mládež. Odpovědní členové spolku se museli zaručit, že divadelní představení nebude využito k jiným účelům, to je k politickým projevům nebo debatám. Plakáty, které zvaly na hru, musely být dvojjazyčně a tři kusy měly být zaslány tamnímu úřadu k nahlédnutí. Dozor nad celou akcí vykonávalo četnictvo.³⁵² O tom, že se představení skutečně vyvedlo, svědčí i to, že zmínka o něm se objevila i v místních krajských novinách: *„Ve Slavhosticích sehráli ve vánočním týdnu čtyřikrát s velkým úspěchem divadelní hru „O Měsíčníkovi, Slunečnickovi a Větrníkovi“. Nadšení účastníků překonalo se zdarem všechny potíže, ani to malé jevištičko nebylo překážkou. Scénu a režii měl p. uč. Fiby. Jednotlivé scény dobře pečlivě a vtipně vyřešeny. Zejména dlužno podtrhnouti péči, která byla věnována osvětlení. Hrály děti. Úlohy ovládaly dobře. Zvláště dobře si počínala Dašková v úloze Jiříka. Opravdový herecký talent předvedl Hanzl v úloze Krkavce. Velmi obtížné úlohy prince zhostil se dobře Jiří Hurych. Hudební doprovod řídil p. řed. Janda. Hra měla úspěch a bude povzbuzením pro další divadelní práci.“*³⁵³

Dne 28. června 1943 udělil okresní školní úřad v Jičíně svolení k pořádání představení „Strakonický dudák“ a schválil spoluúcast školních dětí. Zároveň ale vyzval k dodržování odpovídajících bezpečnostních opatření. Všechny děti musely být doma do 21 hodin. Čistý zisk z představení měl být použit k dobročinným účelům. Byl stanoven policejní dohled, který mohl kdykoliv při nedodržení podmínek přípravu zastavit.³⁵⁴ Toho roku sehrála Beseda 2 hry: „Za ranního kuropění“ a „Oblaka“.

Roku 1944 krajský tisk nejen informoval o zdejších představeních, ale dokonce na ně již i zval: *„Divadlo ve Slavhosticích. Divadelní beseda Svatopluk Čech ve Slavhosticích sehraje v neděli t. m. a 2. dubna v režii Karla Klučila veselohru Fr. Jenne „Dědkové““*.³⁵⁵

V roce 1944 se objevila v krajských novinách další chvála: *„Divadlo ve Slavhosticích: Divadelní spolek Svatopluk Čech sehrál hru se zpěvy „Písně dcery ducha*

gestapem, propuštěn, v srpnu znovu zatčen. V prosinci téhož roku zemřel v koncentračním táboře Mauthausen.

³⁵² SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953), bal. č. 2, Divadelní hra – povolení, 30. 11. 1942.

³⁵³ Hlas našeho venkova. List národního souručenství, ročník XXIV, č. 1, 1. 1. 1943.

³⁵⁴ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953), bal. č. 2 č. 190, 28. 6. 1943.

³⁵⁵ Hlas našeho venkova. List národního souručenství, ročník XXV, č. 12, 24. 3. 1944.

mého“ od Jaromíra Horského. Hudbu režíroval Karel Klučil a hudbu řídil odb. učitel Josef Janda. Hra podala celkem dobrý obraz a účinkující se dobře zhostili všech úloh. Zejména v úloze Aničky, dcery mlynáře Svatoně, si výborně počínala M. Jakubcová. Jedinečný talent projevil J. Kořínek v úloze sirotka – učitelského mládence Tonička. Když jeho tklivá píseň se rozléhala jevištěm, nevěděl, že jeho maminka právě podlehla zákeřné nemoci. Dozněla píseň „Už mou milou od oltáře vedou“ a vděčné obecenstvo projevovalo svůj dík.“³⁵⁶ Téhož roku sehrála Beseda ještě hru „Lída“. Tato představení byla poslední.

Kromě kina a divadla mohli lidé zpočátku války navštěvovat ještě taneční zábavy. V dubnu 1939 se v místním hostinci konala pouťová zábava³⁵⁷ a dvě zábavy posvícenské 10. a 11. dubna 1939³⁵⁸ s příslibem, že hostinský zajistí zatemnění. Dne 6. ledna 1940 pořádal místní hasičský sbor v hostinci ples.³⁵⁹ Dne 28. dubna 1940 se v hostinci opět konala pouťová zábava. Dne 20. dubna 1940 bylo vydáno okresním úřadem v Jičíně obci povolení tuto zábavu uspořádat. Současně bylo povoleno překročit uzavírací policejní hodiny do dvou hodin. Pořadatelé, tedy hasičský sbor, osobně ručili za klid a pořádek.³⁶⁰ Poslední hasičský ples se zde pořádal 4. ledna 1941.³⁶¹ Dne 25. února 1941 se ale v hostinci pana Hakena konala poslední zábava v době války, tentokrát masopustní.³⁶²

Kulturní život v protektorátu radikálně omezila další nařízení o totální mobilizaci na podzim 1944 a spolu s nimi zákaz pořádání tanečních zábav a všech kulturních vystoupení. Přísně se dbalo na dodržování zatemnění. Od září nacisté veškerý divadelní provoz v českých zemích zcela zastavili.

Po válce se divadelní činnost Besedy i školy opět obnovila. Roku 1946 přestal fungovat hudební kroužek, neboť jeho zakladatelé, manželé Svobodovi, se z obce odstěhovali.

³⁵⁶ Hlas našeho venkova. List národního souručenství, ročník XXV, č. 24, 16. 6. 1944.

³⁵⁷ Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhoticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 102, v držení p. Plachého.

³⁵⁸ Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhoticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 109, v držení p. Plachého.

³⁵⁹ Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhoticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 112, v držení p. Plachého.

³⁶⁰ Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhoticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 118, v držení p. Plachého.

³⁶¹ Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhoticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 121, v držení p. Plachého.

³⁶² Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhoticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, s. 127, v držení p. Plachého.

Po válce

Za války bylo v obecní knihovně provedeno několik kontrol a vyřazeno cca 100 knih, které nesplňovaly nacistické ideje. Tyto knihy byly odvezeny a zničeny. Po válce se ale knihovna opět zaplnila, i když ne v takovém množství, neboť lidé měly knihy ukryty doma. A také ne na dlouho. První seznam knih, které byly určeny k odstranění z veřejných knihoven, pocházel z října roku 1948. V letech 1952 – 1953 následovaly další seznamy nežádoucích knih. Nejdříve to byly knihy trockistické a protisovětské, později k nim přibyla i literatura pravicových sociálních demokratů, literatura legionářská, T. G. Masaryka a E. Beneše.³⁶³ V roce 1972 byly všechny veřejné knihovny očištěny od textů *"kritických vůči marxismu-leninismu, politice socialistických zemí a marxisticko-leninských stran"*. Odstraněna byla také veškerá *"revizionistická a pravicově oportunistická literatura, chválící kapitalistický řád, předválečnou Československou republiku, díla dalších buržoazních politiků, veškerá díla autorů, kteří emigrovali z Československa nebo se spojili s pravicovými silami v roce 1968, a také neproblematická díla s problematickou předmluvou nebo doslovem"*. Knihovny byly probrány na základě seznamů, které zveřejnila Státní knihovna České republiky. Závadné tituly byly zakázány.

Po válce obnovilo činnost kino v sousedních Židovicích a do obce také několikrát zavítalo kino putovní. Toto konkrétní putovní kino patřilo pod ministerstvo zemědělství, které využívalo krátké zemědělské filmy jako prostředek k rozšiřování nových technologických postupů. První takové putovní kino vyjelo v lednu 1947 a ke konci května 1948 jich už bylo 21.³⁶⁴ Ostatní kina spadala pod ministerstvo informatiky. Do Slavhostic dorazilo ohlášeno plakáty dne 10. dubna 1948 a mělo připraveno nejen filmové představení pro školní mládež s groteskami, ale právě i zemědělský a celovečerní film pro dospělé.³⁶⁵ Další putovní kino zavítalo do obce přesně rok poté.³⁶⁶

Svou divadelní činnost obnovila i Beseda společně s hasiči. V roce 1947 se představila s hrou „Vlčí máky“, v březnu roku 1948 hrou „Most nejkrásnější“.

³⁶³ Karel KAPLAN, Dušan TOMÁŠEK, *O cenzuře v Československu v letech 1945 - 1956 : studie*, Praha 1994, s. 15.

³⁶⁴ Michal ČARNICKÝ, „Zítřka se bude promítat všude“ *Dějiny putovních kin. Jejich provoz, funkce a význam v československé zestátněné distribuční síti*, Masarykova univerzita (FAV, magisterské prezenční studium), obhájeno 2010.

³⁶⁵ Souhlas MNV Slavhostice s filmovým představením ze dne 5.4.1948, v držení p. Plachého.

³⁶⁶ Oznámení o příjezdu kina od Jednotného svazu českých zemědělců ze dne 15.3.1949, v držení p. Plachého.

Změna poměrů ve státě v roce 1948 přinesla i změny v kultuře. Ideologická schémata byla do kultury transplantována s nesmírnou důsledností, k čemuž mimo jiné přispívala absolutní kontrola státu nad sdělovacími prostředky, nad nakladatelstvími, nad filmovou produkcí i nad všemi dalšími kulturními institucemi. V oblasti umění, a to všech druhů, byl již v roce 1948 nastoupen trend násilného prosazení tzv. socialistického realismu, aniž kdokoli dokázal tento směr přesně vymezit. Na počátku 50. let tak bylo vytvořeno jakési podivné kulturní klima, charakteristické vyhledáváním některých nacionálně konzervativních zdrojů, levicových politických agitek, revolučních tradic (např. Nejedlého pojetí husitství) a naprosté intolerance vůči čemukoli jinému, od konzervativně křesťanských děl až po meziválečnou avantgardu. Českou vědu i kulturu obecně nesmírně negativně postihlo zastavení řady odborných i popularizačních časopisů a novin. Cenzura potírala jakékoliv pokusy o narušení linie vytyčené komunistickou ideologií. V obci se hned dvakrát v březnu 1948 hrála hra „Rozmysli se, Mařenko“, měla snad symbolizovat, kterým směrem půjde naše vláda.

Podle školského zákona z roku 1948 se ruština stala povinným cizím jazykem vyučovaným v českých školách a od roku 1949 v obci probíhají kurzy ruského jazyka

Dětem postupem let přibyly nové příležitosti k oslavám. Byly to: Den úmrtí V. I. Lenina (21.1.), Den vítězství pracujícího československého lidu (25.2.), MDŽ (8.3.), Den narození V. I. Lenina (22.4.), Den povstání pražského lidu (5.5.), Den horníků (9.9.), Den čsl. Letectva (17.9.), Den tisku, rozhlasu a televize (21.9.), Narozeniny Jaroslava Seiferta (23.9.), Den znárodnění (28.10.), Výročí VŘSR, Oslavy Májových dnů, i když prvomájové průvody ve Slavhosticích neprobíhaly, ty nejbližší se konaly v Kopidlně, Vysokém Veselí, či je pořádal Agrostroj Jičín v Jičíně.

Dne 13. března 1949 se hrála hra „Vstup do lesa zakázán“. Ale v roce 1951 zápis hasičů ze schůze konstatuje, že „...mimo tanečních zábav a plesů není v obci žádné jiné kultury...“.

Již v roce 1955 se začaly ozývat hlasy volající po nové kulturní a společenské místnosti, protože doposud využívaný sál v hostinci u Hakenů byl již v dezolátním stavu.³⁶⁷ V roce 1958 oznámil MNV odboru pro výstavbu ONV Jičín, že se rada MNV a místní občané usnesli na výstavbě kulturního domu v obci.³⁶⁸ Součástí kulturního domu mělo být i pohostinství, jehož provozovatelem bude Jednota, lidové spotřební družstvo v Jičíně se sídlem v Nové Pace, a již bude patřit jídelna, kuchyně, přípravná, 2 sklady a 2

³⁶⁷ SOKA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 112.

³⁶⁸ Oznámení MNV Slavhostice ONV v Jičíně ze dne 2.6.1958, v držení p. Plachého.

sklepy. Hlavním investorem měl být MNV, Jednota se měla finančně podílet a budova měla stát při státní silnici na Žlunice na stavební parcele č. 99. Základní kámen byl položen dne 15. července 1962, stavba probíhala v akci „Z“, což znamenalo, že místní obyvatelé dali dobrovolně a bezplatně ruku k dílu. Podle § 27 odst. 1 vládního nařízení 14/1959 znamenalo „Z“ zvelebování.³⁶⁹ Starý hostinec byl určen k demolicí, kvůli lepšímu výhledu na hlavní křižovatce v obci. Ke slavnostnímu otevření došlo dne 28. srpna 1965 a součástí akce byl i sjezd všech rodáků a přátel Slavhostic a taneční zábava.³⁷⁰ Konečně měly Slavhostice vhodné a reprezentační místo pro pořádání plesů, a že jich nebylo málo. Konaly se zde plesy maškarní, hasičské, rybářské, myslivecké, poslední leče, dřevařské, cihlářské, mládežnické, pomlázkové, branecké, josefovské, poutě, posvícení či plesy ČCK. Je to až k nevíře, když v posledních letech je úspěch, že se jednou ročně sejde alespoň 100 lidí na jeden hasičský ples.

Jedním z důvodů, proč začala kultura v obci upadat, byl bezesporu příchod televize, s níž se lidé uzavírali doma. Dne 1. května 1953 začalo první pravidelné zkušební veřejné vysílání ze Studia Praha. V únoru následujícího roku bylo zahájeno pravidelné televizní vysílání a v roce 1956 pak vysílání televizního zpravodajství.³⁷¹ V září 1962 měl koncesi již 1 milion majitelů televizních přijímačů, v roce 1965 již 2 miliony majitelů. Zpočátku televize vysílala pouze tři dny v týdnu (v létě jen 2 dny), v listopadu 1953 se počet vysílacích dnů rozšířil na čtyři, v roce 1955 na šest dní v týdnu a od 29. prosince 1958 televize své pořady vysílala po celý týden.³⁷² Ve Slavhosticích měla první televizní přijímač škola a pan Josef Sytný již v roce 1954. Rok nato byla již televize v rodině každého žáka místní školy. Tou dobou řešilo politbyro ÚV KSČ vzrůstající počet diváků sledujících televizní vysílání z Rakouska a Bavorska. Snahy o zamezení pronikání zahraničního televizního vysílání na československé území byly ale marné.

Poslední divadlo dobrovolníci z obce odehráli v roce 1966 a jednalo se o hru „Kudy kam“. V roce 1969 ještě na MDŽ nacvičili někteří z hasičů a z mládeže Hašlerovo pásmo. Představení trvalo 4,5 hodiny a málem se neuskutečnilo, protože jak vzpomíná pan Plachý: *„Na střeše sálu bylo tolik sněhu, že to přestal strop zvládat, a tak jsme celý den odklízeli.“*

³⁶⁹ Dohoda mezi MNV Slavhostice a Jednoty Nová Paka o stavbě a využití KD ze dne 2.7.1963, v držení p. Plachého.

³⁷⁰ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, vlepená pozvánka na slavnostní otevření KD, s. 113.

³⁷¹ <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/cst-v-datech/> [dat. cit. 14.6.2013]

³⁷² <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/> [dat. cit. 14.6.2013]

Poslední divadelní představení školních dětí se konalo v roce 1970 a neslo název „Stříbrná studánka“. V červnu roku 1972 přijel za dětmi do obce soubor MY 64 s představením „Kašpárek a Šmidra v Černém hradě“. Tento ochotnický soubor pocházel z nedaleké Butovsi a hra vznikla pod režijní taktovkou pana Karla Formánka. Jednalo se o jednu z posledních divadelních her tohoto spolku, téhož roku se totiž soubor rozpadl a svoji letitou činnost ukončil.³⁷³

Ještě párkrát se dodržela v obci tradice vyvádění děvčat z domu či stavění brány a zatahování svatebčanů. Pak už ale veškerá kultura v obci upadala a následující vystoupení byla víceméně již jen k podpoře ideologie, jak dosvědčí následující řádky.

Škola sice dále pořádala výlety, často ale byly již jen do JZD. Místní děti se sdružily v zájmovém kroužku a i v následujících letech nacvičovaly scénky pro různé kulturní vložky, jak informuje soudruh učitel Josef Ceyp: „*Poprvé vystoupily naše děti na veřejnost při oslavě 56. výročí VŘSR a při zahájení Měsíce čsl. sov. přátelství – v den 7. listopadu 1973 při výroční členské schůzi ČSŽ v Slavhosticích. Kulturní vložka měla veliký úspěch, zprávu „Řádky ze Slavhostic“³⁷⁴ podala delegátka ONV. Stejně tomu bylo i při výročních schůzích ČČK a SRPŠ, jakož i při výroční schůzi našeho MPS – ČSPO. Zde v pásmu vystoupily naše děti v dobře nacvičené a poměrně dlouhé scénce, ve které si opravdu velmi dobře po stránce herecké počínaly. Nacvičeného pásma k 50. výročí úmrtí V. I. Lenina použily naše děti při kulturní vložce VČS-ZO – KSC při JZD Třešňový květ... V. I. Lenina uctily procítěným pásmem: „Lenin žil, žije a bude žít!“³⁷⁵*

Děti se také zúčastnily dne 19. února 1972 oslavy 24. výročí založení Lidových milicí a Vítězného února v místním kulturním domě, pořádané Agrostrojem Jičín³⁷⁶. Tuto akci nevynechal ani předseda OV KSC, zástupce sovětské posádky z Jičina, zástupci okresního štábu Lidových milicí a ředitel Agrostroje. O kulturní vložku se postarali mladí požárníci pod vedením řídícího učitele. Několika občanům Slavhostic byl propůjčen řád za zásluhu o Lidové milice. Jednalo se o tolik důležitou událost, že o ní psal i místní tisk: „... Pak následovalo kulturní pásmo, které přednesli malí požárníci pod vedením s. Cejpa

³⁷³ <http://www.butoves.cz/historie/butovsko/100-ochotnicky-soubor-my-64-butoves.html> [dat. cit. 1.6.2013]

³⁷⁴ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, vlepěný výstřížek z novin, s. 177.

³⁷⁵ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 177 – 178.

³⁷⁶ Původně "Strojárna na hospodářské stroje Františka Knotka v Jičíně, která vyráběla mj. pluhy, žentoury, mlátičky, mlýnky na čištění obilí a opravovala zemědělské stroje, zejména secí. V roce 1888 František Knotek založil v Jičíně továrnu na výrobu hospodářských strojů a nářadí Knotek a spol. Po 2. světové válce byl podnik znárodněn a začleněn do národního podniku Agrostroj, závod Knotex. V roce 1956 změněn název podniku na Agrostroj Jičín, národní podnik a výroba se začala specializovat na stroje pro sklizeň obilovin, píce a okopanin, <http://www.secogroup.cz/o-firme/historie-firmy-knotek-a-spol/> [dat. cit. 11.6.2013]

*ředitelů základní devítileté školy ze Slavhostic. Byla to velmi hodnotná kulturní vložka, mnoha starým kozákům oslzy očí....“.*³⁷⁷ A v červnu téhož roku navštívil školu zasloužilý člen KSČ soudruh Sytný, který se vrátil ze SSSR. Poreferoval jim o cestě do SSSR a rozdál jim odznaky s hvězdičkou a Leninem.

Dne 31. května 1972 se děti zúčastnily srazu PO-SSM-MP při Hranici míru, která vzplála ve Slavhosticích v předvečer Mezinárodního dne dětí. Součástí bylo i kulturní pásmo „Za mír!“, které obsahovalo i písně, recitace a scénky. Celkem se dostavilo přes 100 lidí.³⁷⁸

V témže roce 1972 zavedl pan Plachý v obci novou tradici, vatru vítězství. Tato vatra vzplanula pravidelně každý rok, až letos 8. května nezaplál v obci poprvé oheň...

Děti se pak ještě pod vedením svého učitele zapojovaly při různých hrách a soutěžích požárníků. V roce 1969 se oddíl Bílý lev zúčastnil celonárodní soutěže Mladých požárníků „Pěťadvacítka“. Jednalo se o soutěž s 25 úkoly v rámci 25. výročí osvobození naší vlasti.³⁷⁹ A v roce 1974 pak oddíl získal diplom za 2. místo v okresním vyhodnocení celostátní hry Plamen 74.³⁸⁰

V roce 1975 zanikla ve Slavhosticích škola a s ní zmizel z života dětí i jejich učitel a kulturní podpora Josef Ceyp.

Dnes se kulturní život v obci krčí v koutě. Mladí lidé odcházejí z obce do měst za kulturou, bydlením, ale hlavně za lepší prací. Děti se rodí málo a více jak čtyřicet stavení v obci vlastní chalupáři, kteří se do života obce zapojují minimálně. Přesto obec ještě žije.

³⁷⁷ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, vlepový výstřižek z novin, s. 161.

³⁷⁸ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 166.

³⁷⁹ SOkA Jičín, Obecná škola Slavhostice 1929 – 1975, Pamětní kniha (1930 – 1975), kn. č. 1, s. 146.

³⁸⁰ Diplom od Svazu požární ochrany a Okresního výboru kolektivu MP Slavhostice, 2.6.1974, v držení p. Plachého.

4. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se pokusila o mikrohistorickou sondou do života obyvatel jedné malé obce – Slavhostic, v Královéhradeckém kraji, jež stejně jako mnoho jí podobných obcí prožívá, slovy profesora Josefa Petráně, soumrak tradičního venkova. Pokusila jsem se vykreslit její život tak pestře, jak jen mi to shromážděný materiál, skládající se z kronik, úřední korespondence či zápisů ze schůzí, dovolil.

Práce měla být příspěvkem do regionálních dějin a to se mi v rámci možností snad podařilo. Předmětem bádání byla každodennost v obci přizpůsobující se nebo naopak vzpouzející se významným dějinným událostem. Názor místních, že život takto malé obce a jí podobných je pro historiky nezajímavý, naštěstí hodně historiků nesdílí. Proto nejsou dějiny obcí zase tak opomíjené. Po roce 1989 došlo k boomu psaní dějin obcí a jejich vydání je spojeno ve většině případů s výročím založení obce.

Práce je rozčleněna do kapitol, z nichž se každá věnuje jednomu tématu. Prvním tématem je obecná historie, zachycující Slavhostice především v zlomových osudových okamžicích, čili, jak už bylo zmíněno, během 1. světové války, 2. světové války, roku 1948 a roku 1968. Druhým tématem je škola a dopad politických událostí na ni. Dalším tématem je hospodářská situace zachycující práci na hospodářstvích, komplikovanou různými vyhláškami a odvody. A posledním tématem je kultura v obci. Zároveň se práce snaží zachytit, do té míry jak to materiál umožnil, emoční stavy obyvatelstva jako patriotismus po první světové válce, euforii ze samostatnosti, nové útrapy při další válce a postupný úpadek venkova. Kapitoly mají přibližně stejný stránkový rozsah kvůli vyváženosti textu.

Již v úvodu jsem se zmiňovala o snaze vyhnout se při psaní letopiseckému či kronikářskému postupu a stylu. Mým úkolem bylo kromě jiného dát suchým faktům, jako je úřední korespondence či zápis v účetní knize, stravitelnější formu, zajímavou pro čtenáře. Ovšem ne na úkor kvality. Navíc jsem v práci často využívala citací z kronik či místního tisku, jež měly popisovaným událostem dodat na autentičnosti.

Po celou dobu psaní práce jsem nahlížela do knihy Dvacáté století v Ouběnicích, jež pro mě byla velkou inspirací. Od Ouběnic se moje práce liší hlavně v tom, že profesor Petráň mnohem více využívá vyprávění pamětníků, která dělají knihu pestřejší, neboť zachycují jejich osobní až intimní prožitky zlomových okamžiků dějin. Prožitky také doplňují události v kronikách, protože kroniky vypracované pro nějakou instituci se

zaměřují na věci ovlivňující chod celé obce. Nezaměřují se na ještě menší jednotku, která ve vsi existuje, a to na rodinu.

Několikrát se v práci zmiňuji o soumraku venkova a v této souvislosti si na tomto místě dovolím stručné shrnutí významných historických mezníků obce, které ovlivnily její další směřování a vývoj spějící právě k tomuto konci. Chod obce byl ovlivňován politickou situací v této stejně, jako v každé. Nekladla odpor, a pokud ano, tak ne tolik významný, aby mohla být obec označena za rebelující. Jedním ze zlomových okamžiků, jež vedly k jejímu postupnému úpadku, bylo období kolektivizace. Půda představovala pro člověka na venkově životní jistoty a měl k ní silný vztah. Při kolektivním vlastnictví si ale tento vztah s sebou do družstva nepřinesl, necítil takový pocit zodpovědnosti. Druhým důvodem bylo sloučení obcí pod jedno společné MNV, jímž obec přišla o svou samostatnost. A třetím a nepodstatnějším důvodem, i když v dějovém sledu nejspíše tím prvním, byl odliv obyvatel po druhé světové válce, kdy se přes dvě stě, což bylo zhruba polovina, místních obyvatel odstěhovalo za účelem osídlování pohraničí.

Obyvatelé obce by ale neměli zapomínat ani na to, na co mohou být právem hrdí. Tím je myšleno především osm legionářů, z nichž někteří položili ve válce život. Zapomenout by neměli také na své sousedy, kteří se v Kopidlně v květnu 1945 podíleli na odzbrojení německých jednotek a v zamezení jejich dalším postupu na Prahu. A ani na ty, kteří v roce 1940 v operetce „Ta naše písnička česká“ projevovali své vlastenectví.

Jak se ukázalo, možným přínosem může být i to, že jsem místním obyvatelům dokázala, že jejich dějiny nejsou tak nezajímavé, jak si původně mysleli. Má práce může přispět k jejich identifikaci se s obcí, k podpoře jejich patriotismu a může v nich podpořit hrdost na jejich předky.

Šance na zlepšení současného stavu obce, tedy snížení věkového průměru a jakéhosi oživení, se pravděpodobně nezmění. Celorepublikový trend, potvrzený Sčítáním lidu, domů a bytů z roku 2011 ukazuje, že pokračuje vylidňování venkova a lidé se stěhují do měst. Oslovila jsem mladé lidi, kteří se v obci narodili a vyrůstali, aby mi popsali, co je přimělo k odchodu. Bylo to studium na střední škole a poté hlavně navazující studium na škole vysoké, která logicky leží ve velkém městě, a nabídka pracovního místa v tomto městě. K tomuto nejpodstatnějšímu důvodu pak nabalili další výhody, jako je kulturní vyžití a dostupnost například lékařské péče. Vyjádřili také pochopení nad tím, proč není obec přitažlivá pro mladé, nově příchozí. Obec totiž nic moc nenabízí. Někteří lidé se sice

stěhují na venkov kvůli přírodě a klidnějšímu životu či na stáří, ale v této obci chybí občanská vybavenost pro mladé rodiny a dopravní obslužnost je také špatná. Za odbornější prací je nutno dojíždět minimálně do 15 km vzdáleného Jičína.

Mám-li se v závěru zamyslet nad svými pocity z bádání, musím konstatovat, že jsou rozporuplné. Čím více nahlížím do minulosti obce a poznávám její pestrý život, tím více nechápu její současný stav, i přesto, že má práce částečně přináší jeho vysvětlení.

Do Slavhostic jezdím již 14 let a z toho jsem 4 strávila detailním zkoumáním jejich světlých i temných stránek. Myslím ale, že to stále ještě nebylo dost, a že se ve svém bádání chci dostat ještě více do minulosti. Je ovšem otázkou, jak moc se to podaří, pokud zůstanou některé fondy i nadále veřejnosti nepřístupné.

Seznam pramenů a literatury

Prameny nepublikované

- Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975), kn. č. 1
- Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1940 - 1944), kn. č. 2
- Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1931 - 1940), bal. č. 1
- Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Korespondence (1941 - 1953), bal. č. 2
- Místní školní rada Slavhostice 1930 - 1949, Zápisy ze schůzí (1930 - 1947), kn. č. 1
- Kronika obecné školy ve Vřscích od roku 1880
- Korespondence obecního úřadu Slavhostice s příslušnými úřady, v držení p. Plachého
- Korespondence Sboru dobrovolných hasičů s příslušnými úřady, v držení p. Plachého
- Účty, v držení p. Plachého
- Domovský list, v majetku p. Plachého
- Sbor dobrovolných hasičů ve Slavhosticích. Zápisy protokolů, schůzí a valných hromad 4. 4. 1934 – 26. 8. 1950, v držení p. Plachého
- Stavební protokoly, v držení p. Plachého
- Obecní kronika (opisy), v držení p. Plachého
- Kronika pana Rudolfa Hrdého (opisy), v držení p. Plachého
- Obecní sumář 1941, v majetku p. Plachého
- Mlecí výkazy, v držení p. Plachého
- Paměti obce Vřsec, I
- Paměti obce Vřsec, II
- Dobové fotografie, zachycující, osoby, stavby či události, v držení p. Plachého
- Michal ČARNICKÝ, „*Zítř se bude promítat všude*“ *Dějiny putovních kin. Jejich provoz, funkce a význam v československé zestátněné distribuční síti*, Masarykova univerzita (FAV, magisterské prezenční studium), obhájeno 2010.

Literatura

- Miroslav BARTOŇ, *Jičín: příspěvek dějinám hospodářského vývoje města od konce 19. století do současnosti*, Jičín 2008.
- Magdalena BERANOVÁ, Antonín KUBAČÁK, *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*, Praha 2010.
- Jaroslav CUHRA a kolektiv, *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý*, Praha, Litomyšl 206.
- Vladimír ČTVERÁK, *Encyklopedie hradišť v Čechách*, Praha 2003.
- Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura v Protektorátu, školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996.
- Jozef FALTUS, Václav PRŮCHA, *Hospodářské dějiny*, Praha 1992.
- Ladislav Karel FEIERABEND, *Zemědělské družstevnictví v Československu do roku 1952*, Volary 2007.
- Jan GEBHART, Jan KUKLÍK, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996.
- Jana GERŠLOVÁ, Milana SEKANINA, *Stručné hospodářské dějiny českých zemí (od poloviny 19. století do konce 80. let 20. století)*, Ostrava 1999.
- Jana GERŠLOVÁ, Milan SEKANINA, *Zrození nové doby*, Ostrava 1999.
- Karel JECH, *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*, Praha 2008.
- Karel KAPLAN, Dušan TOMÁŠEK, *O cenzuře v Československu v letech 1945 - 1956 : studie*, Praha 1994.
- Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře První republiky (1918-1938); Díl 1. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha 2000.
- Zdeněk KÁRNÍK, *Malé dějiny československé (1967 – 1939)*, Praha 2008.
- Antonín KNÍŽEK, *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*, Jičín 1975.
- Kolektiv autorů, *Stručná historie obce Běchary 1290 – 1990*, Běchary 1990.
- Kolektiv autorů, *Turistický lexikon A – Z*, Praha 2001.
- Robert KVAČEK, *České dějiny II*, Praha 2002.
- Pavel MAREK, *České živnostnictvo 1945 – 1960: likvidace živnostníků řemeslníků a obchodníků v českých zemích*, Brno 2006.
- Jaroslav PÁNEK, Oldřich TŮMA a kolektiv, *Dějiny českých zemí*, Praha 2008.

Dr. Antonín PROFOUS, Dr. Jan SVOBODA, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. Díl IV. S – Ž*, Praha 1957.

Václav PRŮCHA a kolektiv, *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 – 1992*, Brno 2004.

August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého. Díl desátý – Boleslavsko*, Praha 1997.

Emil SOBOTA, *Co to byl Protektorát*, Praha 1946.

Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen. Dritter Band. Bidschower Kreis / statistisch-topographisch dargestellt von Joahnn Gottfried Sommer*, Prag 1835.

Tisk

Hlas našeho venkova. List národního souručenství, ročník XXI – XXIV.

MF Dnes, Hradecký kraj. 18.6.2002.

Internetový zdroj

http://kolo.unas.cz/r2005/rovensko/rezervace/pp_zlunicke_polesi.htm dat. cit. 5. 5. 2013

<http://www.mestoliban.cz> dat. cit. 5. 5. 2013

<http://www.slavhostice.cz> dat. cit. 14. 6. 2013

<http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DatabazeLegionaru.aspx> dat. cit. 21.2.2013

http://www.totalita.cz/pomnik/pomnik_jicin_001.php dat. cit. 4.5.2013

<http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?org=289&id=755> dat. cit. 5. 5. 2012

<http://botanika.wendys.cz/kytky/K710.php> dat. cit. 18.5.2013 dat. cit 18.5.2013

<http://www.kopidlno.cz> 18.5.2013

<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/cst-v-datech/> dat. cit 14.6.2013

<http://www.secogroup.cz/o-firme/historie-firmy-knotek-a-spol/> dat. cit. 11.6.2013

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10214725126-deti-50-let/4191-o-projektu/> dat. cit. 15.2.2013

<http://web.nacr.cz/zv/html/kap01e.htm> dat. cit. 12.11.2012 dat. cit. 12.11.2012

<http://ares-registr.cz/zemedelske-druzstvo-zlunice-v-likvidaci-126161/tisk/> dat. cit. 21.6.2013

http://www.rozhlas.cz/historie/1968/_zprava/478457 dat. cit. 21.6.2013

Seznam příloh

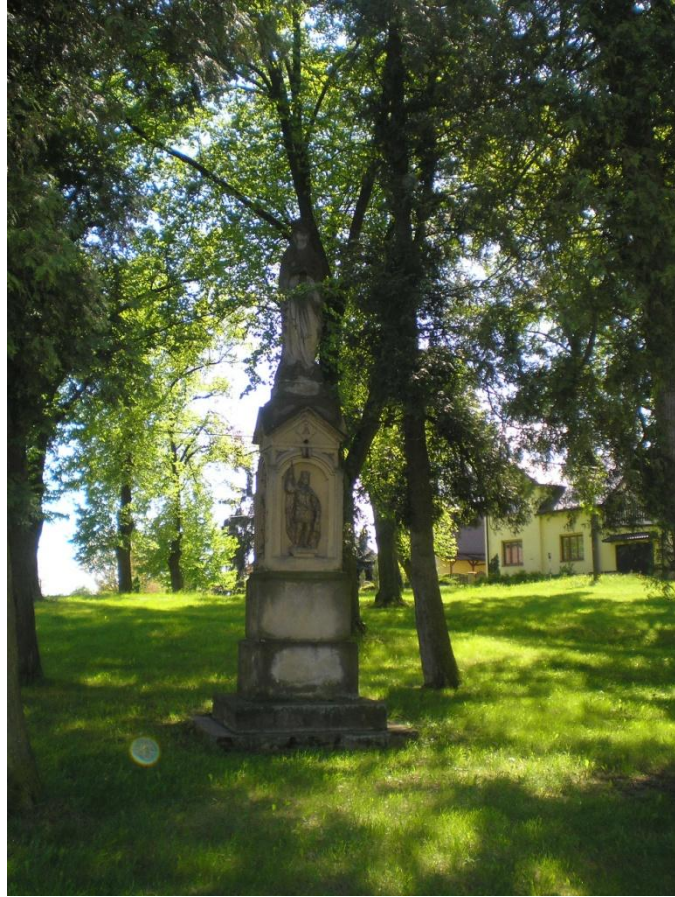
Letecký snímek obce Slavhostice	95
Náves, silnice směr Chroustov.....	96
Silnice směr Vršce	97
Socha Panny Marie, Památník padlým	98
Články o aktivitách p. Plachého v místním tisku.....	99
Budova školy v roce 1960 a v roce 2006.....	100
Obecná škola Slavhostice 1929 - 1975, Pamětní kniha (1930 - 1975).....	101
Paměti obce Vršec	102
Kronika obecné školy ve Vrscích od roku 1880.....	103
Stavba drážky, konfiskace zemědělského majetku Thurn – Taxisů	104
Přidělení pozemků do povinného nájmu, hledání místa pro hřbitov	105
Účet za knihy pro divadlo, Plakát zvoucí na představení Besedy	106
Graf zachycující počet dětí ve škole v letech 1914 – 1975	107
Přehled starostů a předsedů MNV	108
Václav Krolmus: Zlá novina.....	109

SLAVHOSTICE.

deník pondělí 29. září 2008

Plachého Zatoulané osmičky

Truhlář Jiří Plachý, amatérský archivář a kronikář, připravil výstavu ke státnímu svátku

RADOVAN SÁL

Slavhostice/ Dnes zcela atypickým je vyučený nábytkový truhlář, ale hlavně soukromý kronikář a sběratel Jiří Plachý ze Slavhostic. Již od mládí se věnuje sbírání starých fotografií, dokumentů, hledá mezi nimi souvislosti. A nachází je. V sobotu otevřená výstava v místním kulturním domě je toho opět dokladem. Již popáté zaplnil stoly ve velkém sále listy, na kterých shromáždil část toho, co je nějakým způsobem spojeno s osmičkou. „Napadlo mne to asi před rokem. Jen zvažte, že se roku 908 narodil sv. Václav, 26. 8. 1278 zemřel Přemysl Otakar II., a tak bych mohl pokračovat. A co roky 1918, 1938, 1968? Ta osmička je magická,“ uvedl Jiří Plachý. Hledání souvislostí, ale i ochrana archivních fotografií různých selských rodů, pátá ráni po vzniku místních jmen, to je jen nepatrný zlomek toho, co „soukromý kronikář“, jak se sám nazývá, dělá. A to stihne ještě truhlářnu, rezbář a dopisuje si s podobně založenými kolegy. Výstava zaměřená na osmičky v historii českého národa a na devadesát výročí vzniku samostatného československého státu byla k vidění v sobotu a v neděli. Přístupna bude i nadále o víkendech. V ostatní dny je třeba se domluvit na obecním úřadě na otevření místnosti. I to by neměl být problém. Netušené souvislosti předkládané formou originálních dokumentů nebo kopií mohou být i cílem školních výprav.

Fotogalerie na www.jicinsky.denik.cz/osmicka

JIŘÍ PLACHÝ ve své pracovně s částí materiálů, které jsou vystaveny. Foto: Deník/Radovan Sál

Pocta vojákům, kteří rukovali do 1. světové

Slavhostice - Slavná soustaudek mezi a jejich rodin za první světové války připomíná v tomto domě národní výstava ve Slavhosticích. Jiří Plachý, amatérský archivář a kronikář, připravil výstavu ke státnímu svátku. Výstava je zaměřena na osmičky v historii českého národa a na devadesát výročí vzniku samostatného československého státu.

ICE

Slavhostice - Slavná soustaudek mezi a jejich rodin za první světové války připomíná v tomto domě národní výstava ve Slavhosticích. Jiří Plachý, amatérský archivář a kronikář, připravil výstavu ke státnímu svátku. Výstava je zaměřena na osmičky v historii českého národa a na devadesát výročí vzniku samostatného československého státu.

1. světové

Slavhostice - Slavná soustaudek mezi a jejich rodin za první světové války připomíná v tomto domě národní výstava ve Slavhosticích. Jiří Plachý, amatérský archivář a kronikář, připravil výstavu ke státnímu svátku. Výstava je zaměřena na osmičky v historii českého národa a na devadesát výročí vzniku samostatného československého státu.

Namísto nočního klubu a TPC vznikne ubytovna se šatnami

Koncert Stamiccova kvarteta v Jicině

Počátkem roku 1955, podstoupil s. J. Janda v Praze operaci, která uspišila vlastně jeho předčasný odchod ze života.

Byl postižen totiž také moderní zákeřnou chorobou, proti níž zatím není dosud léku a pomoci - rakovinou plic.

S. řed. Josef Janda byl dobrým člověkem, obětavým pracovníkem, zasloužil se v mnohém o obec Slavhostice. Čest jeho památce!

Ve šk. roce 1954/55 - tedy v posledním roce jeho života - chodilo do zdejší školy zatím jen 10 dětí, které po smrti svého učitele docházely celé druhé pololetí běžného šk. roku ve škole v Česově, kam dojížděly denně autobusem.

V té době žil v našem školním věku Korinková, jednoty v...
Tože...
žen a mate...
Po...
obětavý...
a zval až...
Tom...
třída ve šk...
když v ro...
opět přem...

řídící
naimi

Rádně vyplněný výkaz zaše škola do 2 dnů po vykonaném zápisě trojnásobně okresnímu (městskému) školnímu výboru.

Školní okres: Slav Obecná škola chlapecká v Slavhosticích Číslo pořadové: 14
 Městská škola díveč 1-482/2, která trvá od 1934 do 15.10.53 (Výnos z š. r. z. 194... 1934... 1934...)

Podle poslední úpravy (výnosu zemské školní rady z 14.1.2 1934, č. 15.10.53), která trvá od 14.1.2 do 15.10.53 (Výnos z š. r. z. 194... 1934... 1934...)

měla škola v minulém roce: 2 def. tříd postupných, -- def. poboč., -- def. tříd pomocných, -- celoroční třídní v --
 -- zat. tříd postupných, -- zat. poboč., -- zat. tříd pomocných. -- expozituru zimní --

Definitivní pobočné třídy měšťanské školy: -- def. poboč. tříd při I. třídě, -- def. poboč. tříd při II. třídě, -- def. poboč. tříd při III. třídě, -- def. poboč. tříd při IV. třídě.
 Dočasně spojeny -- třída -- škola dočasně organizována jako -- třídní -- od -- (Výnos z š. r. z. 194... 194... 194...)

Výkaz přijatého žactva na školní rok 1947/48

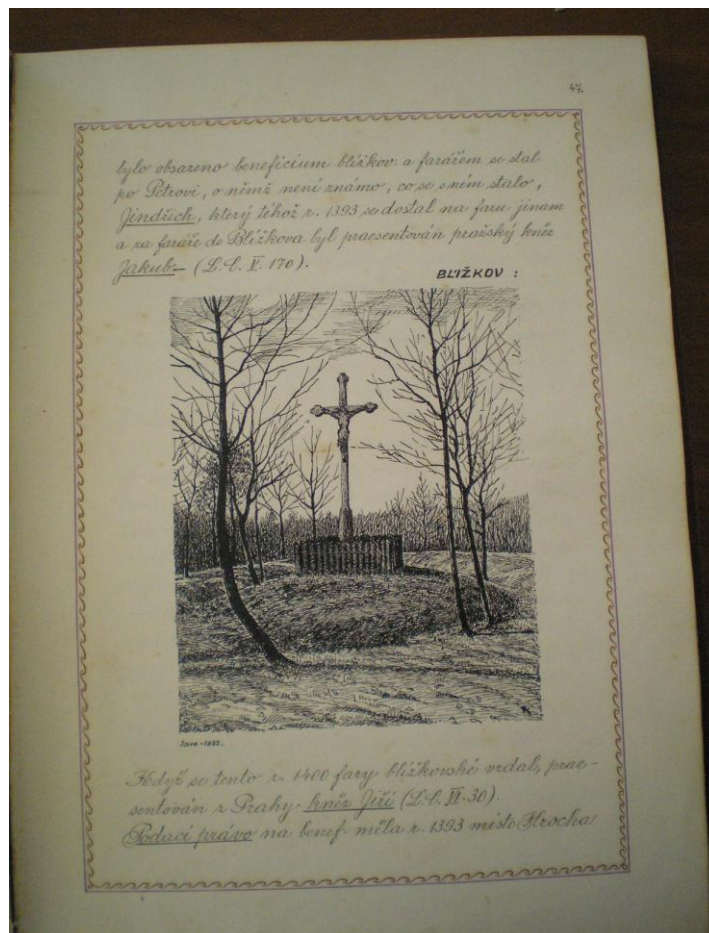
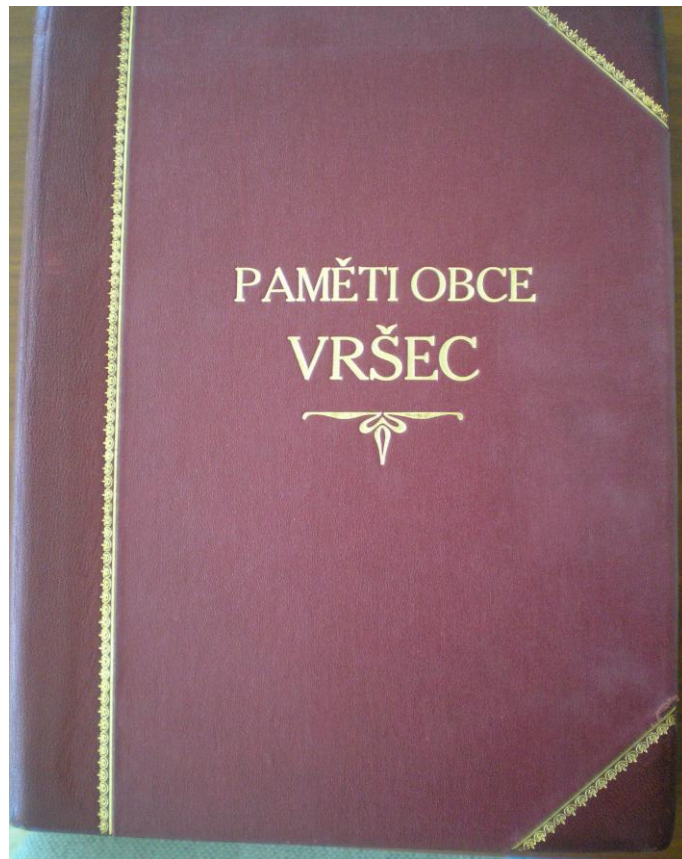
a jeho rozdělení do tříd a oddělení (podle stavu ze dne 1/11 1947).

1	2	3										4		5		6		7		8		9														
		Počet dětí školou povinných a do této školy skutečně zapsaných, jejichž rodiče jsou příslušníky Československé republiky a mají ve školní obci (při měšťan. šk. neújezdních: nebo v obvodu 4 km. při měšťanských školách újezdních: v újezdu) trvale bydlících.										Počet dětí v jednotlivých třídách, jest nebo brati v úvahu pro srovnání zatížení tříd (š. z. odst. 5, § 6, odst. 4 z. č. 236/22 Sb., po příp. § 27 z. č. 233/35 Sb.)		Počet repetentů (z posledního školního roku)		Součet počtu žactva ze sloupce 5 a 4		Počet dětí ve školním roce 1946/47 do této školy, které ve školním roce 1946/47 do této školy nebyly přijaty, a to podle stavu na počátku škol. roku.		Počet dětí ve školním roce 1946/47 do této školy, které ve školním roce 1946/47 do této školy nebyly přijaty, a to podle stavu na počátku škol. roku.		Výkaz všech učebních škol		Učebna má												
		jest rozvrhnuti podle toho, kolikátý školní rok bude to které dítě vyučováno										Součet žactva		I. děti příslušníků Československé republiky, II. děti cizích příslušníků		I.		II.		Počet dětí ve školním roce 1946/47 do této školy, které ve školním roce 1946/47 do této školy nebyly přijaty, a to podle stavu na počátku škol. roku.		Počet dětí ve školním roce 1946/47 do této školy, které ve školním roce 1946/47 do této školy nebyly přijaty, a to podle stavu na počátku škol. roku.		délka		plocha podlahy										
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	v post. ročníku	v def. postup. třídě	a) před dokončením 6. r.	b) z cizích školních obcí	chl. div.	div.	chl. div.	div.	m	m	m ²	m ²	m	m	m ²	m ²										
		1.	1								32	18	X		1	3																				
		2.	2	1							4	18				4	14																			
		3.			5	2					7					6	1																			
		4.				1	5				6																									
		5.					2	2	1		7																									
		6.								5	1																									
		7.									2	1																								
		8.									1	3																								
		9.																																		
		Součet	1	3	1	6	2	1	5	2	2	7	1	1	2	2	4			48	48	1			2	4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Poznámka: Poučení o vyplňování tohoto tiskopisu viz na druhé straně.

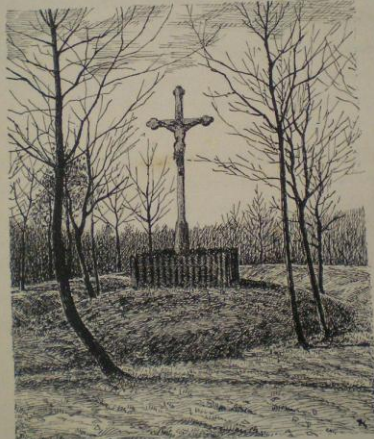
Za správnost: Josef Janda L. S. okresní školní inspektor.

Všechna práva vyhrazena. 2-1006-47

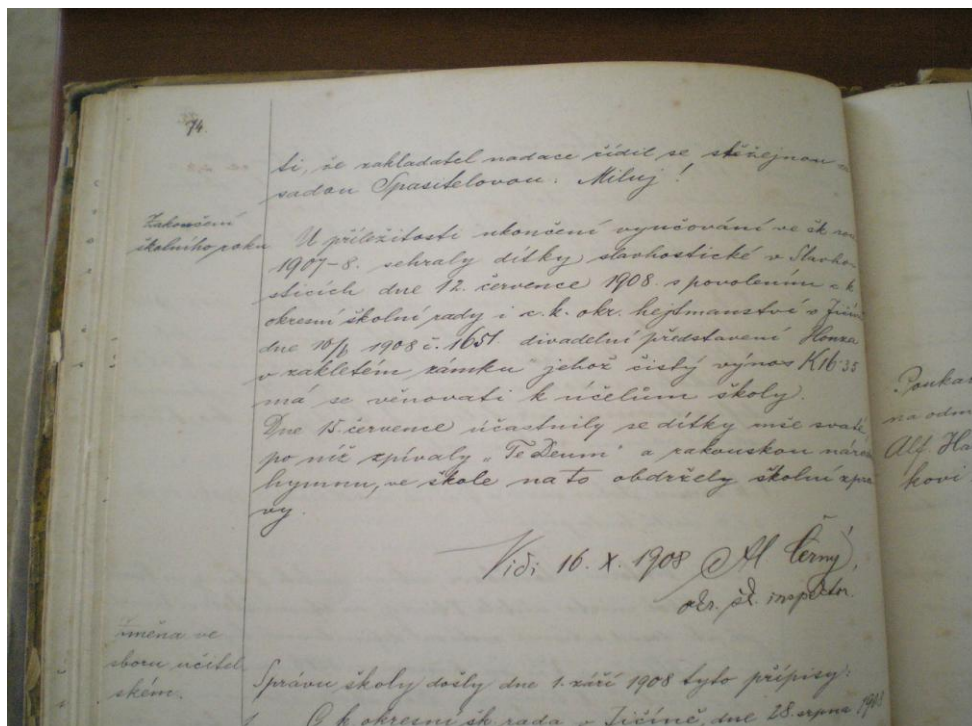
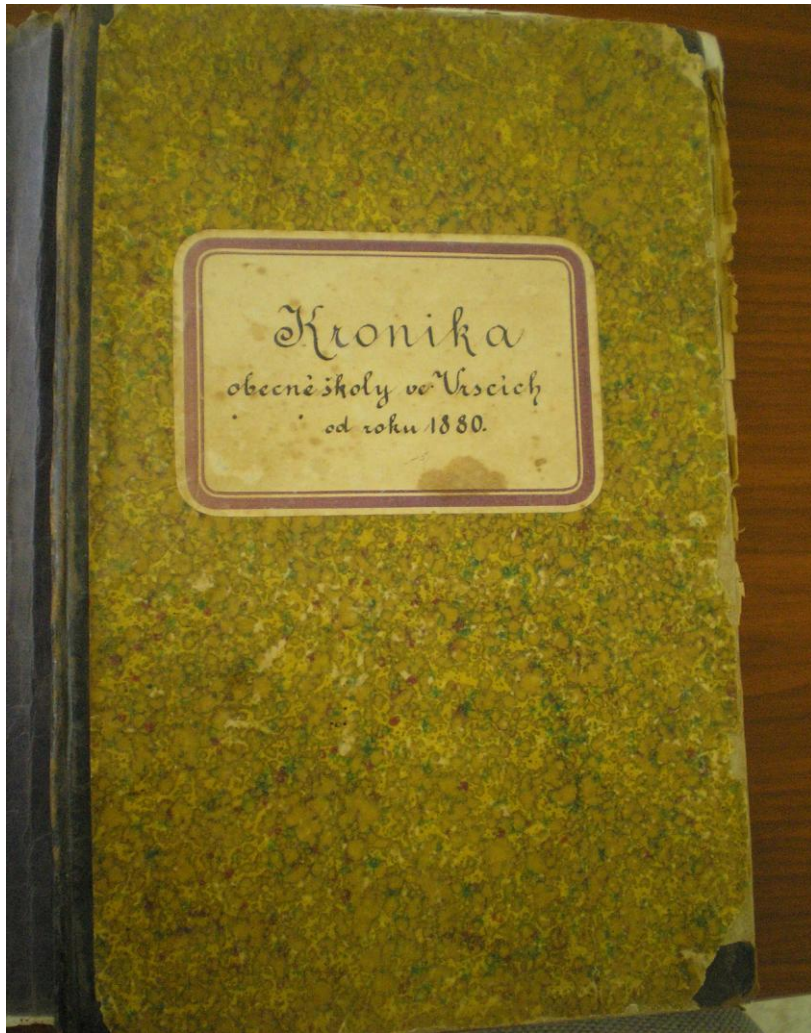

bylo obsazeno beneficium blázkov a farářem se stal
po Pětovi, o němž není známo, co se s ním stalo,
Jindřich, který téhož r. 1393 se dostal na faru jinam
a na farní de Blázkova byl prezentován pražský kněz
Jakub (L. L. V. 170).

BLÁZKOV :

Jedý se tento r. 1400 faru blázkovské vedal, pre-
sentován z Prahy kněz Jiří (L. L. II. 30).
Podací právo na benef. měla r. 1393 místo Křecha!

KRAJSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR
 v Hradci Králové
 Ministerstvo zemědělství
 ČX. Zn: 562-8/6-49/IX.

V Hradci Králové
 dne 22. VI. 1949.

Věc: Místní přiděl. Schválení přidělového plánu
 pro kat. území Slavhostice. *Opis.*

Okresnímu národnímu výboru
~~Okresní rolnácko-komun.~~
Jičíně.

Krajský nář. výbor
 1. ~~Ministerstvo zemědělství~~ schvaluje podle § 9, odst. 4 a 5 dekretu presidenta republiky ze dne 21. června 1945, č. 12 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku, ^{a dle vl. n. č. 116/49 Sb. okres.} po dobrozdání ~~zemědělského~~ národního výboru v Jičíně ze dne 9. května 1949.

č. j. Slavhostice /bývalá vlnice
Jindřiška Thurn-Taxisová/,

touto vyhradou:
 pokud jde o návrh na rozdělení půdy* ~~(konečně)~~ a to s ~~okresním výborem~~
 1/ krajský národní výbor si vyhrazuje podle § 9, odst. 5
 dekretu č. 12/45 Sb. provést změny v přidělovém plánu,
 kdyby vyšly najevo, kterými by byly ohroženy důležité
 zájmy veřejné anebo nebylo-li dbáno ustanovení § 7,
 odst. 1/ a-f/citov. dekretu.

Okresní národní výbor v Jičíně.

Zn. IX-616.2-1953-21/Čl.

V JIČÍNĚ dne 19.10.1953.

Pan
Vojt. Č i h u l a ,
Slavhostice čp.81.

Povinný pacht pozemku podle zák.č.55/47 Sb.Odvolání.Výměr.

Okresní národní výbor v Jičíně n e v y h o v u j e Vašem
podanému proti přidělení pozemků do povinného nájmu z tohoto
d ů v o d u :

Přidělením pozemků do povinného nájmu nebudete na tolik zatíženi,
ste nemohli celkovou výměru řádně obhospodařovati a plniti předepsávanou
na ně povinnosti.Místní národní výbor ani místní JZD nezaručuje vzhledem
k své malé členské základně řádné obhospodařování všech pozemků.Proto byly
i Vám pozemky přiděleny do povinného nájmu.Částečně při obdělávání pozemků
jest schopna vypomáhat i Vaše manželka,neboť tato jest schopna podle vys
svědčení zdejšího učitelého lékaře schopna zemědělských prací v plném roz
sahu s výjimkou těžké práce na slunci/.Proto bylo nutno rozhodnouti,jak
má být uvedeno.

Toto rozhodnutí jest konečné. Zemědělský referent:
Místní národní výbor Na vědomí. Zemědělský referent:
Slavhostice. *Rehák*

Okresní úřad Jičín

(Úřad)

Platební vyzvání

k výkazu objednávek: serie 22 č. 21.

zpracoval Místní národní výbor
o Slavhosticích

Vybízíme Vás, abyste zaplatil za
panem předsedou místního národního výboru
ve Slavhosticích,dne 23.dubna 1946 objednané sazky
katastrální mapy pro potřebu vyhledání místa pro obecní
hřbitov

poplatek vypočtený podle platné sazby v částce 114 Kč 80 h
slovy jednošestnáct Kčs 80/100

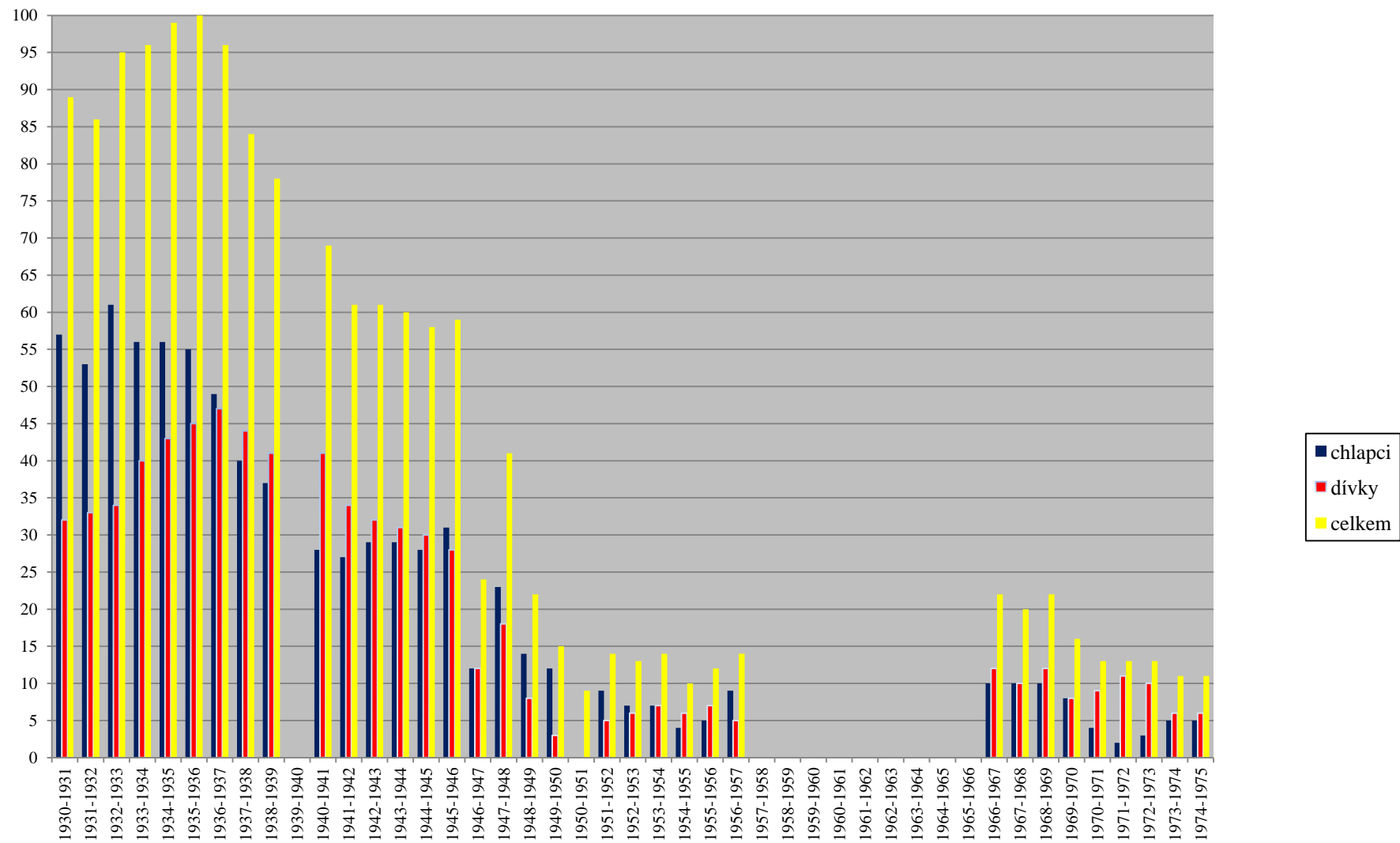
přípojeně vplátním lístkem poštovní spořitelny na účet zemského finančního ředitelství
v Praze do patnácti dnů po doručení
totoho platebního vyzvání.

Objednaný výkaz a výpis o sazkách sazímků zasíláme současně.
a výpis o výměře
a výpis o plošnosti
po příloženém seznamu, vplátním lístku a zaplacením na číslo účtu 121-121-121-121

J i č í n ě dne 25.dubna 1946.

M. J. J. J.

Přehled starostů obce a předsedů MNV od roku 1914 do sloučení v roce 1964

František Brož 1914 – 1919

Jan Haken 1919 – 1920

Jindřich Psornn 1920 – 1921

František Vrba 1921 – 1925

Miroslav Řeháček 1925 – 1933

František Košátko 1933 – 1945

Kristián Hanč 1945

Josef Janda 1945 – 1954

Antonín Havelka 1954 – 1961

Josef Valeš 1961 – 1964

Zlá novina

K Slavosticům dlouhá cesta,
Po ní trávníček
Pojď mě milá vyprovodit,
Svíí měsíček.
Proč bych tě můj Honzíčku,
Vyprovázela,
Vždyť mně ještě má maminka
Nedovolila.
Co ty ptáčku, holubáčku,
Nad námi lítáš?
Co nám neseš za noviny,
Že nic neříkáš?
„Nesu, nesu zlou novinu,
Velmi přesmutnou,
Že můj ze všech nejmilejší chodí za jinou.“
Necht' chodí, neb nechodí,
Já o něj nedbám,
Smutek pro něj neponesu,
Ani ho nemám.
Proč pak bych já smutná byla,
Smutek nosila?
Vždyť jsem já ho ani věrně nemilovala.
Straka skáče po zahrádce,
Hledá ječný klas,
Nemysli, má panenka,
Že já přijdu zas. – atd.³⁸¹

³⁸¹ Krolmus, Václav: Staročeské pověsti, zpěvy, slavnosti, hry, obyčeje, a nápěvy: ohledem na bájeslovi Československé. Část III, sešitek dvanáctý / jež sebral W.S. Sumlork (Krolmus), Jan Spurný, Praha 1851 str. 169 - 170